

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Bc. Kateřina PIPKOVÁ

Vliv negativní zkušenosti na vnímání míst vzbuzujících strach

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Petr ŠIMÁČEK, Ph.D.

Olomouc 2024

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Bc. Kateřina Pipková (R210003)

Studijní obor: Učitelství geografie pro střední školy a učitelství základů společenských věd a občanské výchovy pro střední školy a 2. stupeň základních škol

Název práce: Vliv negativní zkušenosti na vnímání míst vzbuzujících strach

Title of thesis: The influence of negative experience on the perception of place evoking fear

Vedoucí práce: Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.

Rozsah práce: 95 stran, 3 vázané přílohy

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá vlivem negativní zkušenosti na vnímání míst vzbuzujících strach. Konkrétně se zaměřuje na vztah mezi viktimizací a strachem z kriminality. Tento vztah je zkoumán zejména na základě dotazníkového šetření, které bylo provedeno v rámci zkoumání strachu z kriminality v Olomouckém kraji. Toto dotazníkové šetření bylo doplněno o data z polořízených rozhovorů.

Klíčová slova: zkušenost, viktimizace, percepce prostoru, strach z kriminality, Olomoucký kraj

Abstract:

The diploma thesis is focused on influence of negative experience on the perception of places of fear of crime. It focuses on the connection between victimization and fear of crime. This connection is investigated primarily on the basis of a questionnaire survey conducted as part of the study on fear of crime in the Olomouc Region. This survey was supplemented with data from semi-structured interviews.

Keywords: experience, victimization, perception of space, fear of crime, Olomouc Region

Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Petra Šimáčka, Ph.D. s využitím všech zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu.

V Olomouci, dne 18. dubna 2024

.....

Bc. Kateřina Pipková

Poděkování

Ráda bych touto formou poděkovala Mgr. Petrovi Šimáčkovi, Ph.D. za jeho vedení mé diplomové práce, za cenné rady a podněty, které mi poskytoval během tvorby této práce, ale také během celého mého studia.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina PIPKOVÁ**
Osobní číslo: **R210003**
Studijní program: **N0114A330001 Učitelství geografie pro střední školy**
Téma práce: **Vliv negativní zkušenosti na vnímání míst vzbuzujících strach**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

Práce se bude zabývat vztahem mezi osobní či zprostředkovanou negativní zkušeností jedince a jeho vnímáním míst, která vzbuzují pocit strachu. V rámci teoretické části bude provedena rešerše relevantních informačních zdrojů. V aplikační části bude na příkladu dat o výskytu míst strachu z kriminality ve městech Olomouckého kraje (data poskytne katedra geografie) provedena analýza za účelem zjištění odpovědí na hlavní výzkumné otázky. V závěrečné části práce dojde k syntéze poznatků z dílčích kapitol a interpretaci hlavních zjištěných výsledků.

Rozsah pracovní zprávy: **20 000 – 24 000 slov**
Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Doran, B., Burgess, M. B. (2012): *Putting Fear of Crime on the Map*. New York: Springer.
Ceccato V., Nalla M. [eds.] (2020): *Crime and Fear in Public Places: Towards Safe, Inclusive and Sustainable Cities*. New York: Routledge.
Siwek, T. (2011): *Percepce geografického prostoru*. Praha: ČGS.
Stasíková L. (2011): *Relevantnost výskumu strachu z kriminality v urbané geografii*. *Geografický časopis*, 63 (4).
Šimáček P. a kol. (2020): *Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality*. *Souhrnná výzkumná zpráva*, UP v Olomouci.
Tseloni, A., Zarafonitou, C. (2008): *Fear of Crime and Victimization: A Multivariate Multilevel Analysis of Competing Measurements*. *European Journal of Criminology*, 5 (4).
Tulumello S. (2015): *From „Spaces of Fear“ to “Fearscape“: Mapping for Reframing Theories About the Spatialization of Fear in Urban Space*. *Space and Culture*, 18 (3).

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 26. ledna 2022
Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2023

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

prof. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 26. ledna 2022

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Úvod	9
1 Teoreticko-metodologická východiska	10
1.1 Percepce prostoru	10
1.2 Strach	13
1.2.1 Vymezení pojmu strach	13
1.2.2 Strach z kriminality	14
1.3 Viktimizace	15
1.3.1 Vliv viktimizace na strach z kriminality	16
1.3.2 Diferenciace ve vlivu viktimizace na oběti	18
1.4 Mentální mapy	20
2 Cíle práce	24
3 Charakteristika zájmového území	25
4 Zdroje dat a metody jejich zpracování	29
4.1 Dotazníkové šetření	29
4.2 Polostrukturované rozhovory	30
4.3 Výzkumný vzorek	32
4.4 Zpracování dat	34
5 Výsledky	38
5.1 Vliv viktimizace na vnímání strachu z kriminality	38
5.2 Vliv viktimizace na vnímání strachu z kriminality podle povahy trestného činu	47
5.3 Vliv viktimizace na vnímání strachu z kriminality s ohledem na pohlaví	54
6 Diskuze	61
7 Závěr	64
Summary	67
Zdroje	69
Seznam použitých informačních zdrojů	69
Zdroje dat	76
Přílohy	77

Seznam použitých zkratk

CPTED Crime prevention through environmental design

GIS geografický informační systém

ICVS International Crime Victims Survey

Úvod

Naše minulost není jen pouhou sbírkou událostí, které jsme zažili. Je součástí toho, kdo jsme a jak vidíme svět kolem sebe. Předchozí zkušenosti mají neuvěřitelnou sílu ovlivnit naše myšlení, názory nebo také emocionální reakce v budoucnosti. Každá událost, kterou jsme zažili, zanechává v našem vědomí stopu, která se odráží v našem chování a vnímání okolí. Tato vazba mezi minulostí a přítomností je zásadní, neboť utváří naše postoje, preference, a dokonce i naše obavy. Nelze opomenout a podceňovat také zprostředkovanou zkušenost, kdy jsme denně vystaveni množství informací z médií a od našeho okolí, které rovněž mohou ovlivnit naše vnímání světa.

Zkušenosti, které získáváme, jsou velice různorodé a mohou nás ovlivnit na různých úrovních. Pozitivní zážitky nám mohou dodat sebevědomí a vytvořit pozitivní asociace s určitými místy nebo situacemi. Na druhou stranu mohou negativní zkušenosti, jako jsou napadení, obtěžování nebo krádež, zanechat bolestivé stopy v naší paměti. Tyto traumatické události nejenže mohou způsobit nepříjemné pocity a strach v daném okamžiku, ale také mohou zásadně ovlivnit naše chování a rozhodování v budoucnosti. Například člověk, který se stal obětí trestného činu na konkrétním místě, může získat silný strach vůči této lokalitě, což může ovlivnit jeho denní život a rozhodování o tom, kam jít a kterým místům se vyhýbat.

Právě tato propojenost mezi zkušenostmi z minulosti a přítomností je klíčovou součástí této práce, která se zabývá problematikou percepce prostoru s ohledem na předchozí negativní zkušenost jedince či jeho blízkého okolí. Pozornost je věnována zejména tomu, zda jedinci se zkušenostmi s viktimizací pociťují větší strach z kriminality a zda se místa, kde se s touto viktimizací setkali, jsou zároveň místy, kde právě strach z kriminality pociťují.

1 Teoreticko-metodologická východiska

Pro pochopení problematiky vlivu negativních zkušeností na jedince a jejich vnímání míst je nutná rešerše studií, které se věnují níže uvedeným tématům. Tato práce se věnuje oblasti percepce prostoru, konkrétně části zkoumající pocitové vazby člověka ke konkrétním místům. Ty při hlubší analýze mohou poskytnout informace o prostorovém chování jedince a dalších prostorových souvislostech. Tato práce řeší právě percepci prostoru s ohledem na předchozí negativní zkušenosti jedince či jeho blízkého okolí, a to konkrétně ve větších městech Olomouckého kraje.

1.1 Percepce prostoru

Denně každý z nás získává podněty z okolního prostředí. Tento proces lze nazvat percepcí, která je nejobecnějším označením vnímání. Jedná se o „proces, během něhož vzniká v lidském vědomí obraz reality“, kdy „realitou rozumíme okolní svět, prostředí, které člověka obklopuje a jehož kvality poznává svými smysly“ (Siwek, 2011, s. 70). Předchozí zkušenosti, vzpomínky a učení ovlivňují způsob, jakým je vnímán a chápán prostor. Klíčovou roli v tomto procesu hraje smyslové vnímání, kdy si za pomoci zraku, sluchu, čichu a hmatu vytváříme základní představu o prostoru kolem nás. Vliv mají také situace, které se v daném místě odehrávají či odehrály – pozitivní zážitky mohou vést k příjemným pocitům ohledně konkrétního místa, ty negativní naopak. Informace o okolním prostředí lze ovšem získat z více zdrojů, než je vlastní zkušenost. Gould a White (1986) odkazují také na rozhovory s jinými lidmi, noviny, rádia či televizi. V dnešní době bychom do tohoto seznamu mohli přidat také internet a s ním spojené sociální sítě. Na percepci prostoru má vliv nejen to, co se v něm odehrává aktuálně, ale i to, co se v něm odehrávalo v minulosti. Jedná se tedy o okamžité porozumění informací o okolním prostředí jedním anebo více smysly, ale také sekundární informace získané z médií a z doslechu prostřednictvím komunikace s ostatními lidmi (Golledge a Stimson, 1997). Představy, které jsou výsledkem tohoto procesu, jsou uloženy v lidské mysli a dle momentální potřeby jedince jsou vyvolávány nazpět (Šimáček kol., 2020a).

Díky informacím, které o prostoru získáváme, si utváříme jeho jedinečný obraz (Siwek, 2011). Na základě vlastních zkušeností přisuzujeme určitý význam jednotlivým místům (Daněk, 2013). Tyto místa v nás vyvolávají emoce, ať už pozitivní či negativní. Jednotlivá místa pak dle Siwka (2011) mohou člověka buď přitahovat anebo odpuzovat, v krajním případě dokonce vyvolávat pocit strachu. V přisuzování významu místům pak hraje klíčovou roli právě lidská zkušenost (Daněk, 2013). Tyto zkušenosti získáváme jak v rámci lineárního času, kdy informace přijímáme postupem času, tak v rámci cyklického času, kdy jsou reprodukovány a transformovány (Šimáček a kol., 2020a). Různé významy, které jedinci přisuzují místům na základě vlastních zkušeností, se v průběhu těchto časů mohou stabilizovat, ale i proměňovat (Šimáček a kol., 2020a).

Jak již bylo zmíněno, místa mohou být lidmi vnímána pozitivně či negativně. Pozitivní citovou vazbu k území definoval Yi-Fu Tuan (1975) jako *topofílie*. Ta může být ovlivněna řadou faktorů, které se týkají jak fyzického prostředí, tak i subjektivních a emocionálních reakcí jednotlivců. K pozitivnímu vnímání míst může například přispět příjemný vzhled místa či jeho dobrá přístupnost. Dále také kvalita služeb, komunitní soudržnost či bezpečnost míst, kam spadá kvalitní osvětlení, viditelnost a přijetí bezpečnostních opatření. V rámci vlastní zkušenosti mohou mít výrazný vliv i příjemné vzpomínky a zážitky, které se pojí právě s těmito místy. Tato místa jsou pak člověkem vnímána jako bezpečná, příjemná, oblíbená a žádoucí (Šimáček a kol., 2020b).

Opakem topofílie je *topofobie*, kdy místa jsou vnímána negativně (Ruan a Hogben, 2007). Tato místa jsou často vnímána jako nebezpečná, nepříjemná či dokonce odpudivá (Šimáček a kol., 2020b). Takto jsou vnímána častěji neznámá místa, která jsou spojena s pocitem nejistoty či dokonce ohrožení (Siwek, 2011). Případně jsou to místa s nepořádkem, nedostatkem zeleně, hlukem nebo špatnou estetickou stránkou. U známých míst se obvykle jedná o místa nepříjemných zkušeností, kdy Siwek (2011, s. 69) zmiňuje například nemocnice, vězení či místa spáchání zločinů. Význam má i vysoká kriminalita a ekonomické problémy v dané lokalitě. Je také možné, že některá místa jsou vnímána jak pozitivně, tak negativně. Tento postoj lze

definovat jako *topo-ambivalenci*, založenou na dualitě místa (Brisudová, Šimáček a Šerý, 2020).

Pro tuto kapitolu je dále stěžejní pojem, který je významný i pro geografii samotnou. Je jím pojem *prostor*. Při definování tohoto pojmu se lze setkat s desítkami možných přístupů. V případě geografického prostoru lze uvažovat o jeho geografických rozměrech, ale i o jeho provázanosti s člověkem (Siwek, 2011). V souladu s tímto tvrzením uvažuje například Yi-Fu Tuan (1977), který geografický prostor považuje za jeden z hlavních atributů lidského života. Siwek (2011, s. 42) na základě toho geografický prostor definuje jako „*prostor vztahující se k člověku*“. Tento prostor je člověkem vnímán, na základě čehož se dostáváme k pojmu *percepční prostor*, který je stanoven subjektivním přístupem pozorovatele (Relph, 1984, s. 10). Od objektivního prostoru, který je „*množinou nebo souborem předmětů, jevů, vlastností a vztahů*“, se tak přesouváme k subjektivnímu prostoru, který zmíněné atributy objektivního rozšiřuje o aktivně působící subjekt, kterým je zpravidla člověk (Lisowski, 2003, s. 44).

Prostorové vnímání je individuální záležitostí. Dle Siwka (2011) závisí na charakteristice prostředí a individuálních schopnostech člověka. Mění se v čase, s přibývajícím věkem, intelektuálními schopnostmi a vzrůstajícími zkušenostmi. Každý z nás má tak v hlavě představu o světě, která se ale může výrazně lišit od představ ostatních. To, jak jedinec vnímá prostor, ovlivňuje jeho prostorové chování. Prostorové chování je dle Golledge (2001, s. 1105) „*zjevné jednání člověka v každodenních situacích (např. cesta do práce, nakupování, rekreace, vzdělávání atd.)*“. Golledge (2001) v tomto kontextu zmiňuje řadu vstupujících proměnných, jako jsou údaje o vzdálenosti, směru pohybu, intervalu mezi událostmi a podobně. Dle Siwka (2011) se v tomto procesu člověk ve svých rozhodnutích řídí znalostmi prostoru, a to konkrétně subjektivními, nikoliv akademicky objektivními. Opět se tedy dostáváme k tomu, že vlastní zkušenost člověka má nezastupitelnou roli ve vnímání prostoru.

1.2 Strach

Dalším významným pojmem pro tuto práci je pojem strach. Se strachem se potýká prakticky každý jedinec, s výjimkou těch, kteří trpí neurologickou poruchou, kvůli které postrádají strach a úzkost (Solms a Turnbull, 2014). Tím pádem se z něj stává nevyhnutelná součást lidského života, která zasahuje nejen do prožívání člověka, ale i do jeho chování.

1.2.1 Vymezení pojmu strach

V případě strachu mluvíme o prožitku, který dle Riemanna (2013) má vždy osobnostní ráz, který souvisí s individuálními podmínkami, vlohami a okolím jedince. Strach patří mezi nejčastější emoce, tedy psychické stavy, které vznikají jako reakce na životní události (Nakonečný, 2012). Emoce, včetně strachu, jsou dle Tomana (2017, s. 6) „různá ‚pohnutí mysli‘ vzniklá hodnocením situací, do kterých se dostáváme“.

Pojem *strach* je v odborné literatuře definován různě. Vymětal (2007, s. 22) ho definuje jako „*averzivní reakci na určitou poznanou (konkrétní) skutečnost, která v jedinci vyvolává prožitek ohrožení a zároveň má signální a ochrannou funkci*“. Stejně tak Toman (2017, s. 8) považuje strach za „*stav mysli, kdy situaci intuitivně vyhodnotíme tak, že se cítíme něčím ohroženi*“. Nakonečný (2012, s. 334) strach popisuje jako „*reakci na stávající nebo hrozící nebezpečí*“. Z těchto definic vyplývá, že strach má důležitou ochrannou funkci. Vyvolává tendence k obrannému sdružování, volání o pomoc a vyhledávání bezpečí. Ovšem někdy vede k útlumu chování, k takzvanému strnutí (Nakonečný, 2012). Jelikož strach je emocí negativní, lidé mají snahu vyhýbat se mu. V případě strachu, který souvisí s konkrétními místy, je tak pravděpodobné, že lidé budou například volit jinou trasu, pro ně bezpečnější a pocitově příjemnější. Jinými slovy strach může ovlivnit rozhodování a chování lidí v prostoru.

1.2.2 Strach z kriminality

Strach má nesčetné množství podob – jednou z nich je i strach z kriminality. Buriánek (2004) v této souvislosti mluví o strachu ze zločinu, který považuje za emocionální reakci na riziko vnímané jako hrozbu. Ferraro (1995, s. 8) pracoval s definicí, podle které jde o „*emocionální reakci strachu nebo úzkosti na zločin nebo symboly, které si člověk spojuje se zločinem*“. Evans a Fletcher (2000, s. 395) jsou toho názoru, že „*strach z kriminality může být mnohem větším problémem než trestný čin sám o sobě*“. Lidé se často kriminality obávají i poté, co v dané oblasti její míra klesla (Jíchová a Temelová, 2012). Tento strach může být tedy dvojí povahy – racionální, který koresponduje se skutečnou kriminalitou v dané lokalitě a iracionální, který neodpovídá skutečnému stavu kriminality (Bannister a Fyfe, 2001).

Strach z kriminality může být vyvolán řadou faktorů. Například skutečnou kriminalitou, slabým osvětlením v nočních hodinách, úzkými ulicemi, podchody mezi domy, přítomností nepořádku či poplašnými zprávami v médiích. Právě v médiích jsou zprávy o násilné kriminalitě často zveličené a dokreslené, jelikož právě tyto zprávy čtenáře, posluchače či diváky téměř vždy zaujmou (Ceccato, 2016; Vlach, 2013). Vliv na vnímání strachu z kriminality mají i zkušenosti přímé a nepřímé viktimizace, které jsou podrobněji rozebrány v kapitole 1.3.1.

Kriminalita a strach z ní jsou významnými faktory pro pohyb osob v prostoru. Pokud lidé mají strach z kriminality, může dojít ke změnám či úplným omezením určitých aktivit (Lorenc a kol., 2013; Dowd, Sisson a Kern, 1981; Clement a Kleiman, 1976). Člověk se může například záměrně vyhýbat určitým lokalitám, chodit jinou cestou či dokonce změnit své plány. Jinými slovy ovlivňuje již zmiňované prostorové chování. Čím větší strach máme, tím pravděpodobněji přijmeme preventivní opatření, abychom se ochránili (Gover a kol., 2011). Jackson a Gouseti (2012) určili čtyři hlavní kategorie behaviorálních reakcí na strach z kriminality. První z nich je vyhýbavé chování, které zahrnuje vyhýbání se určitým místům, činnostem či typu lidí. Druhou kategorií je ochranné chování, které zastihuje činnosti, o kterých se předpokládá, že zvyšují bezpečnost (například cestování s doprovodem) či předcházejí trestné činnosti (například stavba plotů). Chování se týká i třetí kategorie, tedy úprava

chování a životního stylu, kdy se jedinci vyhýbají činnostem, které jsou považovány za nebezpečné (například procházka parkem po setmění). Poslední kategorií je účast na relevantních kolektivních aktivitách, jako jsou programy sousedské hlídky. Strach z kriminality tak podle Stasíkové (2011) výrazně ovlivňuje kvalitu života, díky jeho omezujícímu charakteru. Člověk by měl podle ní mít svobodu se pohybovat v prostoru bez obav a omezení. Na druhou stranu Fattah (1993) nebo Solomon (2007) vidí strach z kriminality jako něco pozitivního, jelikož se dle nich jedná o zdravou emoci a nezbytný mechanismus přežití, který jedince nutí vyhýbat se nebezpečí a jeho minimalizaci, čímž může mimo jiné vést k nižší viktimizaci.

1.3 Viktimizace

Nejen v rámci studií strachu z kriminality se lze setkat s pojmem viktimizace, což je dle Michálka (1997, s. 47) syndrom „*permanentního pocitu úzkosti a strachu z kriminality*“. Nicméně častěji lze narazit na poněkud odlišné definice. Čírtková (2013, s. 102) viktimizaci definuje jako „*proces poškozování a způsobování újmy jedinci, který se stal obětí trestné činnosti*“. Heretik (2004, s. 307) chápe viktimizaci jednoduše jako „*proces stávání se obětí*“. Takto je chápána viktimizace i v kontextu této práce.

Proces viktimizace se může uskutečňovat ve dvou úrovních, a to v primární, tedy přímo při činu, a v sekundární, kdy se jedinec stává obětí podruhé v rámci vyšetřování daného trestného činu a při reakcích okolí. Čím dál častěji je také viktimizace zkoumána z hlediska újmy nastávající až po trestném činu. Viktimizace je nepříznivou zkušeností, která může vést k fyzickému a duševnímu utrpení a negativně ovlivňuje kvalitu života (Janssen, Oberwittler a Koeber, 2021; Ruback a Thompson, 2001).

V oblasti kriminologie a sociologie se lze setkat se dvěma typy viktimizace – přímou a nepřímou. Přímá viktimizace se týká jednotlivců, kteří jsou přímo a osobně postiženi trestnou činností. Tento typ viktimizace zahrnuje případy, kdy jednotlivec je obětí trestného činu, například krádeže, loupeže, násilí atd. Tyto osoby jsou přímo konfrontovány s následky trestné činnosti a mohou utrpět fyzické, emocionální nebo ekonomické škody. Nepřímá viktimizace se týká jednotlivců, kteří nejsou postiženi trestnou činností, ale jsou ovlivněni jejími důsledky. Tento typ viktimizace může

zahrnovat například svědky trestných činů nebo rodinné příslušníky obětí. Nepřímá viktimizace může mít také dopady na jednotlivce, i když nejsou přímo postiženi trestnou činností. (Orozco-Ramírez, 2020)

1.3.1 Vliv viktimizace na strach z kriminality

Viktimizace je nepříjemnou zkušeností, která je považována za překážku subjektivní pohody (Janssen, Oberwittler a Koeber, 2021; Land, Michalos a Sirgy, 2012; Webb a Wills-Herrera, 2012). Přímá viktimizace s sebou často nese bezprostřední důsledky, a to materiální ztrátu nebo fyzickou újmu (Janssen, Oberwittler a Koeber, 2021). Poté ale přichází další dopady, které souvisejí s vnímáním prostoru a negativními emocemi zahrnujícími například frustraci, hněv a depresivní symptomy, či ovlivnění sociálního poznání (Rühs, Greve a Kappes, 2017) nebo také změnu v chování a denních rutinách, kdy se jedinci vyhýbají předpokládaným nebezpečným místům a situacím (Braakmann 2012; Averdijk, 2011), které byly více rozebrány v kapitole 1.2.2. Averdijk (2011) také zmiňuje v kriminologii známý fenomén, kdy se oběti viktimizace v důsledku změn chování a preventivních opatření stávají v budoucnu také pachateli právě proto, aby se znovu nestali oběťmi. Nicméně výzkum, který provedli Jackson a Gray (2010) odhalil nízkou vazbu mezi viktimizací a následným přijetím preventivních opatření. Respondenti měli větší strach z kriminality, nicméně se jednalo pouze o zážitek, který narušil jejich pohodu a kvalitu života a nepomohl minimalizaci nebezpečí v budoucnu. V rámci tohoto výzkumu byly také v rámci analýzy vyloučeny incidenty s nízkou intenzitou, mezi které autoři zařadili zastrásování, urážky a hrozby.

Jak již bylo zmíněno v kapitole 1.2.2, viktimizace je mimo jiné silným prediktorem strachu z kriminality. Dle teorie Ferrara (1995) ti, kteří zažili předchozí viktimizaci, by se měli obávat více oproti těm, kteří se oběťmi trestného činu nestali. V roce 1987 přišel Skogan s výzkumem, kdy se strach z trestného činu po viktimizaci prokazatelně zvyšoval. Nicméně významnější jsou v této oblasti až pozdější výzkumy – např. Gray, Jackson a Farrall (2006), Tseloni a Zarafonitou (2008), Roccato, Vieno a Russo (2013) nebo Janssen, Oberwittler a Koeber (2021).

Větší strach z kriminality pociťují i jedinci v případě, jedná-li se o viktimizaci nepřímou. Jak již bylo zmiňováno dříve, i zkušenost lidí z blízkého okolí jedince má vliv na následné chování nebo percepci prostoru. Často se jedná o vliv empatie, kdy jedinec, který se dozví o zkušenostech s viktimizací svých blízkých, může prožívat emoce podobné těm, které by zažila přímá oběť. Tato empatie a sdílení emocí může vést k pocitu strachu z toho, že by se něco podobného mohlo stát i jim samotným. Dalším důvodem pro vliv nepřímé zkušenosti může být vlivem přenosu informací, kdy takto získáváme informace o rizicích, což opět může zvýšit strach z kriminality. Dle závěrů dalších výzkumů měli osoby, které znali někoho, kdo se stal obětí trestného činu, vyšší úroveň strachu, než osoby bez těchto znalostí (Joseph, 1997; Box, Hale a Andrews, 1988). Ke stejnému závěru došel i výzkum Tseloni a Zarafonitou (2008), kdy respondenti, kteří se stali oběťmi nepřímé viktimizace pociťovali strach dvakrát častěji než ti, kteří se s viktimizací neseťkali. V rámci tohoto výzkumu bylo také zjištěno, že 14 % respondentů s těmito zkušenostmi se začalo vyhýbat určitým oblastem.

Na druhou stranu dřívější výzkumy Denkerse a Winkela (1998) a Quann a Hunga (2002) nezjistily nárůst strachu z kriminality v důsledku zkušeností s viktimizací. Dle Tseloni a Zarafonitou (2008) jsou nicméně empirické důkazy o vztahu mezi viktimizací a pocity strachu a nejistoty z dřívějších výzkumů neprůkazné. Na výsledky výzkumu, který provedli Quann a Hung (2002), Tseloni a Zarafonitou (2008) přímo reagují. Dle nich je možným zdůvodněním těchto výsledků zmírnění emoci, úpadek paměti nebo opatření přijatá po zkušenosti s trestným činem. Jackson a Gray (2010) přímou zkušenost se zločinem považují ale jen za malou část jakéhokoli mocného vysvětlení strachu ze zločinu. Tito autoři také uvedli tři hlavní důvody slabé vazby mezi viktimizací a obavami z trestné činnosti. Prvním důvodem je dle nich skutečnost, že právní definice viktimizace mají tendenci vylučovat nepříjemné zážitky, jako je zastrasování, obscénní telefonní hovory a sexuální obtěžování. Druhým důvodem může být to, že oběti mohou svou zkušenost s viktimizací vytěsnit. Třetím důvodem je pak neschopnost výzkumníků oddělit funkční a dysfunkční obavy respondentů.

1.3.2 Diferenciace ve vlivu viktimizace na oběti

Dvě oběti podobného trestného činu si mohou odnést naprosto odlišný zážitek a pociťovat rozdílné následky. Stejně jako v případě vnímání strachu vstupuje do této emocionální reakce řada faktorů. Zmiňovány jsou například vlivy skutečné škody a povaha trestného činu, časové hledisko, četnost událostí, zranitelnost nebo odolnost jedinců, kteří zažili viktimizaci nebo také okolnosti, jako je například vztah oběti a pachatele (Janssen, Oberwittler a Koeber, 2021; Noble a Jardin, 2020; Fisher a Sloan, 2013). Avšak i přesto, že je každý člověk jedinečný, lze nalézt v rámci určitých skupin či činů podobnosti v následném jednání a prožívání. Můžeme tedy najít určité společné znaky ve vnímání strachu z kriminality i ve vlivu viktimizace na tento strach.

Při zkoumání vlivu viktimizace na strach z kriminality se nejčastěji zohledňuje povaha trestného činu. S těmito závěry přišel například výzkum založený na Mezinárodním průzkumu obětí kriminality (ICVS) z let 1989 až 2000, který se soustředil na rozdíly mezi trestnými činy odehrávajícími se v domácnostech a těmi venku, kdy oběti pachatele neznali (Quann a Hung, 2002). Tento výzkum ale nezjistil kauzální vztahy mezi viktimizací a strachem z kriminality. Nedávný výzkum, který v roce 2020 provedli Noble a Jardin, naráží zejména na fyzické a sexuální důsledky viktimizace, které dle nich úzce souvisí se strachem z kriminality. Fyzické a sexuální útoky dle těchto autorů byly spojeny s vysokou intenzitou strachu z kriminality. S méně stálým strachem byly spojeny středně intenzivní krádeže a útoky. Vliv na strach pak neměly krádeže bez násilí a následků. S těmito závěry se shodují i další výzkumy – Kuroki (2013) nebo Norris a Kaniasty (1994). Na základě 70 hloubkových rozhovorů, které prováděla ve svém výzkumu Jacobsen (2022), měli oběti majetkové viktimizace strach z kriminality zhruba na stejné úrovni, jako respondenti, kteří viktimizaci nezažili. Nicméně Ambrey, Fleming a Manning (2014), Staubli, Killias a Frey (2014) a Powdthavee (2005) tvrdí, že výrazný vliv na životní spokojenost a strach z kriminality má jak násilná, tak majetková viktimizace.

Výrazný vliv v důsledcích viktimizace má dále časové hledisko. Viktimizace, která se odehrála nejpozději rok před výzkumem, který provedli Fisher a Sloan (2013), větším prediktorem vysoké úrovně strachu než viktimizace, která se odehrála více

v minulosti. Proto také řada autorů pracuje pouze s viktimizací, která se odehrála maximálně 12 měsíců před výzkumem – např. Tseloni a Zarafonitou (2008) či Jackson a Gray (2010).

Jeden z největších prediktorů vnímání nebezpečí je pohlaví, což také dokázala řada výzkumů – např. Soto, Orozco-Fontalvo a Useche (2022), Kubát (2020), Pipková (2020), Mak a Jim (2018), Zítková (2013), Jíchová a Temelová (2012) a Pain (2001). Na základě těchto a řady dalších výzkumů se ženy a dívky cítí ve veřejném prostoru nejistěji než muži a chlapci. K tomuto efektu dochází i navzdory tomu, že ženy ve skutečnosti zažívají viktimizaci méně než muži (Jacobsen, 2022; Gover a kol., 2011; May, Rader a Goodrum, 2010; Dobbs, Waid a Shelley, 2009; Ferraro, 1996). Lze mluvit o tzv. *gender fear paradoxu*. Ten je vysvětlen několika hypotézami. Dle Ferrara (1996) je strach z trestného činu často vnímám v souvislosti se strachem ze znásilnění, který zvyšuje obavy i z dalších trestných činů. Tomuto tvrzení odpovídá řada výzkumů – například Fisher a Sloan (2003) nebo také výzkum Rišové a Póczošové (2023), který se zaměřoval na žáky základní školy ve věku 10 a 16 let, kdy se dívky obávaly zhruba ve stejné míře jako chlapci, což by odpovídalo absenci strachu ze sexuálně motivovaných pachatelů. Tyto autorky provedli hloubkové rozhovory v rámci fokusních skupin. Ty dle nich „umožňují hlubší vysvětlení vnímání jednotlivců“ (Rišová a Póczošová, 2023, s. 98). Další možné vysvětlení gender fear paradoxu je založené na genderových stereotypoch a sociálních konstruktech, kdy u dívek dochází k jiné socializaci než u chlapců (Rišová a Póczošová, 2023). Dívky jsou často přesvědčovány o své zranitelnosti a neschopnosti čelit potenciálním hrozbám, kdežto chlapci by měli být odvážní a tvrdí (Lane a kol., 2014; Day, 2001). Muži také dle Copse a Pleysiera (2011) nebo Suttona a Farralla (2004) mají tendenci ve výzkumech dávat společensky žádoucí odpovědi týkající se úrovně svého strachu na úkor svých vlastních pocitů. Teorii o gender fear paradoxu do určité míry odpovídá i statistika za rok 2022 v České republice. Registrováno bylo minimálně 25 020 obětí, kdy 54 % z nich představovali muži (ČSÚ, 2023). Nicméně co se týče mladistvých (do 18 let) a seniorů (nad 65 let), častěji se oběťmi stávaly ženy (ČSÚ, 2023). Gender fear paradoxu pak v české statistice odporuje i rok 2020, kdy ženských obětí bylo více (ČSÚ, 2023). Nejen česká statistika, ale i výzkum, který provedli Gover a kol. (2011) tento paradox nepotvrdily.

Nicméně i přesto, že pohlaví má velmi výrazný vliv na vnímání strachu z kriminality, ve výzkumech vlivu viktimizace na tento strach se s genderovou diferenciací lze setkat poměrně zřídka. Jedním z výzkumů, které se tomuto tématu do jisté míry věnují, je výzkum z roku 2018, který provedli Stark a Meschik. V tomto výzkumu ženy, které se staly oběťmi viktimizace, měly tendenci vyhýbat se určitým místům, trasám a způsobům cestování více než ženy, které takovou zkušenost neměly. Dále větší strach žen následkem viktimizace zohledňují Noble a Jardin (2020), kteří jej ale přisuzují tomu, že jsou ženy častěji oběťmi sexuálních útoků, které dle nich mají na jedince výrazný vliv. Oproti tomu muži jsou spojováni s krádežemi a nesexuálními útoky, které nemají za následek vyšší míru strachu. V tomto případě tedy opět narážíme na diferenciaci v návaznosti na povahu trestného činu.

1.4 Mentální mapy

Humanisticky orientovaní behaviorální geografové při analýze prostorového chování většího počtu jednotlivců zjistili, že i přes jejich subjektivní vnímání lze v jejich chování nalézt objektivní podmíněnosti (Siwek, 2011). Zjistit lze například převládající názor o zkoumaném území jako celku. Tento výzkum často probíhá za pomoci mentálních map, které se shromáždí tak, aby byl vzorek respondentů reprezentativní, kdy významnou úlohu hrají i odpovědi na doplňující otázky (Siwek, 2011).

Každý jedinec má jedinečný obraz okolního světa. Ten nám slouží pro účely orientace a rozhodovacích procesů – jedná se o naši mentální mapu (Siwek, 2011). Mentální mapy nevyužívá jen geografie, ale i řada dalších oborů, jako jsou například psychologie, sociologie a kartografie (Šerý a Šimáček, 2013). Díky tomu nemusí být definice jednotné. V geografickém prostředí lze narazit na definici od Drbohlava (1991, s. 164), který mentální mapy chápe jako „*grafické (kartografické či schematické) vyjádření představ člověka o geografickém prostoru, nejčastěji o jeho kvalitě nebo uspořádání*“. Dle Downse a Stea (1973) jde o soubor psychologických procesů, díky kterým jedinec získá a následně používá informace týkající se charakteristik jednotlivých míst. Siwek (2011, s. 75) ji definuje jako „*záznam otisku okolního světa ve vědomí člověka, který se od objektivní reality může více nebo méně lišit*“. Mentální mapy

jsou velice individuální. Ostatně i Voženílek (1997) zdůrazňuje jedinečnost mentální mapy každého jedince. Tyto mapy jsou uloženy ve vědomí člověka, kde jsou zpřesňované, ale i deformované po celý jeho život (Siwek, 2011). Do formování mentální mapy dle Siwka (2011) vstupuje řada faktorů. Konkrétně zmiňuje vzdělání, informace z médií, ale také osobní zkušenosti, převzaté zkušenosti a názory blízkých, kterým člověk věří.

V rámci behaviorální geografie se v odborné literatuře lze se současným pojetím mentálních map poprvé setkat u amerického urbanisty Kevina Lynche v 60. letech 20. století (Lynch, 2004). Nicméně s konceptem mentálních map se pracovalo již před definováním tohoto pojmu, a to v rámci psychologických disciplín na přelomu 19. a 20. století (Osman, 2016). Velký význam pro vývoj konceptu mentální mapy měl ve třicátých letech německo-americký psycholog Kurt Lewin, který díky svým poznatkům zohlednil při tvorbě mentálních map nejen fyzické prostředí, ale i samotného člověka, který jej vnímá (Osman, 2016). Následně Tolman (1948) označil zvnitřněné informace o prostoru dnes běžně užívaným pojmem *mentální mapa*. Dalším významným milníkem bylo využívání mentálních map v prostorových vědách již zmiňovaným Kevinem Lynchem (Osman, 2016).

Mentální mapy se dělí do dvou skupin z hlediska vztahu vyšetřovaného jevu k realitě (Siwek, 2011). První typ, který Drbohlav (1991) označuje právě podle Kevina Lynche jako lynchovský, je typem komparativním. U tohoto typu se hodnotí, jak mentální mapa odpovídá skutečnosti (Siwek, 2011). Dle Siwka (2011) lze na základě srovnání neboli komparace hodnotit rozdíly mezi mentální mapou a skutečností. Lze tak určit míru znalosti daného geografického prostoru, nebo určovat váhu jednotlivých informačních zdrojů. Tato mapa se ve většině případů liší od reality (Siwek, 2011). Druhým typem mentálních map jsou mapy preferenční, které Drbohlav (1991) označuje podle jejich autora Petera Goulda jako typ gouldovský. U tohoto typu se nehodnotí shoda se skutečností. Velmi často se s tímto typem lze setkat například při zjišťování preferencí pro trvalé bydlení nebo pro dovolenou (Siwek, 2011). U tohoto typu se do obrysových map zakreslují body, linie či polygony, které mají hodnotící charakter.

V oblasti preferenčních map lze narazit i na tzv. mapy strachu. Jedná se o mentální mapy území s výrazně zápornou preferencí, kde je území hodnoceno výhradně negativně (Siwek, 2011). Tyto mapy jsou výrazně spojeny s emocemi, v tomto případě zejména se strachem, který některá místa dokáží vyvolávat (Siwek, 2011). Tento strach lze získat na základě vlastní zkušenosti, ale i přeneseně, a to například od našich blízkých nebo z médií. Šimáček a kol. (2020a) v této souvislosti zmiňují minulé události, kdy příkladem mohou být násilné útoky uskutečněné v určitém místě nebo také samotnou vizuální stránku míst, kdy strach mohou vzbuzovat například brownfieldy. V mnoha případech se tak jedná o důvody racionální, například způsobené vysokou kriminalitou v dané oblasti, ale často jde i o zcela iracionální důvody (Siwek, 2011).

Mapováním lokalit vzbuzujících strach vznikly mapy strachu (Matei, Ball-Rokeach a Qiu, 2001). Do této kategorie spadá i výzkum členů Katedry geografie Univerzity Palackého (Šimáček a kol., 2020a), v jehož rámci byla lokalizována místa strachu ve větších městech Olomouckého kraje. Tento projekt, který je více rozebrán v kapitole 4, se stal nejvýznamnějším zdrojem dat pro tuto práci. Za dalším výzkumem z této oblasti stojí Ceccato a Snickars (2000), kteří pomocí mentálních map posuzovali, jak vnímají obyvatelé město Jordbro ve Švédsku. Na základě polygonů, které vyznačovaly místa, kde se respondenti necítili bezpečně, pak provedli vizuální a popisné analýzy jednotlivých oblastí města. Za dalším výzkumem z roku 2001 stojí Matei, Ball-Rokeach a Qiu, kteří zkoumali přes dvě stě mentálních map ze sedmi etnicky rozdílných obytných komunit v Los Angeles v prostředí GIS a pomocí metod prostorové statistiky. Curtis (2012) zmiňuje mnoho dalších studií, které pro zjištění situací v různých městech používali kombinace mentálních map a GIS – Doran a Lees (2005) ve Wollongongu v Novém Jižním Walesu, Dennis (2006) v Pensylvánii, Kwan (2008) v Columbusu ve státě Ohio, Kohm (2009) ve Winnipegu, Lopez a Lukinbeal (2010) ve Phoenixu.

Identifikaci míst strachu z kriminality v rámci městského prostředí je zejména v nedávné době věnována značná pozornost. Pochopení významů těchto míst má značný význam pro strategické plánování rozvoje měst (Šimáček a kol., 2020a). Na základě těchto výzkumů může docházet v rámci města ke zlepšení prostředí (např.

rozšířením pouličního osvětlení či úklidem) či zefektivnění policejní práce. K tomuto účelu, tedy zajištění bezpečnějšího městského prostředí, slouží například koncept environmentálního designu (CPTED), který byl zaveden v mnoha městech (Cozens a Love, 2015). Případně závěry těchto výzkumů mohou pomoci při tvorbě strategických plánů měst, které mohou vést ve městě ke změnám k lepšímu (Brisudová, Šimáček a Šerý, 2020).

2 Cíle práce

Cílem této práce je zjistit, jak osobní nebo zprostředkovaná negativní zkušenost jedince ovlivňuje vnímání prostoru. Důraz je kladen na skutečnost, zda tato negativní zkušenost vyvolává pocit strachu z kriminality, a to konkrétně ve větších městech Olomouckého kraje. Práce se zaměřuje na vliv přímého a nepřímého setkání se s trestnými činy na tento pocit strachu. Hlavním cílem práce tedy je, zda přímá nebo nepřímá zkušenost s viktimizací má vliv na strach z kriminality jedince. Jedním z vedlejších cílů práce je zjištění, zda existují rozdíly ve vlivu viktimizace na základě povahy trestných činů, se kterými se jedinci setkali. Druhým vedlejším cílem je sledování vlivu viktimizace na strach z kriminality na základě genderových rozdílů.

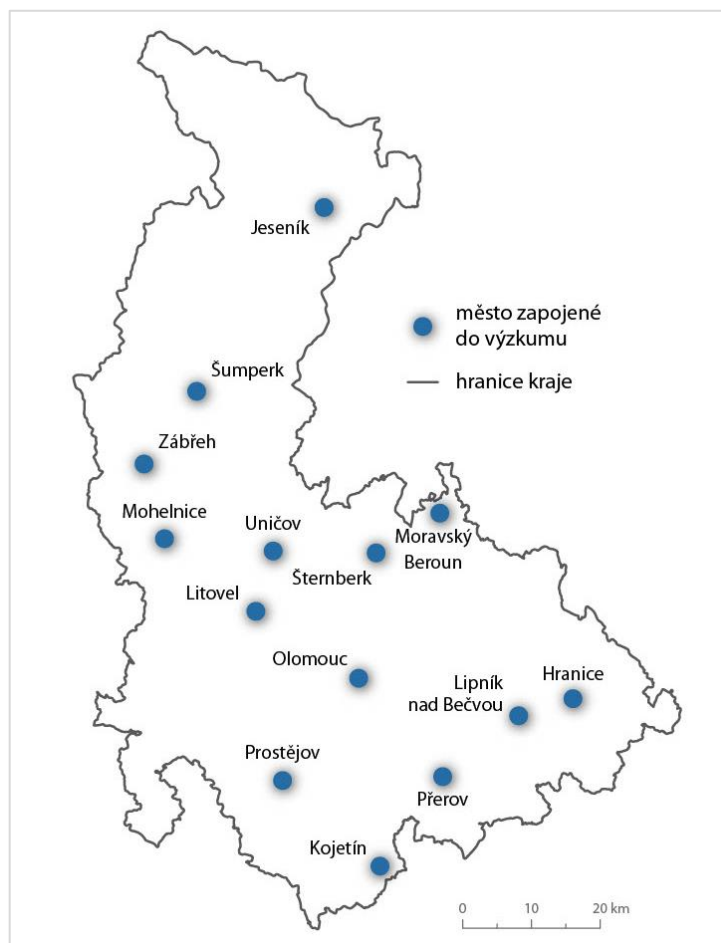
K naplnění cílů této diplomové práce byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

1. Mají větší strach z kriminality jedinci se zkušeností s viktimizací než jedinci bez této zkušenosti?
2. Má povaha trestného činu, kterého se jedinci stali oběťmi nebo svědky, vliv na vnímání strachu z kriminality?
3. Liší se vliv osobní nebo zprostředkované negativní zkušenosti na vnímání strachu z kriminality u žen a u mužů?

Pro zodpovězení těchto otázek bude zkoumána závislost mezi zkušenostmi s trestnými činy a pocitem strachu z kriminality na území větších měst Olomouckého kraje.

3 Charakteristika zájmového území

Empirická část práce je založena na údajích sesbíraných ve čtrnácti větších městech Olomouckého kraje. Jedná se o Hranice, Jeseník, Kojetín, Lipník nad Bečvou, Litovel, Mohelnice, Moravský Beroun, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šternberk, Šumperk, Uničov a Zábřeh. Tyto města jsou znázorněna na obrázku 1.

Obr. 1: Města Olomouckého kraje zapojená do výzkumu.
Zdroj: ArcČR, ARCDATA PRAHA, 2016; vlastní zpracování

Největším z těchto měst je krajské město Olomouc, které má 101 825 obyvatel a rozkládá se na rozloze 10 333,46 ha (ČSÚ, 2024). Mimo Olomouc do výzkumu byly zapojeny i další dvě statutární města, a to Prostějov s 43 551 obyvateli a Přerov s 41 634 obyvateli (ČSÚ, 2024). Ze zkoumaných měst má nejmenší počet obyvatel město Moravský Beroun, a to 2 872 obyvatel (ČSÚ, 2024).

Všechna tato města mají kladný celkový přírůstek, i přesto, že s výjimkou Lipníku nad Bečvou a Mohelnice mají všechny záporný přirozený přírůstek (ČSÚ, 2024).

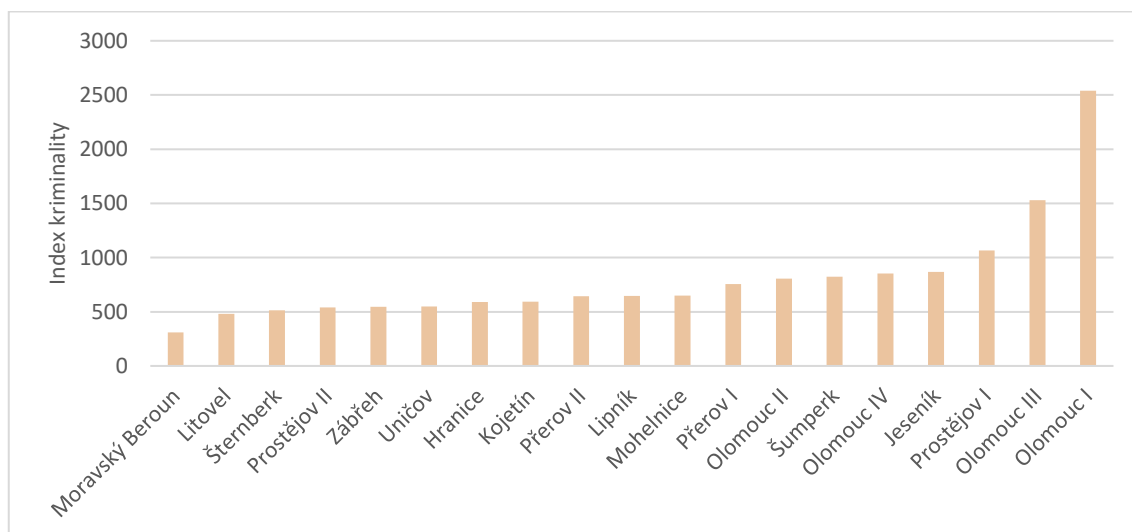
Jedná se tedy o města, která mají více přistěhovalých než vystěhovalých. Nejvíce přistěhovalých mají města Olomouc a Prostějov (ČSÚ, 2024). Z tohoto ukazatele by se dalo usoudit, že se jedná o města atraktivní pro život. Nicméně v do značné míry tomuto tvrzení stojí index kvality života, který na základě zpracování značného množství dat vytváří společnost Obce v datech, s.r.o. Do tohoto projektu byla zahrnuta téměř všechna města, která jsou součástí zájmového území, pouze s výjimkou měst Kojetín a Moravský Beroun, jelikož se nejedná o města s rozšířenou působností. Na základě tohoto projektu má ze zbývajících dvanácti měst v roce 2023 nejlepší hodnotu indexu kvality života Olomouc, která je následována městy Hranice, Mohelnice a Litovel. Nejhůře z těchto měst dopadly města Jeseník a Uničov. Větší část ze zkoumaných měst se nacházela až v druhé polovině žebříčku všech zahrnutých měst. Nicméně v tomto indexu nejsou přímo zahrnuta data o kriminalitě, která mají pro tuto práci větší výpovědní hodnotu.

Z projektu Mapa kriminality byla získána data o trestné činnosti v části obvodních oddělení Olomouckého kraje (tab. 1). Tato oddělení částečně nesouhlasí s územními jednotkami měst, na kterých je založena empirická část práce. Většina těchto oddělení zahrnuje i okolní obce a menší města, které nebyly zahrnuty do analýzy. Olomouc, Prostějov a Přerov jsou na druhou stranu vzhledem k větší rozloze těchto měst rozděleny do více obvodních oddělení. Údaje o trestné činnosti se omezují pouze na zjištěné případy, tedy činy, o kterým má Policie ČR informace. Latence trestné činnosti, jakožto podílu činů, které policií nebyly zjištěny, se podle odhadů v závislosti na typu kriminality pohybuje od jednotek procent až po 80 až 90 % v případě mravních skutků (Otevřená společnost, 2020). Tato data tedy nelze vnímat jako ukazatel skutečného stavu kriminality. Přesto poskytují užitečné informace, které mohou přispět k lepšímu porozumění trestné činnosti v zájmovém území.

Nástrojem, který se celosvětově využívá k vyjádření zatížení populace trestnou činností, je index kriminality. Tento index udává počet zjištěných trestných činů za dané období, přepočtený na 10 000 obyvatel. V zájmovém území má nejvyšší hodnotu tohoto indexu obvodní oddělení Olomouc I, jak je patrné z obrázku 2. Nicméně vysoká hodnota tohoto indexu je také důsledkem skutečnosti, že v centrech velkých měst je počet bydlících osob nízký, zatímco počet osob, které se zde zdržují,

je naopak velmi vysoký. Obvodní oddělení Olomouc I zahrnuje dominantně právě centrum města. Druhou nejvyšší hodnotu indexu kriminality má obvodní oddělení Olomouc III (obr. 2). Toto oddělení zahrnuje osm částí města Olomouc, a to Bělidla, Černovír, Hodolany, Holice, Chválkovice, Klášterní Hradisko, Nový Dvůr a Pavlovičky. Zároveň pod něj spadají obce Bystrovany, Čechovice, Grygov, Hlušovice, Krčmaň, Majetín, Týneček, Velký Týnec a Vsisko. Toto obvodní oddělení mělo mezi lety 2016 až 2020 také relativně nízkou míru objasněných případů – konkrétně 42 % (tab. 1), což je problémem i zbylých obvodních oddělení Olomouce. Třetí nejvyšší index kriminality má obvodní oddělení Prostějov I, ve kterém také došlo k největšímu počtu trestných činů ve sledovaném období (tab. 1). Toto obvodní oddělení zahrnuje mimo Prostějova také obec Držovice. Dalším obvodním oddělením s vysokým indexem kriminality je Jeseník (obr. 2).

Nejnižší hodnotu indexu kriminality má v zámjmovém území obvodní oddělení Moravský Beroun, jak je patrné z obrázku 2, kde bylo za dané období zaznamenáno pouze 175 trestných činů (tab. 1). Nízký index kriminality je rovněž charakteristický pro obvodní oddělení Litovel, Šternberk, Prostějov II a Zábřeh, jak je patrné z obrázku 2. Prostějov II zároveň dosáhlo nejvyšší míry objasněných případů, a to 76 % (tab. 1). Obvodní oddělení Kojetín a Lipník vykazují sice nízký počet trestných činů, avšak index kriminality je zde vyšší než v sedmi obvodních odděleních (tab. 1).

Obr. 2: Index kriminality ve vybraných obvodních oddělení Policie ČR v Olomouckém kraji mezi lety 2016 až 2020

Zdroj: *Mapa kriminality, Policie ČR, 2024; Mapa kriminality, Otevřená společnost, 2020; vlastní zpracování*

Hodnota indexu kriminality pro celou Českou republiku ve sledovaném období je 922,4. S výjimkou obvodních oddělení Olomouc I, Olomouc III a Prostějov I, mají všechna oddělení v zájmovém území hodnotu tohoto indexu nižší, jak je patrné z tabulky 1. Většina obvodních oddělení má v porovnání s celou Českou republikou také vyšší podíl objasněných případů, tedy více než 47 %. Nižší podíl objasněných případů mají jen obvodní oddělení Olomouce.

Tab. 1: Trestná činnost v části obvodních oddělení Policie ČR v Olomouckém kraji mezi lety 2016 až 2020

obvodní oddělení	index kriminality	počet trestných činů	objasněno případů (%)
Hranice	590,2	2 047	61
Jeseník	867,7	1 845	73
Kojetín	594,1	740	63
Lipník	645,3	1 037	63
Litovel	480,8	1 186	55
Mohelnice	650,3	1 193	62
Moravský Beroun	309,5	175	73
Olomouc I	2 538,3	4 088	42
Olomouc II	806,5	2 732	43
Olomouc III	1 528,7	4 284	42
Olomouc IV	852,9	2 610	42
Prostějov I	1 065,9	4 886	55
Prostějov II	539,9	1 102	76
Přerov I	756,5	3 101	62
Přerov II	644,7	1 880	63
Šternberk	511,9	1 560	59
Šumperk	823,2	4 206	69
Uničov	549,4	1 257	58
Zábřeh	546,3	1 878	68
Olomoucký kraj	765,6	48 881	58
ČR	922,4	967 253	47

Zdroj: Mapa kriminality, Policie ČR, 2024; Mapa kriminality, Otevřená společnost, 2020; vlastní zpracování

4 Zdroje dat a metody jejich zpracování

Tato práce čerpá zejména z projektu, který byl realizován na Katedře geografie Univerzity Palackého v Olomouci v období 1. 1. 2019 až 31. 12. 2020. Jednalo se o projekt s názvem *Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality* s identifikačním kódem TL02000556. Tento projekt si jako svůj hlavní přínos vytkl využití metody komunitně participativního mapování rizikových míst pro potřeby inovace přístupu k prevenci kriminality na území Olomouckého kraje. Výzkum, ze kterého tato práce čerpá data, vychází mimo jiné z procesu percepce, která je více rozebraná v kapitole 1.1.

4.1 Dotazníkové šetření

Základním datovým zdrojem pro projekt zmiňovaný výše bylo dotazníkové šetření. Dotazník byl vytvořen na počátku roku 2019. Do jeho tvorby a připomínek k podobě dotazníku byl zapojený řešitelský tým a Poláček jakožto zástupce aplikačního garanta projektu. V rámci dotazníkového šetření byla využita i mentální mapa gouldovského typu, která dle Tuana (1975, s. 209) „*může geografovi sloužit jako kartografická reprezentace lidských postojů k různým místům*“. Více jsou mentální mapy rozebrány v kapitole 1.4. Do mapy daného města respondenti přímo vyznačovali odpovědi na některé z otázek dotazníku. Respondenti do mapy konkrétně zakreslovali oblasti na území města, ke se necítili dobře nebo bezpečně v současnosti, kde se necítili bezpečně před deseti roky a případně lokalitu trestného činu nebo pokusu o něj, se kterým se setkali oni nebo jejich blízcí.

V březnu 2019 proběhl předvýzkum, jehož cílem bylo zpřesnit formulaci otázek v dotazníku, aby mu respondenti správně rozuměli. Samotné dotazníkové šetření pak bylo realizováno v několika vlnách. Nejprve řádně proškolení studenti Katedry geografie Univerzity Palackého v Olomouci oslovovali respondenty v jednotlivých městech Olomouckého kraje. V tomto případě se jednalo o metodu face-to-face. Využita byla papírová verze dotazníku (vázaná příloha 1). Poté byla využita online verze dotazníku, kdy šetření nadále probíhalo metodou CAWI, tedy computer assisted

web interviewing. Na rozšíření této verze dotazníku se podílela řada lidí, včetně manažerů prevence kriminality Olomouckého kraje i dotyčných měst na webových stránkách měst i ve veřejnoprávních a soukromých médiích. Na sběru dat ve městě Zábřeh se pak významně podílela i autorka této práce v rámci své bakalářské práce (Pipková, 2020). V poslední vlně šetření v lednu a únoru roku 2020 bylo cíleno na respondenty, kteří byli z méně zastoupených skupin obyvatelstva (dle pohlaví a věku).

Samotný dotazník se skládal z šesti částí a jeho vyplnění zabralo zhruba 15 minut. První část se týkala aktuálního bydliště respondenta a obecné otázky, zda je v rámci zájmového území místo, kde respondent pocítuje strach z kriminality. Ve druhé a třetí části respondent do mapy zakresloval místa, kde se v době šetření necítil bezpečně, a také kde se necítil bezpečně před deseti lety. V této části respondent také kvantifikoval míru pocívaného strachu na tří stupňové ordinární škále (mírná, střední, vysoká), označoval denní dobu, kdy zde pocítuje nebo pocífoval strach (za bílého dne, po setmění, po celý den) a uváděl důvod, proč právě v tomto místě pocítuje nebo pocífoval strach. Čtvrtá část dotazníku je klíčová pro tuto práci – zjišťuje, zda respondent nebo jeho blízká osoba byl obětí či svědkem trestného činu. V případě kladné odpovědi na tuto otázku měl respondent možnost místo incidentu zakreslit do mapy. Pátá část dotazníku se týkala individuálních preferencí opatření, které by ve městě respondenti uvítali ke zvýšení pocitu jejich bezpečí a také, zda existuje určitá skupina obyvatel, ze které má respondent strach. Na závěr byly zjišťovány demografické údaje.

4.2 Polostrukturované rozhovory

Jako doplňkový zdroj informací byly využity rozhovory. Tyto rozhovory byly provedeny s respondenty, kteří se neúčastnili předchozího dotazníkového šetření. Tato forma sběru dat byla využita z důvodu, že strach z kriminality nebo vliv viktimizace na tento strach jsou zkoumány převážně na základě dat z dotazníků s možností získat velký vzorek respondentů. Tato metoda ovšem získává omezené informace o chování respondentů. Oproti tomu rozhovory umožňují hlubšímu pochopení vnímání

jednotlivců (Rišová a Póczošová, 2023). Původní kvantitativní výzkum tak byl doplněn o kvalitativní metodu.

Rozhovory byly polostrukturované, což je nejčastější metodou rozhovoru. Při tomto typu rozhovoru je vytvořeno schéma, které je pro tazatele závazné. Toto schéma dle Miovského (2006, s. 159) „specifikuje okruhy otázek, na které se budeme účastníků ptát“. Polostrukturovaný rozhovor dává tazateli možnost měnit pořadí otázek a upravovat strukturu rozhovoru s ohledem na jeho konkrétní vývoj. Při rozhovoru byly využity otevřené otázky, které „objasňují více kontextuálních informací a přiblíží nám motivy, pocity, dojmy, úsudky atd.“ (Miovský, 2006, s. 171).

Tento rozhovor měl několik částí. V přípravné části rozhovoru byl čas věnovaný přípravě otázek a navázání kontaktů s potenciálními účastníky rozhovorů. V této fázi byly připraveny otázky, které částečně vycházely z podoby dotazníku, který je více rozebrán v kapitole 4.1. Kontakt s účastníky byl nejprve navázán prostřednictvím internetu, kdy byl vysvětlen účel výzkumu a domluveno osobní setkání. Tito účastníci se z části ozývali sami na základě poptávky po respondentech, kteří mají přímou nebo nepřímou zkušenost s viktimizací a z části na základě dominového efektu, tedy přes známé, kteří měli někoho z těchto zkušenostmi v okolí. Takto odebraný vzorek není náhodný, proto lze tyto rozhovory brát jen jako doplňkový zdroj informací.

Druhou fází rozhovoru byl vzestup a upevnění kontaktu, kdy byly mimo jiné zjišťovány informace o respondentovi (pohlaví, věk, dosažené vzdělání, zda pracují apod.). V této fázi bylo důležité zjistit, jaký slovník respondent používá, jak je naladěný na následující rozhovor a jak je otevřený. Respondenti byly také informováni o neexistenci špatných a dobrých odpovědí. Tato fáze už probíhala metodou face to face a byla zároveň nahrávána se souhlasem respondentů, kteří byli zároveň informováni o anonymitě tohoto rozhovoru.

Další fází bylo jádro rozhovoru. Rozhovor tvořily dva tematické okruhy navazující na dotazníkové šetření a zohledňující cíle práce společně s výzkumnými otázkami. V této části byly kladeny nejpodstatnější otázky celého výzkumu. Prvním tematickým okruhem byl strach z kriminality. V této části byl zkoumán strach z kriminality respondentů na území jejich města. Obdobně jako v dotazníkovém šetření byla

zkoumána lokalita tohoto strachu, míra a denní doba, kdy respondenti tento strach pociťovali. Respondenti měli při rozhovoru k dispozici mapu na tabletu, pro lepší lokalizaci tohoto strachu. Druhým tematickým okruhem byl vliv viktimizace na tyto jedince. Respondenti byli dotázáni na jejich zkušenost s trestnou činností – v jaké podobě se s ní setkali, kdy a kde k tomu došlo. Respondenti k lokalizaci opět mohli využít mapu na tabletu. Následně byl rozebírán vliv těchto zkušeností na jejich chování, přijatá preventivní opatření, strach a percepce prostoru. Tato fáze rozhovoru byla založena na třech klíčových otázkách, které respondenti samovolně rozváděli. Formou připravených podotázek pak byly získávány další informace, ke kterým se respondent při odpovídání nedostal.

Poslední fází rozhovoru byl závěr a ukončení, jejímž cílem je ukončit započatá témata a uzavřít kontakt s účastníkem výzkumu (Miovský, 2006). V této fázi respondenti dostali také možnost přidat jakýkoliv komentář související s tématem nebo rozhovorem. Respondenti také dostali možnost dohodnout se, zda budou chtít být seznámeni s výsledky výzkumu. Přehled otázek použitých v rozhovoru je součástí přílohy 2.

Tyto rozhovory probíhaly v průběhu března roku 2024. Celkem bylo provedeno 10 rozhovorů – 6 rozhovorů se ženami a 4 rozhovory s muži. Při výběru respondentů byl kladen důraz na různé věkové kategorie a různé typy zkušenosti s viktimizací. Všichni respondenti žili ve městech zahrnutých do dotazníkového šetření. Dvě respondenty žily v Olomouci, dva respondenti v Zábřehu, další v Jeseníku, Lipníku nad Bečvou, Přerově, Prostějově, Šternberku a Šumperku. Tyto rozhovory v celkové délce trvaly mezi 20 až 35 minutami. Jejich přepis je součástí přílohy 3, kde tito respondenti dostali náhodně určená jména pro lepší manipulaci s daty a zároveň pro zachování anonymity těchto respondentů.

4.3 Výzkumný vzorek

Do dotazníkového šetření se zapojilo celkem 5 909 respondentů ze 14 měst Olomouckého kraje, z nichž do analýz bylo zařazeno 4 674 (tab. 2). Důvodem pro vyřazení dotazníků byla především absence základních identifikačních znaků

respondentů – pohlaví, věku a místa bydliště. Dále byly vyřazeni ti respondenti, kteří nebydleli přímo ve městech zahrnutých do výzkumu.

Zhodnocení shody struktury respondentů a populace jednotlivých měst dle pohlaví, věku a bydliště byla prováděna za pomoci χ^2 testu, kdy hodnota „ano“ v tabulce 2 znamená, že na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nebyla zamítnuta nulová hypotéza o shodě struktury výběrového a základního souboru. Struktura respondentů dle těchto parametrů zpravidla odpovídala struktuře obyvatelstva jednotlivých měst. Navíc pro zpřesnění dat byly jednotlivým skupinám respondentů přiřazeny váhy určené pomocí jejich základních demografických charakteristik, přičemž váhy byly konstruovány na základě poměru mezi zastoupením dané skupiny obyvatelstva ve vzorku a v celkové populaci. Součet vah přiřazených všem respondentům odpovídá celkovému počtu respondentů zařazených do analytické části. (Šimáček a kol., 2020a)

Tab. 2: Počet respondentů a jejich podíl na obyvatelstvu ve věku 15 a více let doplněný o zhodnocení shody struktury respondentů a populace jednotlivých měst dle pohlaví, věku a bydliště

Město	Počet respondentů		Podíl zařazených na obyvatelstvu 15+	Pohlaví a věk	Bydliště
	odpovědělo	zařazeno do analýzy			
Hranice	272	205	1,34	ano	ano
Jeseník	347	269	2,79	ano	ano
Kojetín	284	238	4,63	ano	ano
Lipník nad Bečvou	227	196	2,89	ne	ano
Litovel	221	192	2,31	ano	ano
Mohelnice	234	170	2,17	ano	ano
Moravský Beroun	113	70	2,81	ne	ano
Olomouc	811	637	0,76	ne	ano
Prostějov	509	433	1,17	ano	ano
Přerov	1 436	1 078	2,9	ne	ano
Šternberk	384	292	2,57	ne	ano
Šumperk	473	410	1,85	ano	ano
Uničov	139	137	1,39	ne	ano
Zábřeh	459	347	3,01	ano	ne
Celkem	5 909	4 674	174	-	-

Zdroj: ČSÚ, 2020; Šimáček a kol., 2020a

Rozhovorů se zúčastnilo 10 respondentů, kdy všichni byli zařazeni do analýzy. Věk respondentů se pohyboval od 22 let do 78 let. Bydlištěm těchto respondentů byla města z Olomouckého kraje, a to konkrétně Jeseník, Lipník nad Bečvou, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šternberk, Šumperk a Zábřeh. Tři z těchto respondentů měli zkušenost s viktimizací nepřímou, pět přímou a tři zároveň přímou i nepřímou. Pět z těchto respondentů mělo přímou nebo nepřímou zkušenost s fyzickým napadením nebo ublížením, pět respondentů s krádeží, dva s vloupáním a vykradením domu nebo chaty. Další typy trestných činů se vyskytovaly jen u jednoho z těchto respondentů. Jednalo se o vyhrožování, prodej omamných látek a znásilnění.

4.4 Zpracování dat

Celkem 2 020 respondentů ze všech respondentů před očištěním dat využilo možnost do mapy zakreslit místo incidentu, kde se přímo oni či jejich blízké osoby stali oběťmi nebo svědky trestného činu nebo pokusu o něj. V analytické části bylo po očištění dat pracováno s incidenty od 1 529 respondentů, kteří zakreslili celkem 1 910 míst. U 277 z těchto incidentů chyběl popis trestného činu a u 462 rok, kdy k tomuto trestnému činu nebo pokusu o něj došlo. Tyto incidenty přesto byly zařazeny do výzkumu, jelikož absence těchto informací neměla při hledání odpovědí na výzkumné otázky vliv. Pouze u sledování vlivu povahy trestných činů na vnímání strachu z kriminality nebylo pracováno s 277 incidenty, u kterých chyběl popis těchto incidentů.

Do statistického zpracování dat ale nebyli zahrnuti ti respondenti, kteří neodpověděli na otázky významné pro splnění cílů práce. Při analýze, zda respondenti, kteří zažili přímo či nepřímo viktimizaci pociťují na území jejich města strach z kriminality nebylo pracováno s těmi, kteří na otázku, zda tento strach pociťují neodpověděli. Jednalo se konkrétně o 6 respondentů – jednu oběť a 5 respondentů, kteří se s viktimizací nesetkali. Do analytické části práce nebyli zařazeni ani ti respondenti, kteří neodpověděli na otázku, zda se oni nebo jejich blízcí setkali s trestnou činností. V tomto případě se jedná o 38 respondentů.

V analytické části práce byl statistický soubor dat nejprve podroben popisné (deskriptivní) statistice, která slouží k popisu stavu nebo vývoje hromadných jevů. Výsledky dotazníkového šetření byly vyjádřeny především číselným popisem, který byl doplněn tabulkami a grafy vytvořenými v programu MS Excel. Statistickými jednotkami se stali respondenti, kteří se přímo nebo nepřímo setkali s viktimizací, tedy skupiny obětí a svědků, a respondenti, kteří se s viktimizací vůbec neseťkali. V tomto případě se nejednalo pouze o respondenty, kteří využili možnost tyto incidenty zakreslit do mapy. 831 respondentů uvedlo, že se oni nebo jejich blízcí stali oběťmi trestných činů nebo pokusů o ně a dalších 1 032 respondentů nebo jejich blízkých se stalo svědky těchto činů.

V dalších částech práce pak byly tyto statistické jednotky rozděleny podle povahy trestného činu a pohlaví respondentů. Při sledování analýze vlivu povahy trestného činu na strach z kriminality bylo pracováno jen s těmi respondenty, kteří incident zakreslili do mapy, jelikož jen v tomto případě byla zaznamenána i povaha tohoto trestného činu. Analýza genderových rozdílů v této problematice byla opět zkoumána i na respondentech, kteří incidenty do mapy nezakreslili.

Důležitým aspektem analýzy byla míra pocíťovaného strachu z kriminality na území města, ve kterém respondenti žili. Tato míra byla zjištěna odpovědí na otázku, zda se na území jejich města nachází místo, kde pocíťují strach z kriminality. Sledována byla četnost, s jakou respondenti v dané statistické jednotce pocíťovali strach z kriminality na území jejich města, a to četnost absolutní i relativní. Pro zjištění četností odpovědí na tuto otázku byl mimo jiné využit modus a kontingenční tabulka.

Měření síly závislosti mezi zkušeností s viktimizací a strachem z kriminality bylo provedeno pomocí Cramérova koeficientu. Tento koeficient se využívá k posouzení vztahu mezi dvěma kategoriálními proměnnými za pomoci kontingenční tabulky. Jeho výsledná hodnota se pohybuje v rozmezí od 0 do 1, přičemž čím je bližší k 1, tím silnější je závislost mezi proměnnými. Nejprve bylo zkoumáno, jak zkušenost s viktimizací ovlivňuje míru strachu mezi respondenty, kteří se s viktimizací setkali v porovnání s těmi, kteří naopak ne. Následně byl Cramérův koeficient využit pro sledování vlivu viktimizace na míru pocíťovaného strachu pouze u respondentů, kteří

spadali do skupiny obětí v porovnání s respondenty, kteří se s viktimizací nesečkali a pro skupinu respondentů, kteří spadali do kategorie svědků, opět v porovnání s respondenty, kteří se s viktimizací nesečkali. Cramérův koeficient byl využit i pro sledování genderových rozdílů ve vlivu viktimizace na strach z kriminality. Muži i ženy byli rozděleni na dvě skupiny – ty, kteří mají přímou nebo nepřímou zkušenost s viktimizací a ty, kteří s viktimizací zkušenost nemají. Pro muže a ženy byl Cramérův koeficient vypočten zvlášť a výsledné hodnoty byly mezi sebou porovnány.

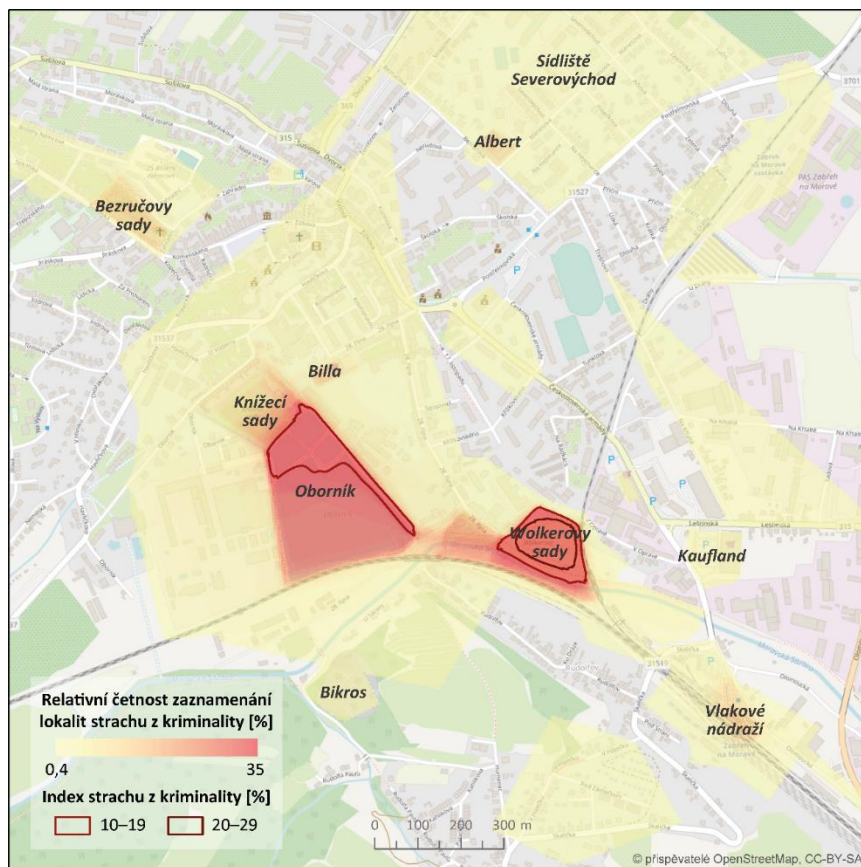
Sledována byla i rozdílnost vlivu viktimizace u respondentů, kteří se s viktimizací přímo nebo nepřímou setkali pouze jednou a respondentů, kteří měli opakovanou zkušenost s viktimizací. Opět byla analyzována míra pociťovaného strachu z kriminality na území města, ve kterém tito respondenti žili. V této části bylo pracováno opět jen s respondenty, kteří využili možnost zakreslit místo incidentu do mapy, protože u nich bylo možné zjistit, zda se s trestnou činností setkali vícekrát. Tito respondenti byli porovnáváni také s respondenty, kteří se s viktimizací v žádné podobě nesečkali.

V analytické části byly rozebrány i informace získané z rozhovorů. Nejprve byl sledován strach z kriminality těchto respondentů. Informace z rozhovorů byly nejprve kategorizovány podle míry pociťovaného strachu z kriminality. Stručné informace o míře strachu pak byly doplněny formou citací odkazujících na konkrétní rozhovory. Větší pozornost, vzhledem k tématu této práce, byla věnována odpovědím z další části rozhovoru, tedy ze sledování vlivu zkušeností s viktimizací na tyto jedince. Sledováno bylo, jaký konkrétní vliv tato zkušenost měla na tyto respondenty. Získané informace byly opět nejdříve kategorizovány pro snadnější porovnání těchto rozhovorů. Následně byl doplněn kontext, který opět zahrnoval přímé citace odkazující na konkrétní rozhovory.

Další část práce se věnovala analýze prostorových dat. Lokality incidentů, které respondenti zakreslili, byly porovnány s lokalitami, kde tito respondenti pociťovali strach z kriminality. Cílem bylo zjistit, zda respondent, který má konkrétní místo spojené s přímou nebo nepřímou viktimizací, ve stejném místě zakreslil i lokalitu, kde pociťuje strach z kriminality. Data byla porovnávána v prostředí QGIS na základě

user_ID respondentů. S využitím funkce *buffer* v prostředí QGIS bylo zjišťováno také to, zda se incidenty, které respondenti zakreslili, nachází do vzdálenosti 10 m od lokalit strachu z kriminality těchto respondentů. Získané informace byly opět podrobeny popisné statistice. U značné části incidentů ovšem nebylo možné zjistit, zda v místě, kde došlo k danému incidentu, pociťují strach z kriminality, jelikož někteří respondenti v rámci svého města nezakreslili, kde pociťují strach z kriminality.

V rámci práce s prostorovými daty bylo analyzováno i to, zda identifikované lokality strachu z kriminality na území čtrnácti měst Olomouckého kraje, jsou zároveň místy, kde se respondenti stávali oběťmi či svědky trestných činů nebo pokusů o ně, případně, kde oběťmi nebo svědky byli jejich blízcí. Ve městech byly v rámci projektu rozebraného v kapitole 4 určeny polygony, a to na základě podílu respondentů, kteří se shodovali ohledně místa, kde pociťují strach z kriminality. Město Zábřeh (obr. 3) bylo zpracováno také v rámci bakalářské práce Pipkové (2020) a město Přerov v rámci bakalářské práce Doležala (2020).

Obr. 3: Intenzita strachu z kriminality s popisem nejčastěji uváděných lokalit ve městě Zábřeh v roce 2020
Zdroj: *OpenStreetMap, 2020; dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; Pipková, 2020*

5 Výsledky

Na základě analýzy výsledků dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů byl zkoumán vliv předchozí přímé nebo nepřímé viktimizace na následné vnímání strachu z kriminality. Důraz byl kladen na to, zda osoby, které se staly oběťmi nebo svědky trestných činů nebo pokusů o ně, projevovaly větší strach z kriminality na území jejich města, případně zda měli respondenti větší strach, pokud se oběťmi nebo svědky stali jejich blízcí. Analyzována byla také prostorová data, a to zejména za účelem zjištění, zda místa, kde byli respondenti nebo jejich blízcí oběťmi nebo svědky trestných činů nebo pokusů o ně, byla zároveň místy, kde respondenti pociťovali strach z kriminality. Výsledky byly vyhodnocovány také s ohledem na pohlaví a povahu trestného činu. V následující části bude dominantně pracováno s respondenty z dotazníkového šetření – pokud nebude řečeno jinak, jedná se právě o tyto respondenty.

5.1 Vliv viktimizace na vnímání strachu z kriminality

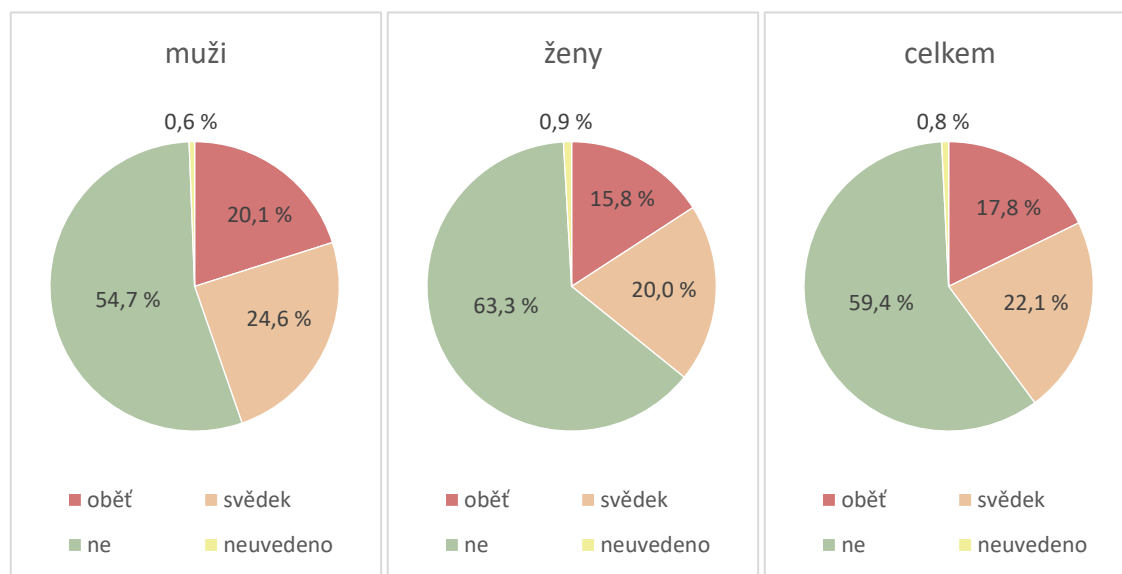
Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že z 4 674 respondentů zařazených do analytické části se s viktimizací přímo či nepřímo setkala 1 863 (tab. 3). Toto setkání se s viktimizací znamená, že buď sami respondenti byli oběťmi nebo svědky trestných činů nebo pokusů o ně, nebo se takto s trestnými činy setkali jejich blízcí. 2 775 respondentů uvedlo, že se oni ani jejich blízcí nestali oběťmi ani svědky trestných činů nebo pokusů o ně. Větší část respondentů, konkrétně 59,4 % (obr. 4) se tedy s viktimizací vůbec nesečkala. Odpovědi na tuto otázku se vyhnulo 36 respondentů.

Tab. 3: Vyhodnocení odpovědí na otázku, zda se respondenti nebo jejich blízké osoby staly oběťmi nebo svědky trestného činu či pokusu o trestný čin

	oběť	svědek	ne	neuvedeno
muži	429	525	1 168	13
ženy	402	507	1 607	23
celkem	831	1 032	2 775	36

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

Pokud se respondenti přímo nebo nepřímo setkali s viktimizací, častěji se jednalo o formu svědeckví. 1 032 respondentů nebo jejich blízkých se stalo svědky trestných činů nebo pokusů o ně (tab. 3), což představuje 22,1 % respondentů z dotazníkového šetření, jak je patrné z obrázku 4. Dalších 831 respondentů se stalo oběťmi těchto trestných činů nebo pokusů o ně, případně se oběťmi stali jejich blízcí (tab. 3). To představuje 17,8 % z respondentů (obr. 4).

Obr. 4: Vyhodnocení odpovědí na otázku, zda se respondenti nebo jejich blízké osoby staly oběťmi nebo svědky trestného činu či pokusu o trestný čin v procentuálním vyjádření

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

Nejmenší podíl respondentů z dotazníkového šetření tedy spadá do skupiny obětí trestných činů nebo pokusů o ně. V rámci této skupiny 77,7 % respondentů uvedlo, že pociťují strach z kriminality na území jejich města. Nejčastěji uváděnou odpovědí na otázku, zda tento strach pociťují bylo, že určitě ano, kdy takto odpovědělo konkrétně 460 respondentů (tab. 4), což představuje 55,4 % respondentů ze skupiny obětí (obr. 5). Pouze 16,2 % respondentů z této skupiny strach z kriminality spíše nepociťovalo (obr. 5) a jen 49 z nich (tab. 4) uvedlo, že tento strach nepociťují určitě, což odpovídá necelým 6 % respondentů v této skupině (obr. 5).

Druhou skupinou respondentů z tohoto šetření jsou svědci, tedy ti respondenti, kteří se stali svědky trestných činů nebo pokusů o ně, nebo se svědky stali jejich blízcí. Tato skupina respondentů pociťovala o něco málo větší strach z kriminality na území

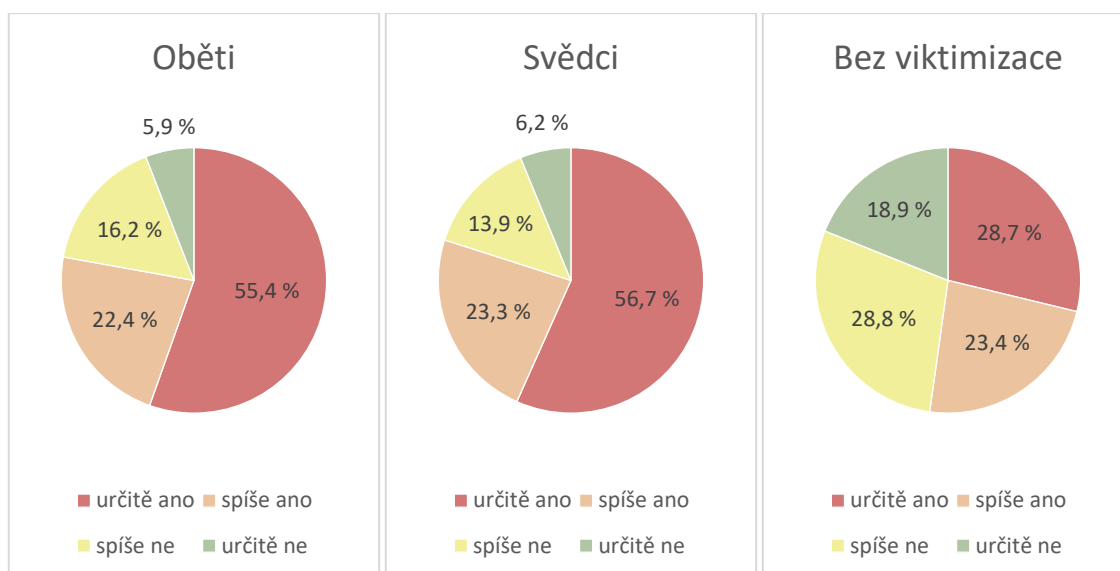
jejich měst než skupina obětí, a to o 2,2 procentních bodů více. Svědci trestných činů, stejně jako oběti, nejčastěji uváděli, že strach z kriminality na území jejich města pocíťují určitě, kdy takto odpovědělo 585 respondentů (tab. 4), což představuje 56,7 % respondentů z této skupiny (obr. 5). Dalších 23,3 % respondentů z této skupiny strach z kriminality na území svého města spíše pocíťovali, jak je patrné z obrázku 5. Nicméně v rámci této skupiny se častěji objevovala odpověď, že strach z kriminality určitě nepocíťují, kdy takto odpovědělo 64 respondentů (tab. 4), což odpovídá 6,2 % respondentů z této skupiny (obr. 5). To je o 0,3 procentního bodu více než u skupiny obětí. 13,9 % respondentů v rámci této skupiny uvedlo, že strach z kriminality spíše nepocíťují (obr. 5).

Tab. 4: Vnímání strachu z kriminality na území města na základě zkušenosti s viktimizací respondentů nebo jejich blízkých

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
oběť	460	186	135	49
svědek	585	240	143	64
bez viktimizace	797	649	800	524

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

Třetí skupinou v rámci dotazníkového šetření jsou respondenti, kteří se s viktimizací v žádné podobě nesetkali. Tito respondenti častěji uváděli, že strach z kriminality na území jejich města nepocíťují vůbec. Celých 28,7 % z nich na otázku, zda se na území jejich města nachází místo, kde by pocíťovali strach z kriminality odpovědělo, že určitě ne (obr. 5). Dalších 23,4 % respondentů z této skupiny uvedlo, že spíše ne (obr. 5). To znamená, že pouze 52,1 % těchto respondentů pocíťovalo strach z kriminality na území jejich města, což je o 25,6 procentních bodů méně, než u skupiny obětí a o 27,8 procentních bodů méně než u skupiny svědků. Téměř polovina těchto respondentů tedy uvedla, že na území jejich města strach z kriminality nepocíťují. 18,9 % respondentů z této skupiny uvedlo, že na území jejich města tento strach nepocíťují určitě a 28,8 %, že spíše ne (obr. 5).

Obr. 5: Míra vnímaného strachu z kriminality na území města na základě zkušenosti s viktimizací respondentů nebo jejich blízkých

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

S využitím Cramérova koeficientu byla provedena statistická analýza s cílem zkoumat vztah mezi zkušenostmi s přímou a nepřímou viktimizací a mírou pociťovaného strachu z kriminality. Nejprve byl zkoumán možný vliv viktimizace na míru pociťovaného strachu mezi skupinami respondentů, kteří měli přímo nebo nepřímo zkušenost s viktimizací a skupinou, která se s viktimizací nesetkala. V tomto případě hodnota tohoto koeficientu byla 0,31, což naznačuje umírněný až středně silný vztah mezi zkoumanými proměnnými. I když tento vztah není silný, ukazuje se, že respondenti se zkušenostmi s viktimizací vykazují vyšší míru pociťovaného strachu z kriminality než respondenti bez těchto zkušeností.

Následně byl Cramérův koeficient využit pro sledování možného vlivu viktimizace na míru pociťovaného strachu pouze u respondentů, kteří spadali do skupiny obětí a respondentů, kteří se s viktimizací nesetkali. Hodnota Cramérova koeficientu vyšla 0,26. V tomto případě jde tedy o mírnější vliv viktimizace na míru pociťovaného strachu, než tomu bylo v případě, pokud byla skupina obětí spojena se skupinou svědků. Přesto ale mírný vliv viktimizace lze sledovat. Při sledování možného vlivu viktimizace na míru pociťovaného strachu u svědků v porovnání se skupinou respondentů, kteří se s viktimizací nesetkali, byla hodnota Cramérova koeficientu 0,28. U skupiny respondentů, kteří se stali svědky trestných činů nebo pokusů o ně,

případně se svědky těchto činů stali jejich blízcí byl pozorován o něco vyšší vliv viktimizace na míru pocíťovaného strachu z kriminality než u skupiny obětí těchto činů.

Všichni respondenti z rozhovorů se přímo nebo nepřímo setkali s viktimizací. Z těchto respondentů 8 z 10 pocíťovalo na území svého města strach z kriminality. Na druhou stranu Michal ze Šumperka strach z kriminality spíše nepocíťoval. Michal nepocíťoval větší strach ani po jeho zkušenostech s viktimizací, kdy byl svědkem prodeje omamných látek a rvaček. Také Veronika z Lipníku nad Bečvou ve svém městě strach z kriminality výrazně necíťovala. Nicméně zkušenost této respondentky s viktimizací zesílila její strach, a to zejména v případech osamocené chůze městem. Také Zuzana z Jeseníku, která se stala obětí krádeže, zmínila strach z osamocené chůze po setmění. V této souvislosti ale zmínila parky, nikoliv město. Strach v parcích po setmění zmínila i Andrea a Eva z Olomouce a Štěpán a Petr ze Zábřehu.

Na druhou stranu vysoký strach z kriminality na území svého města při rozhovorech zmínila například Andrea. Ta má nejen strach v již zmiňovaných parcích, ale větší strach z kriminality pocíťuje zejména na hlavním nádraží v Olomouci. S nádražím se také pojí její zkušenosti s trestnou činností. Eva také pocíťuje vysoký strach z kriminality v Olomouci. Stejně jako Andrea v této souvislosti zmiňuje hlavní nádraží, ale i tramvaje a pobřeží řeky Moravy v určitých místech. Petr ze Zábřehu také pocíťuje vysoký strach z kriminality, a to v již zmiňovaných parcích, protože se zde dle jeho názoru pohybuje mládež pod vlivem omamných látek.

Zbýlí respondenti měli strach z kriminality na území jejich měst mírný nebo střední. Jana z Přerova pocíťuje strach v oblasti hlavního nádraží v Přerově, zejména na Husově ulici. Zuzana z Jeseníku má pouze mírný strach z kriminality v parcích po setmění. Mírný strach ve Wolkerových sadech má i Štěpán v Zábřehu. Střední strach z kriminality pocíťuje i Jiří z Prostějova, který ho má ale spojený spíše s lidmi než s místy. Nicméně v souvislosti se strachem zmínil místa, kde chybí pouliční osvětlení nebo jsou posprejované stěny a odpadky po zemi. Střední strach z kriminality ve Šternberku pocíťuje Andrea, která přímo zmínila, že tento strach je následkem její zkušenosti s pokusem o krádež.

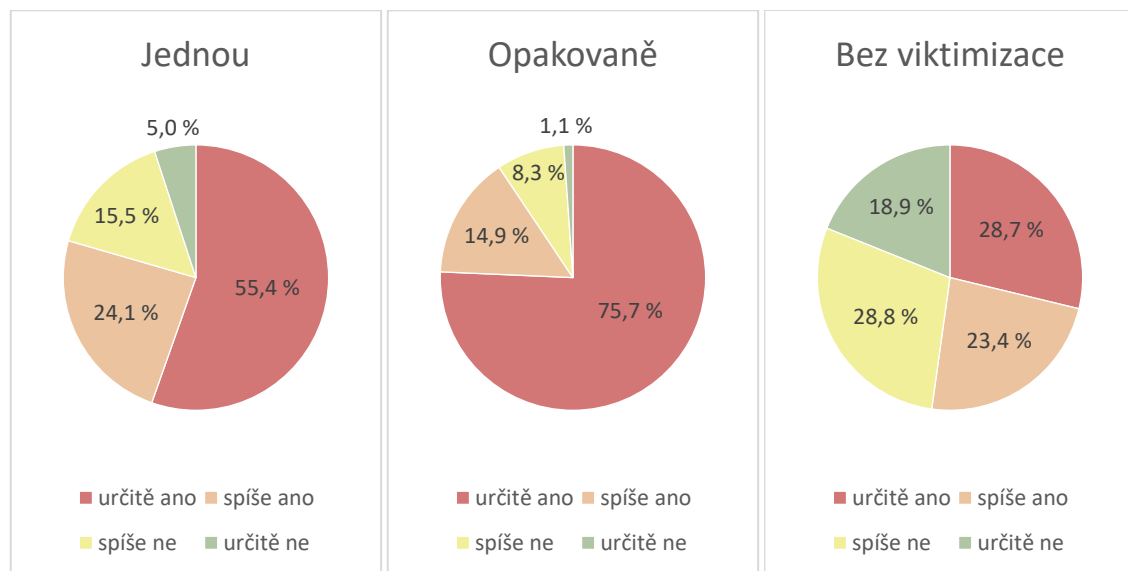
Vliv zkušenosti přímé a nepřímé viktimizace na strach z kriminality v rámci rozhovorů přímo potvrdilo 6 respondentů – Jana, Zuzana, Andrea, Eva, Veronika a Alena. Jana konkrétně zmínila větší strach a preventivní opatření, které po napadení a okradení jejího syna musela její rodina podniknout. Také její chování a prostorové vnímání se změnilo. Zuzana má po zkušenosti s krádeží její kabelky v obchodě větší strach z kriminality v některých obchodech. Zároveň si dává větší pozor na své věci, a to nejen v obchodech, ale například i v tramvajích. Andreu utvrdily v jejím strachu na hlavním nádraží v Olomouci zkušenosti s trestnou činností, které zde měla. Po těchto incidentech sleduje, zda jsou v prostoru, kde se nachází, bezpečnostní prvky – kamery nebo ochranka. Největší vliv viktimizace na následné vnímání prostoru a přijatá preventivní opatření lze sledovat u Evy. Ta na otázku, zda na ní její zkušenost s trestnou činností, konkrétně se znásilněním, měla vliv odpověděla: *„To snad ani nejde být bez následků. Dávám si velký pozor na to, abych se nevracela po setmění. Když se to náhodou stane, někdo mi musí přijít naproti. Mám pepřový sprej. Ale nenosím ho. Naštěstí když jdu na procházku, tak mám s sebou našeho psa. Je to lidumil, ale dodává mi sebevědomí. Dlouho jsem potom nechodila ven. Radši jsem byla zavřená doma v bezpečí. Před pěti roky jsem také začala chodit na terapii“*. Veronika měla po své zkušenosti s pronásledováním také větší strach, stejně jako Alena po pokusu o krádež její kabelky.

Michal, Štěpán, Jiří a Petr v místech, kde k jejich zkušenosti s trestnou činností došlo strach nepociťovali. Michal v této souvislosti zmínil: *„Ať bych šel večer kamkoliv, tak šance setkat se s tímhle je dost vysoká. Chodíme tam rádi. Nenecháme si kazit večer něčím, co se nás netýká“*. S podobným přístupem se lze setkat i u Štěpána: *„To se tak děje prostě. Ani jsem v tom místě nikdy neměl strach. Za týden jsme tam byli znovu“*. Také Petr měl podobnou odpověď té Michalové: *„To místo s tím nemá nic společného. Kdybych byl na pivku někde jinde, stát se to může úplně stejně“*. Nicméně i přesto, že Štěpán a Jiří necítili po incidentech větší strach, oba přijali určitá preventivní opatření.

Při analýze dat z dotazníkového šetření bylo dále zjištěno, že respondenti, kteří měli opakovanou zkušenost s viktimizací uváděli vyšší míru strachu z kriminality. Respondenti, kteří se v žádné podobě s viktimizací nesetkali, se dělili přibližně na dvě poloviny – ti, kteří strach z kriminality na území svého města pociťují a ti, kteří tento strach nepociťují.

U respondentů se zkušenostmi s viktimizací se ale struktura odpovědí výrazně změnila. Ti respondenti, kteří do mapy zakreslili jeden trestný čin, jehož byli oni nebo jejich blízcí oběťmi či svědky, pociťovali strach z kriminality na území svého města v 79,5 % případů. 55,4 % respondentů z této skupiny uvedlo, že strach z kriminality na území svého města pociťují určitě a dalších 24,1 % spíše ano (obr. 6). Pouhá pětina těchto respondentů tak na území svého města strach z kriminality nepociťovala – 15,5 % spíše ne a 5 % určitě ne (obr. 6).

U respondentů, kteří do mapy zakreslili více než jednu lokalitu, kde k trestnému činu došlo, byl strach z kriminality ještě výraznější. Tři čtvrtiny těchto respondentů odpovědělo na otázku týkající se strachu z kriminality, že ho určitě pociťují, jak je patrné z obrázku 6. To je o 48 procentních bodů více než u kategorie respondentů, kteří se s viktimizací nesetkali. Zároveň je to o 20,3 procentních bodů více než u skupiny respondentů, kteří zakreslili pouze jednu lokalitu. Dalších 14,9 % těchto respondentů strach z kriminality spíše pociťovalo (obr. 6). Jen 8,3 % respondentů odpovědělo, že strach spíše nepociťují a pouze 1,1 % těchto respondentů odpovědělo, že strach nepociťují určitě (obr. 6).

Obr. 6: Vnímání strachu z kriminality na území města na základě četnosti zkušeností s viktimizací
Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

U 988 z 1910 trestných činů nebo pokusů o ně, které respondenti v rámci dotazníkového šetření zakreslili, nešlo určit, zda se jedná zároveň o místa, kde tito

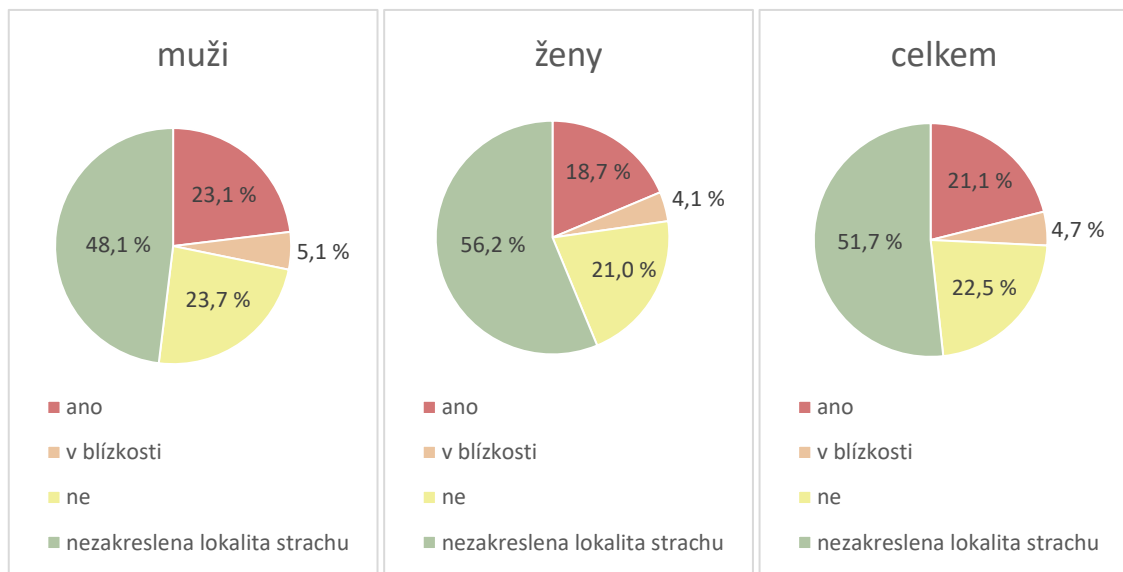
respondenti pociťují strach z kriminality, jelikož do mapy nezaznačili lokalitu, kde by tento strach pociťovali (tab. 5). A to i přesto, že se u 795 z těchto incidentů jednalo o respondenty, kteří zároveň uvedli, že strach z kriminality na území svého města pociťují, což představuje 80 % z těchto nezakreslených lokalit strachu.

Tab. 5: Shoda míst, kde respondenti zakreslili lokalitu trestného činu nebo pokusu o něj s jejich zakreslením lokality strachu z kriminality

	ano	v blízkosti	ne	nezakreslena lokalita strachu
muži	243	54	250	506
ženy	160	35	180	482
celkem	403	89	430	988

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

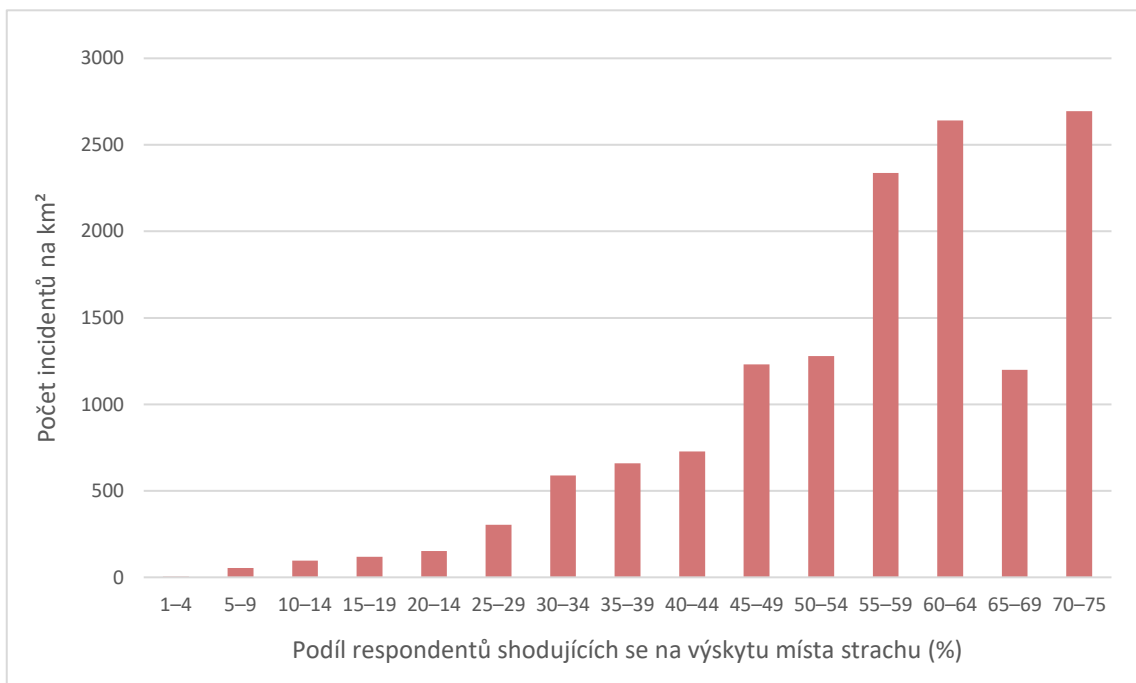
Ve 403 případech se místo, kde respondenti měli přímou nebo nepřímou zkušenost s viktimizací, shodovalo se zakreslenou lokalitou strachu z kriminality daného respondenta (tab. 5). To je více než pětina z těchto zakreslených incidentů. Dalších 89 míst se nacházelo do vzdálenosti 10 m od lokalit strachu z kriminality těchto respondentů (tab. 5), což představuje 4,7 % zakreslených trestných činů (obr. 7). Na druhou stranu se 430 míst incidentů neshodovalo s místy, kde tito respondenti pociťovali strach z kriminality (tab. 5), což odpovídá 22,5 % všech zakreslených incidentů, jak je patrné z obrázku 7.

Obr. 7: Shoda míst, kde respondenti zakreslili lokalitu trestného činu nebo pokusu o něj s jejich zakreslením lokality strachu z kriminality celkově a podle pohlaví

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

Dále bylo zkoumáno, zda lokality identifikované jako místa strachu z kriminality všeobecně korelují s místy, kde všichni respondenti nebo jejich blízcí byli oběťmi nebo svědky trestných činů či pokusů o ně. Čím větší podíl respondentů se v rámci daného města shodl na lokalitě strachu, tím více incidentů na km² bylo v této lokalitě zaznamenáno. Toto pravidlo platí s výjimkou míst, na kterých se shodlo 65 až 69 % respondentů v daném městě. U této kategorie respondentů počet incidentů na km² je nižší než v předchozích čtyřech intervalech, jak je patrné na obrázku 8. V oblastech, na kterých se shodlo pouze 1 až 4 % respondentů, byly zaznamenány přibližně 4 trestné činy nebo pokusy o ně na km². V následujícím intervalu 5 až 9 % se už jednalo o 55 trestných činů nebo pokusů o ně na km². Počet incidentů na km² roste až do intervalu 60 až 64 % respondentů shodujících se na výskytu místa strachu z kriminality v daném městě, kde na km² připadá 2 641 trestných činů nebo pokusů o ně. Výjimkou v této stoupající tendenci je již zmiňovaný interval 65 až 69 % respondentů, kde bylo zaznamenáno 1 199 incidentů na km². Interval 70 až 75 % respondentů shodujících se na výskytu místa strachu z kriminality má počet incidentů na km² 2 694.

Obr. 8: Počet trestných činů nebo pokusů o ně, jejichž oběťmi nebo svědky se stali respondenti nebo jejich blízcí v oblastech, kde respondenti pociťovali strach z kriminality

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní analýza

5.2 Vliv viktimizace na vnímání strachu z kriminality podle povahy trestného činu

Respondenti v dotazníkovém šetření měli prostor popsat jakého trestného činu nebo pokusu o něj byli oni nebo jejich blízcí oběťmi nebo svědky. Odpovědi těch, kteří této možnosti využili jsou kategorizovány do devíti kategorií: vražda, fyzické napadení a ublížení, znásilnění, verbální napadení, obtěžování a drzost, hluk a nepořádek, okradení, přepadení a ostatní. Při kategorizování těchto trestných činů byli některé na základě popisu trestného činu zařazeny do více kategorií. Nejčastěji se objevovala kombinace fyzického násilí a ublížení ve spojitosti s krádeží.

Tab. 6: Povaha trestných činů, kterých byli respondenti nebo jejich blízcí oběťmi nebo svědky

	vražda	fyzické napadení ublížení	znásilnění	verbální napadení	obtěžování drzost	hluk nepořádek	okradení	přepadení	ostatní
muži	4	310	7	66	53	29	325	73	60
ženy	8	362	19	55	86	25	274	59	42
celkem	12	664	26	121	139	54	599	132	102

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

Nejzávažnějším trestným činem, se kterým se setkalo 12 respondentů, byla vražda. Těchto 12 respondentů uvedlo, že se přímo nebo nepřímo setkali s vraždou, kdy ve 2 případech u mužů se jednalo o pokus o vraždu. Nejčastějším trestným činem, se kterým se respondenti setkávali, bylo fyzické napadení nebo ublížení. Celkem 664 incidentů bylo zařazeno právě do této kategorie (tab. 6). Fyzické napadení bylo ve 41 případech doprovázeno okradením. Okradení bylo druhým nejčastějším trestným činem, se kterým se respondenti setkávali. Tato kategorie zahrnuje také krádeže aut, loupeže a vloupání do domů a chat. Vloupání přímo nebo nepřímo zažilo 23 respondentů. Okradení bylo v některých případech doprovázeno fyzickým napadením a ublížením, přepadením nebo verbálním napadením. U kategorie znásilnění se více než polovina případů (konkrétně 14) týkala pokusu o znásilnění. Dalších 139 respondentů se přímo nebo nepřímo setkalo s obtěžováním (tab. 6), kdy v 23 případech bylo specifikováno jako sexuální obtěžování a v dalších 11 jako pronásledování. Kategorie hluk a nepořádek v sobě zahrnuje i vandalismus,

a to v 17 případech. 35 případů z kategorie ostatní se týká trestných činů spojených s omamnými látkami, tedy jejich prodeje nebo užívání.

Na otázku, zda respondenti pocívuji na území jejich města strach z kriminality, bylo nejčastější odpovědí u všech kategorií trestných činů, že určitě ano (obr. 9). V největší míře se tato odpověď objevovala u respondentů, kteří se přímo nebo nepřímo setkali s obtěžováním, a to konkrétně v 77,2 % případů (obr. 9). U skupiny svědků v případě obtěžování strach z kriminality určitě pocívovalo dokonce 82,1 % těchto respondentů. V dalších 13,8 % respondentů v rámci kategorie obtěžování odpovídalo, že strach z kriminality spíše pocívuji (obr. 9). Pouze v 8,9 % tak respondenti z této kategorie strach z kriminality na území svého města nepocívovali.

Strach z kriminality určitě pocívovalo i 75 % respondentů kteří se přímo nebo nepřímo setkali s vraždou, jak je patrné z obrázku 9. Nicméně na rozdíl od předchozí skupiny žádný respondent v rámci této kategorie nevedl, že by na území svého města určitě strach z kriminality nepocívoval. Stejně tak tomu bylo v případě respondentů, kteří se přímo nebo nepřímo setkali se znásilněním nebo pokusem o něj. U kategorie znásilnění 61,5 % respondentů odpovědělo, že strach z kriminality pocívuji určitě (obr. 9). U skupiny svědků znásilnění byl tento podíl opět vyšší než u skupiny obětí, a to konkrétně o 8,5 procentních bodů.

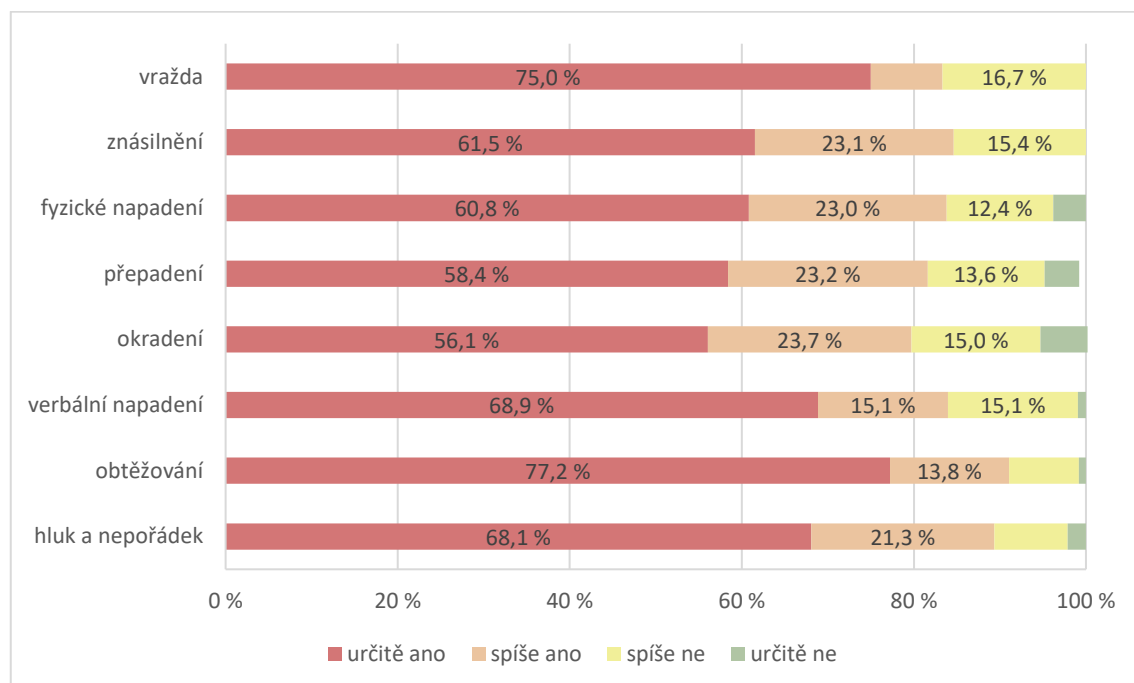
U skupiny respondentů, kteří se setkali s fyzickým napadením nebo ublížením cítilo strach z kriminality na území svého města 83,8 % těchto respondentů – 60,8 % určitě a 23 % spíše ano (obr. 9). Fyzické napadení zvýšilo míru strachu z kriminality více u skupiny obětí, kdy 64,7 % těchto respondentů odpovědělo, že strach pocívuji určitě a dalších 20,3 %, že spíše ano. U skupiny svědků trestných činů odpověď určitě ano uvedlo 57,8 % těchto respondentů a odpověď spíše ano 25,1 %.

Podobnou strukturu odpovědí na otázku týkající se strachu z kriminality lze nalézt u kategorie přepadení. U této kategorie strach z kriminality pocívovalo 81,6 % těchto respondentů. Stejně tak měla zkušenost s trestným činem u této kategorie větší vliv na oběti než na svědky. Respondenti z kategorie obětí přepadení pocívovali strach z kriminality v 83,6 % případů, což je o 4,8 procentních bodů více než u svědků přepadení.

U kategorie verbální napadení celkem 68,9 % respondentů na území svého města pociťovalo strach z kriminality určitě (obr. 9). Dalších 15,1 % respondentů z této kategorie odpovědělo, že tento strach spíše pociťují, jak je patrné z obrázku 9. Opět lze sledovat významnější vliv této zkušenosti na oběti tohoto typu trestných činů, kdy strach z kriminality pociťovalo 86,5 % obětí verbálního napadení a u svědků 81,5 % těchto respondentů.

Respondenti, jejichž zkušenost s trestnou činností byla zařazena do kategorie hluk a nepořádek, strach z kriminality pociťovali v 89,4 % případů. V případě této kategorie měly tyto zkušenosti větší vliv na svědky než na oběti, a to o 15,3 procentních bodů více.

Nejčastěji se jednoznačně záporná odpověď na otázku, zda respondenti pociťují strach z kriminality objevovala u těch respondentů, kteří se setkali s okradením. Konkrétně se v rámci této kategorie tato odpověď objevovala v 5,5 % případů (obr. 9). Dalších 15 % respondentů z této kategorie strach z kriminality spíše nepociťovalo, jak je patrné z obrázku 9. Pouze u této kategorie na tuto otázku odpovědělo záporně více než 20 % respondentů. U všech ostatních kategorií se odpovědi určitě ano a spíše ano objevovali u více než 80 % respondentů s těmito zkušenostmi.

Obr. 9: Vnímání strachu z kriminality na území města na základě povahy trestného činu

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní analýza

Celkově lze ovšem říct, že struktura odpovědí na otázku, zda respondenti pocítují ve svém městě strach z kriminality, je u všech kategorií trestných činů velice podobná. V největší míře respondenti odpovídali, že strach pocítují určitě. Největší rozdíl v četnosti těchto odpovědí je mezi kategoriemi obtěžování a okradení, a to 21,1 procentních bodů. Nejvíce záporných odpovědí na tuto otázku se objevuje u kategorie okradení, nejméně pak u kategorie obtěžování. Rozdíl mezi těmito dvěma kategoriemi je 11,6 procentních bodů.

Pro kategorie fyzické napadení a ublížení, verbální napadení, obtěžování, okradení a přepadení byl také využit Cramérův koeficient ke zjištění rozdílné vazby mezi zkušenostmi s viktimizací a mírou strachu z kriminality. V rámci těchto kategorií byli respondenti rozděleni na dvě skupiny – ty, kteří se stali oběťmi těchto činů a ty, kteří se stali svědky těchto činů. Do obou skupin byli zahrnuti i ti respondenti, u kterých se obětí nebo svědkem stal někdo blízký. Nejslabší asociace mezi sledovanými proměnnými byla v rámci kategorie okradení, kde hodnota tohoto koeficientu vyšla 0,06. Oběti a svědci u této kategorie vykazovali podobnou míru strachu z kriminality. V případě fyzického napadení byla hodnota tohoto koeficientu 0,08. Opět se tedy jedná o velice slabou vazbu mezi proměnnými. I přesto, že o něco vyšší míru strachu z kriminality uváděli oběti tohoto typu trestných činů, nelze mluvit o signifikantním rozdílu oproti skupině svědků těchto trestných činů. Hodnota Cramérova koeficientu 0,11 vyšla u kategorie přepadení. To naznačuje velmi slabou až slabou asociaci mezi sledovanými proměnnými. Určitý vztah mezi proměnnými existuje, nicméně je spíše marginální. Podobnou hodnotu tohoto koeficientu měla kategorie obtěžování. Tentokrát ale ve prospěch svědků. Svědci obtěžování pocítovali vyšší míru strachu z kriminality než oběti tohoto typu trestných činů. Opět se ale nejedná o signifikantní rozdíl mezi těmito dvěma kategoriemi. Nejvyšší hodnotu Cramérova koeficientu má kategorie verbální napadení, a to 0,25. Tato hodnota, na rozdíl od všech předchozích, indikuje střední sílu asociace mezi sledovanými proměnnými.

Pět respondentů, kteří se účastnili rozhovorů, měli přímo nebo nepřímo zkušenost s fyzickým napadením nebo ublížením. Štěpán, který byl napaden a okraden, začal po tomto incidentu nosit teleskopický obušek. Uvedl také, že na tom, zda má teleskopický

obušek u sebe, závisí jeho míra strachu z kriminality. Nicméně ve vnímání prostoru ho jeho zkušenost s trestnou činností neovlivnila. V místě, kde k incidentu došlo, před tím ani potom nepociťoval strach. Také Štěpánův kamarád byl před jeho očima napaden. Tato událost na Štěpána ovšem neměla vliv ani v podobě přijatých opatření. Petr, který se stal obětí ublížení, si z tohoto zážitku kromě zranění nenesl žádné následky. V místě, kde se incident odehrál, nepociťoval strach a nepřijal žádná preventivní opatření. Na otázku, zda tento incident měl vliv na jeho chování odpověděl: *„Dlouho jsem po tom incidentu nebyl v hospodě. Ale za to může ta zlomená čelist“*. Michal se stal svědkem rvaček. Nicméně tyto události v něm nezanechaly výrazný dojem. Nebyl si ani jistý, kde k těmto incidentům došlo. Nepřímá zkušenost s fyzickým napadením spojeným s krádeží měla ovšem výrazný vliv na Janu. Po této události pocítovala větší strach o svého syna, který se stal obětí tohoto trestného činu: *„Vždy jsem se obávala, že se mému synovi může něco stát a teď mám strach o to větší. Stát se může cokoli“*. V daném místě po tomto incidentu pocítovala větší strach: *„Okolo nádraží jsem se už před tím mnohokrát necítila dobře. Myslím, že teď je to ale o něco horší“*. Jana přijala také určitá preventivní opatření, zejména, co se týče bezpečnosti jejího syna. Její percepce prostoru se po této zkušenosti změnila: *„Jakmile jdu nějakou ulicí, všímám si, kde je více lidí. Tam se cítím o něco bezpečněji. Když vidím, že je někde postávající člověk, dvojice nebo i skupinka, tak přemýšlím, kam jít, jestli nepřejít na druhou stranu ulice a podobně“*. Andrea byla svědkem potyčky bezdomovců, kdy muž naháněl ženu s nožem v ruce. Tento incident prohloubil její strach v oblasti hlavního nádraží v Olomouci.

Pět z respondentů, se kterými byly provedeny rozhovory, mělo zkušenost s krádeží. Všichni tito respondenti se po zkušenosti s krádeží stali více obezřetní a opatrní na své věci. S výjimkou Petra, který byl svědkem krádeže v obchodě. Na něj tato událost neměla žádný vliv. Zuzana, Andrea a Alena po této zkušenosti pocítovali větší strach. Zuzana v obchodě, kde jí byla ukradena kabelka, ale i v dalších větších obchodech. Větší pozor na věci si dávala také v tramvajích. Andrea cítila větší strach na hlavním nádraží v Olomouci, kde jí byl ukraden notebook. V různých prostorech také sleduje, zda se tam nachází bezpečnostní prvky. I přesto, že se Alena stala obětí pouze pokusu o krádež, pocítuje po této zkušenosti všeobecně větší strach v rámci celého města. Vyšší míru strachu cítí v místě, kde k incidentu došlo. Na druhou stranu Jiří, jehož

manželka byla okradena na Matějské pouti, při následných návštěvách tohoto místa nepociťoval strach a k tomuto tématu dodal: „Na Matějské jsem možná trochu více hlídal svou rodinu, zda se k nim nikdo moc netiskne. To, aby se k nim nikdo nepřiblížil zajistit nejde, když tam je tolik lidí“. I přesto, že se Jiří setkal také s vyhrožováním, větší vliv na něj měly podvodné telefonáty. O situaci s podvodnými telefonáty se snaží být informován prostřednictvím sledování zpráv. V této souvislosti také vyjádřil i své obavy z umělé inteligence.

Jiří se také stal obětí vloupání, kdy mu z domu byly ukradeny cennosti. Ve svém domově po tomto incidentu strach nepociťoval, ale pořídili si bezpečnostní dveře. Také Andrea měla zkušenost s vloupáním a vykradením jejich rodinné chaty. Vzhledem k tomu, že se to stalo v době, kdy byla ještě dítětem, neměla na ní tato událost vliv. To ovšem nelze říci o jejím otci, o kterém v této souvislosti řekla: „To vykradení chaty spíš ovlivnilo tátu. Dal tam nejprve falešné kamery, pak i skutečný. Já si možná dávám pozor na zamykání, ale za to může prostě tátovo neustálé poučování o tom“.

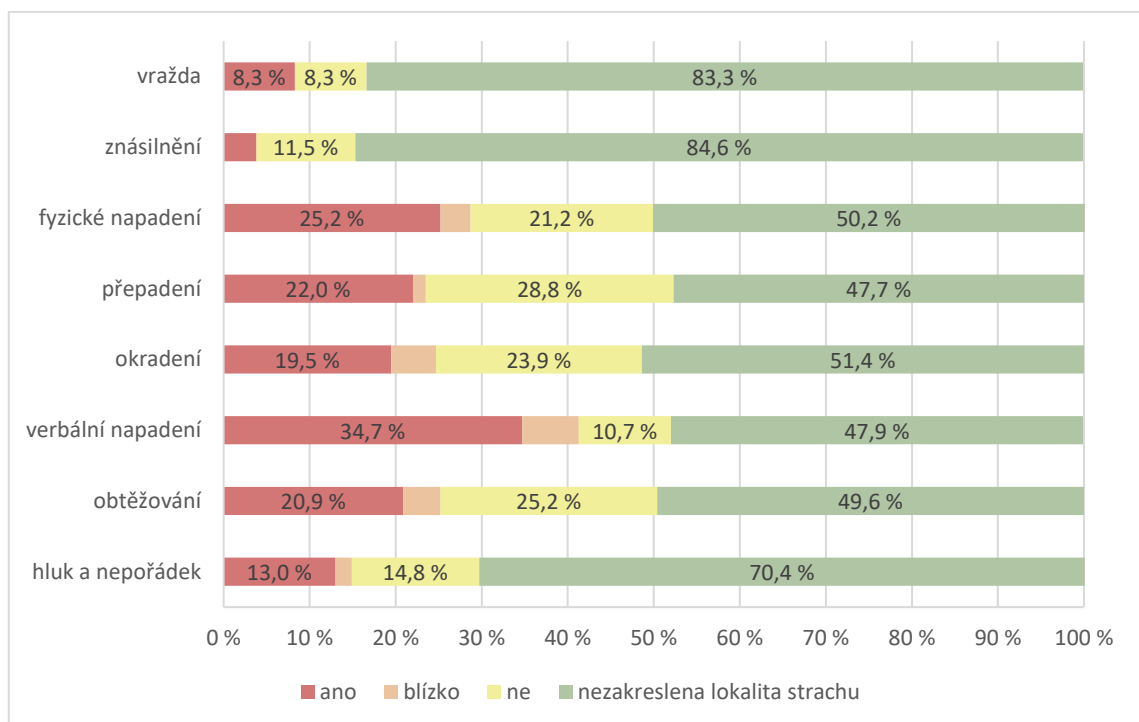
Nejmenší vliv viktimizace v rámci rozhovorů lze sledovat u Michala. Ani jeho zkušenost, kdy se stal svědkem prodeje omamných látek, na něj neměla žádný vliv. Místo, kde k incidentu došlo, dál navštěvoval a měl k němu pozitivní vazbu. Na druhou stranu největší vliv viktimizace lze pozorovat u Evy, která se stala obětí znásilnění. Eva na základě své zkušenosti mimo jiné chodila na terapii, přijala řadu preventivních opatření a pocívala výrazný strach na území města Olomouc.

Místa, kde respondenti v rámci dotazníkového šetření zakreslili zkušenost s viktimizací, se nejčastěji shodovala s lokalitami strachu z kriminality těchto respondentů v případě kategorie verbálního napadení. 34,7 % míst, kde došlo k verbálnímu napadení, se shodovalo s místem, kde tyto respondenti pocívali strach z kriminality. U verbálního napadení se dalších 6,6 % incidentů nacházelo do 10 m od lokalit strachu z kriminality daných respondentů (obr. 10). Na druhou stranu se o této kategorii 10,7 % míst neshodovala s místem strachu z kriminality konkrétních respondentů (obr. 10).

U kategorie fyzického napadení se taktéž více než čtvrtina míst shodovala s lokalitami, kde daní respondenti pocívali strach z kriminality. Další 3,5 % případů

se nacházelo do vzdálenosti 10 m od místa strachu daného respondenta (obr. 10). Z obrázku 10 je dále patrné, že se 21,2 % incidentů u této kategorie neshodovalo s místem strachu těchto respondentů.

U kategorií přepadení a obtěžování se shodovaly tyto lokality ve více než 20 % případů, jak je patrné z obrázku 10. Nejméně často se místo incidentu s lokalitou strachu z kriminality neshodovalo v případě znásilnění a vraždy, což je ale dáno vysokým podílem chybějících dat. U kategorie přepadení se 28,8 % lokalit incidentů neshodovalo s místy, kde tito respondenti zakreslili lokalitu strachu z kriminality (obr. 10). Jedná se o nejvyšší míru tohoto podílu ze všech kategorií. Podobně tomu bylo u obtěžování, okradení a fyzického napadení, kde více než 20 % lokalit incidentů nesouhlasí s lokalitami, kde tito respondenti pociťují strach z kriminality (obr. 10).

Obr. 10: Shoda míst, kde respondenti zakreslili lokalitu trestného činu nebo pokusu o něj s jejich zakreslením lokality strachu z kriminality na základě povahy trestného činu

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

5.3 Vliv viktimizace na vnímání strachu z kriminality s ohledem na pohlaví

Z dotazníkového šetření vyplývá, že muži se přímo nebo nepřímo s viktimizací setkávali častěji než ženy. Více než 20 % mužů nebo jejich blízkých se stalo obětí trestného činu nebo pokusu o něj, jak ilustruje obrázek 4. Téměř čtvrtina mužů pak uvedla, že oni nebo jejich blízcí byli svědky takových událostí. Na druhou stranu se 54,7 % mužů s viktimizací v žádné podobě nesetkalo (obr. 4). Ženy se s viktimizací nesetkaly v 63,3 % případů (obr. 4). To je o 8,6 procentních bodů více než u mužů. Pouze pětina žen uvedla, že ony nebo jejich blízcí se stali svědky trestného činu nebo pokusu o něj a dalších 15,8 % oběťmi (obr. 4).

V rámci dotazníkového šetření více lokalit trestných činů nebo pokusů o ně zakreslili muži – konkrétně 55,1 %. Respondent, který se v největší míře setkal přímo nebo nepřímo s viktimizací byl taktéž muž. Tento respondent zakreslil 22 míst, kde na území města Kojetín přímo nebo nepřímo setkal s trestnými činy nebo pokusy o ně. U žen bylo nejvíce zakreslených oblastí trestných činů nebo pokusů o ně jednou respondentkou ve městě Šumperk, a to 11. Jak muži, tak ženy ale nejčastěji zakreslovali pouze jedno místo, kde byli oběťmi nebo svědky trestného činu nebo pokusu o něj, případně kde se takto s viktimizací setkali jejich blízcí (tab. 7).

Tab. 7: Počet zakreslených lokalit, kde byli respondenti či jejich blízcí oběťmi nebo svědky trestného činu nebo pokusu o něj s ohledem na pohlaví

	1 místo	2 místa	3 místa	4 místa	5 míst	6 a více míst	celkem
muži	682	66	33	9	7	6	1 053
ženy	668	46	14	3	5	2	857

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

Nejčastější odpovědí na otázku z dotazníkového šetření, zda respondenti pociťují ve svém městě strach z kriminality bylo, že určitě ano. To platí u všech skupin s výjimkou mužů, kteří neměli přímou ani nepřímou zkušenost s viktimizací. Z této skupiny respondentů na tuto otázku takto odpovědělo 279 mužů, jak je patrné z tabulky 8, což představuje 23,9 % odpovědí mužů celkově (obr. 11).

Nejčastější odpovědí mužů, kteří neměli zkušenost s viktimizací, nebyla ani odpověď, že spíše ano. Takto odpovědělo 246 mužů (tab. 8), tedy 21,1 % z nich (obr. 11). Nejvíce mužů z této skupiny, konkrétně 346 (tab. 8), odpovědělo, že strach z kriminality na území jejich města spíše nemají. Dalších 25,2 % z nich odpovědělo, že tento strach nepocítují určitě (obr. 11). Muži bez zkušenosti s přímou nebo nepřímou viktimizací tak na tuto otázku ve více než polovině případů odpovídali záporně.

Tab. 8: Vnímání strachu z kriminality na území města na základě zkušenosti s viktimizací respondentů nebo jejich blízkých s ohledem na pohlaví těchto respondentů

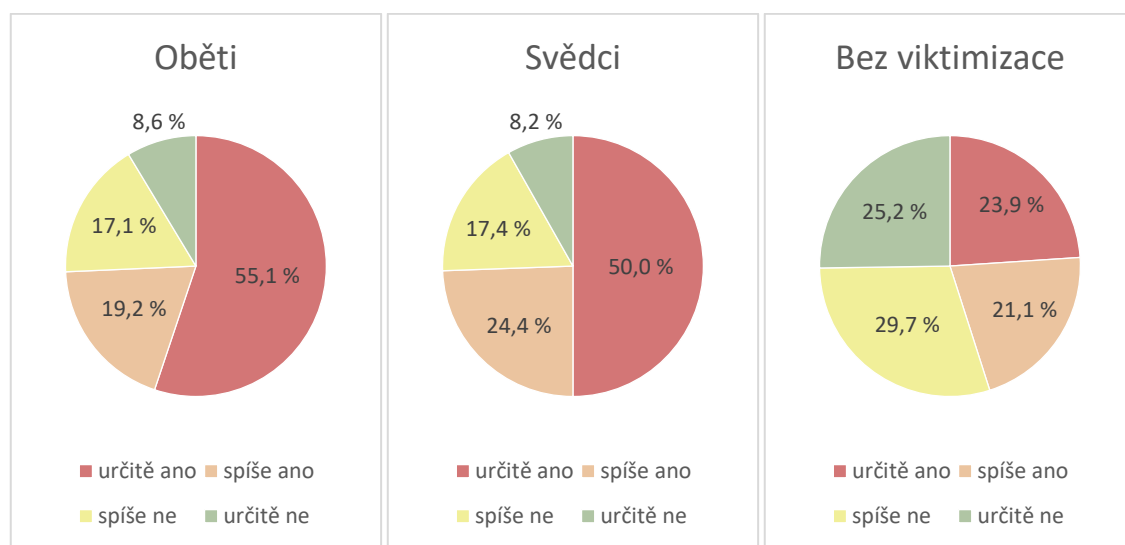
		určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
muži	oběť	236	82	73	37
	svědek	262	128	91	43
	bez viktimizace	279	246	346	294
ženy	oběť	224	103	62	12
	svědek	323	111	52	21
	bez viktimizace	518	403	454	230

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

Struktura odpovědí na otázku, zda respondenti pocítují strach z kriminality se na rozdíl od předchozí skupiny změnila, pokud měli tito muži s viktimizací zkušenost. Pokud se muži nebo jejich blízcí stali oběťmi trestných činů nebo pokusů o ně, více než polovina z nich uvedla, že na území jejich města strach z kriminality pocítují určitě (obr. 11). To je o 31,2 procentních bodů více než u skupiny mužů bez zkušeností s viktimizací. Dalších 82 mužů uvedlo, že tento strach spíše pocítují (tab. 8). To odpovídá 19,2 % těchto mužů, jak je patrné z obrázku 11. Jen 25,7 % mužů z této skupiny tak strach z kriminality na území jejich města nepocítovalo – 17,1 % z nich spíše ne a dalších 8,6 % určitě ne (obr. 11).

Poslední skupinou mužů je skupina svědků, tedy těch, kteří se stali svědky trestných činů nebo pokusů o ně, případně tuto zkušenost měli jejich blízcí. Z tabulky 8 je patrné, že 262 těchto mužů odpovědělo, že na území jejich města strach z kriminality pocítují určitě. Jedná se přesně o polovinu mužů ze skupiny svědků (obr. 11). Rozdíl oproti mužům bez zkušeností s viktimizací je 26,1 procentních bodů. Dalších 128 mužů

z této skupiny uvedlo, že tento strach spíše pociťují (tab. 8), což odpovídá 24,4 % z nich (obr. 11). 25,6 % mužů z této skupiny strach z kriminality na území jejich města nepociťovalo. To je téměř totožný podíl jako u skupiny svědků. O něco méně mužů z této skupiny ale uvedlo, že strach z kriminality na území jejich města nepociťují určitě, a to 8,2 % (obr. 11), což je o 0,4 procentních bodů méně než u skupiny obětí. Nicméně od skupiny mužů, kteří se s viktimizací nesetkali je to o 17 procentních bodů méně.

Obr. 11: Míra vnímaného strachu z kriminality na území města na základě zkušenosti s viktimizací mužů nebo jejich blízkých

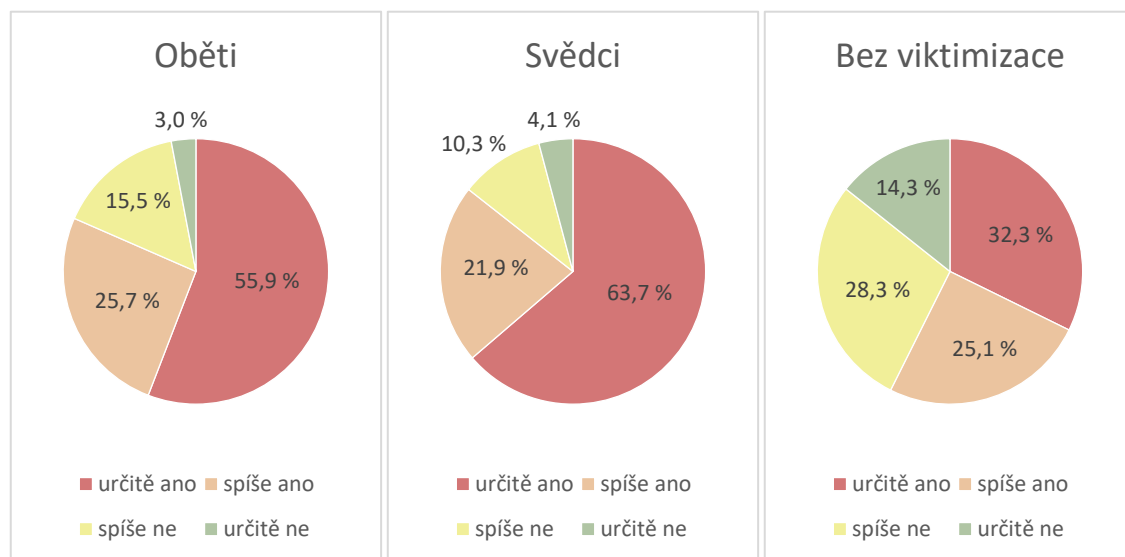
Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

Ze skupiny žen, které se přímo ani nepřímo nesetkaly s viktimizací, 518 odpovědělo, že strach z kriminality na území svého města určitě pociťují (tab. 8). Jedná se téměř o třetinu žen z této skupiny. Dalších 403 žen bez zkušeností s viktimizací uvedlo, že tento strach spíše pociťují (tab. 8), což odpovídá 25,1 % z nich (obr. 12). Na druhou stranu téměř polovina žen uvedla, že ve svém městě strach z kriminality nepociťují – 28,3 % těchto žen spíše ne a 14,3 % určitě ne (obr. 12).

V případech, kdy se ženy staly oběťmi trestných činů nebo pokusů o ně, případně pokud se obětí stal někdo jejich blízký, více než polovina z nich uvedla, že na území jejich města strach z kriminality pociťují určitě (obr. 12). Oproti ženám, které zkušenost s viktimizací neměly, je to o 23,6 procentních bodů více žen. Z 402 žen, které v této podobě setkaly s viktimizací, 103 odpovědělo, že strach z kriminality na území svého

města spíše pocífuji (tab. 8), což představuje 25,7 % žen z této skupiny (obr. 12). Pouhých 15,5 % žen z této skupiny odpovědělo, že tento strach spíše nepocífuji a jen 3 % z nich, že určitě ne (obr. 11). To znamená, že pouhých 18,5 % žen z této kategorie ve svém městě nepocífuje v určitých místech strach z kriminality. To je o 24,1 procentních bodů více žen se strachem z kriminality než u skupiny žen bez zkušeností s viktimizací.

Poslední skupinou žen je skupina svědků, tedy těch žen, které se staly svědky trestných činů nebo pokusů o ně, případně tuto zkušenost měli jejich blízcí. Z tabulky 8 je patrné, že 323 těchto žen odpovědělo, že na území svého města určitě pocífuji strach z kriminality. To odpovídá 63,7 % žen z této kategorie (obr. 12). Oproti ženám bez zkušeností s viktimizací je tento rozdíl 31,4 procentních bodů. Jedná se tedy o větší rozdíl než u skupiny obětí. Další více než pětina žen z této skupiny uvedla, že strach z kriminality na území jejich města spíše pocífuji, jak je patrné z obrázku 12. Pouze 14,4 % žen z této skupiny tak tento strach z kriminality nepocífovalo – 10,3 % spíše ne a 4,1 % určitě ne (obr. 12). To je o 4,1 procentních bodů méně než u skupiny obětí a o 28,2 procentních bodů méně než u skupiny žen, které se s viktimizací v žádné podobě nesetkaly.

Obr. 12: Míra vnímaného strachu z kriminality na území města na základě zkušenosti s viktimizací žen nebo jejich blízkých

Zdroj: dotazníkové šetření z projektu Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality; vlastní zpracování

V rámci respondentů bez zkušeností s viktimizací je patrné, že ženy celkově pociťují strach z kriminality na území jejich města ve větší míře než muži. Konkrétně o 12,4 procentních bodů více. Také podíl žen, které strach z kriminality určitě nepociťují je menší než u mužů – o 10,9 procentních bodů méně. Menší rozdíl mezi muži a ženami lze sledovat u vlivu zkušenosti na míru vnímaného strachu z kriminality. Ve skupině obětí byl rozdíl mezi muži a ženami jen 7,3 procentních bodů, kdy ženy o něco málo častěji uváděly, že strach z kriminality pociťují. U skupiny svědků byl tento rozdíl 11,2 procentních bodů, kdy ženy měly opět tento strach častěji.

I pro zkoumání vztahu mezi zkušeností s přímou nebo nepřímou viktimizací a mírou pociťovaného strachu z kriminality u mužů a žen byl využit Cramérův koeficient. Obě pohlaví byla rozdělena na dvě skupiny – ty, kteří mají přímou nebo nepřímou zkušenost s viktimizací a ty, kteří s viktimizací zkušenost nemají. Pro muže a ženy byl Cramérův koeficient vypočten zvlášť.

U mužů vyšla hodnota tohoto koeficientu 0,33. Tento výsledek naznačuje umírněný až středně silný vztah mezi zkoumanými proměnnými. I přesto, že tento vztah není silný, muži se zkušenostmi s viktimizací vykazují vyšší míru pociťovaného strachu z kriminality než muži bez těchto zkušeností. U žen byla hodnota koeficientu 0,31. Opět se tedy jedná o umírněný až středně silný vztah mezi zkoumanými proměnnými. Ženy se zkušenostmi s viktimizací tedy pociťují vyšší míru strachu z kriminality než ženy bez těchto zkušeností. U mužů je ovšem tato závislost o něco málo vyšší.

Pouze jeden ze čtyř mužů, se kterými byl veden rozhovor zmínil vysoký strach z kriminality na území svého města. Konkrétně Petr v Zábřehu z mladých lidí pod vlivem omamných látek. Štěpán v průběhu rozhovoru zmínil míru svého strachu z kriminality v Zábřehu: „U Alberta jsem vlastně neměl strach z kriminality a ani nemám. Raději bych dal Wolkerovy sady mírný strach a u Alberta žádný“. Jiří z Prostějova zmínil střední strach z kriminality a jako důvod pro neuvedení vyšší míry uvedl: „Zas nemůžu být strašpytel“. Michal ze Šumperka zmínil, že více než strach cítí zdravý respekt, který podle něj cítí všichni.

Na Michala ze Šumperka a Petra ze Zábřehu neměla dle jejich slov jejich zkušenost s trestnou činností žádný vliv. Na Štěpána měla vliv pouze jedna z jeho zkušeností

s trestnou činností, a to napadení s krádeží, kterého byl obětí. Strach v daném místě následně nepociťoval, ale koupil si teleskopický obušek na sebeobranu. Jeho druhá zkušenost s napadením byla v podobě svědectví. Jak už bylo zmiňováno, tento incident na Štěpána vliv neměl. Jiří, který se za svůj život mnohokrát setkal s trestnou činností vyloučil vliv těchto zkušeností na jeho percepci prostoru. Přijal ale určitá bezpečnostní opatření. Nejvíce ho znepokojovala zkušenost s podvodnými telefonáty.

Z žen, které poskytly rozhovor, pouze Veronika ve svém městě spíše nepociťovala strach z kriminality. Větší strach z kriminality pocítovala v jiných městech. Mírný strach z kriminality na území svého města měly Jana, Zuzana a Andrea v olomouckých parcích. Andrea ovšem uvedla vysoký strach z kriminality na hlavním nádraží v Olomouci. Střední strach z kriminality na území svého města pak pocítovaly Alena a Eva. Eva ale jen v rámci olomouckých parků. V centru, na hlavním nádraží, v tramvajích a podél řeky Moravy Eva uvedla míru tohoto strachu jako vysokou.

Všechny ženy, které poskytly rozhovor, uvedly, že je zkušenost s viktimizací ovlivnila. Jana, jejíž syn byl napaden a okraden, má větší obavy, že se jejímu synovi může něco stát. Co se týče místa, kde k incidentu došlo, Jana mluví o horším pocitu v této lokalitě: *„Okolo nádraží jsem se už před tím mnohokrát necítila dobře. Myslím, že teď je to ale o něco horší“*. Janin pohled na prostor se po této zkušenosti celkově změnil: *„Jakmile jdu nějakou ulicí, všímám si, kde je více lidí. Tam se cítím o něco bezpečněji. Když vidím, že je někde postávající člověk, dvojice nebo i skupinka, tak přemýšlím, kam jít, jestli nepřejít na druhou stranu ulice a podobně“*. Více lidí v prostoru znepokojuje Andreu, která byla okradena na hlavním nádraží v Olomouci. Zuzana, které při nákupu ukradli z nákupního košíku kabelku, je po této zkušenosti opatrnější na své věci. Uvedla také, že ve větších obchodech po této zkušenosti pocítuje mírný strach z kriminality. Také Andrea je po krádeži jejího notebooku opatrnější na své věci. Její pohled na prostor se taktéž změnil: *„Sleduju, jestli jsou v prostorech kamery nebo ochranka. Taký když je někde víc lidí, tak automaticky si hlídám víc věci“*. Její strach se v případě hlavního nádraží v Olomouci po dvou zkušenostech s viktimizací v tomto místě prohloubil. Alena, která se stala obětí pokusu o krádež si stejně jako předchozí dvě respondentky dává větší pozor na své věci: *„Po nešťastném případu, kdy se mě pokusili odcizit kabelku, jsem se stala opatrnější“*. Později také dodala: *„Když zaslechnu za sebou jen*

kroky, hned se otáčím a ukládám si toho člověka do paměti, abych ho na policii mohla co nejlépe popsát“. Po této zkušenosti má všeobecně větší strach, zejména v místě, kde k incidentu došlo. Veronika, která byla pronásledována skupinkou mužů, má po této zkušenosti větší strach chodit městem. Se svým příletem z tohoto důvodu sdílí svou polohu přes Google maps. V místě, kde k incidentu došlo ale strach nepociťuje. Eva, která se stala obětí znásilnění, pociťovala po této zkušenosti výrazné následky. Přijala řadu preventivních opatření, změnila návyky ve svém chování a s touto zkušeností se vyrovnávala i v rámci terapie. Její prostorové chování se taktéž změnilo: *„Jakmile je někde temný kout, nejdu tam. Radši půjdu o deset minut delší cestou než tudy projít“.*

Téměř polovinu incidentů, které v rámci dotazníkového šetření zakreslili muži jako svou přímou nebo nepřímou zkušenost s viktimizací, nebylo možné propojit s jejich místy strachu z kriminality, jelikož tyto lokality strachu nezakreslili. U 128 incidentů z těchto 506 incidentů, tedy ve čtvrtině případů, muži uvedli, že ve svém městě strach z kriminality nepociťují. U 23,1 % incidentů, které zakreslili muži, byla nalezena shoda místa incidentu s lokalitou strachu z kriminality daného respondenta (obr. 7). Dalších 5,1 % těchto incidentů se nacházelo do 10 m od jejich lokalit strachu z kriminality (obr. 7). Téměř u čtvrtiny trestných činů nebo pokusů o ně, které přímo nebo nepřímo zažili muži, místo incidentu nesouhlasí s lokalitou, kde tito muži zakreslili svůj strach z kriminality na území daného města.

U žen 482 incidentů, tedy trestných činů nebo pokusů o ně, taktéž nešlo propojit s jejich lokalitami strachu z kriminality, jelikož tyto lokality nebyly zakresleny (tab. 5). Ve 13 % případů z těchto 482 incidentů se jednalo o incidenty zakreslené ženami, které na území svého města nepociťovaly strach z kriminality. U 18,7 % incidentů, které zakreslily ženy, se jejich poloha shodovala s lokalitou, kde tyto ženy zakreslily místo strachu z kriminality (obr. 7). To je o 4,4 procentních bodů méně než u mužů. Dalších 4,1 % incidentů se nacházelo do 10 m od lokalit strachu těchto žen (obr. 7). Na druhou stranu 21 % incidentů, které zakreslily ženy, se neshodovalo s lokalitami strachu z kriminality těchto žen, jak je patrné z obrázku 7. To je o 2,7 procentních bodů méně než u mužů.

6 Diskuze

Diskuze v této diplomové práci o vlivu negativní zkušenosti na strach z kriminality přináší důležité poznatky a srovnání s existujícími výzkumy z této oblasti. Výzkum realizovaný v rámci této diplomové práce navazuje na dřívější práce, které se zabývali vlivem viktimizace na kvalitu života jedince. Některé z těchto výzkumů se zaměřovaly na vliv viktimizace na osobní pohodu jedince – například Janssen, Oberwittler a Koeber (2021), Kuroki (2013), Land, Michalos a Sirgy (2012) nebo Webb a Wills-Herrera (2012). Tato práce ale více zapadá do skupiny výzkumů, které se zaměřovali na souvislost viktimizace a strachu z kriminality. K těmto výzkumům lze zařadit práci z roku 1987, za kterou stojí Skogan. Ten ve svém výzkumu potvrdil vliv viktimizace na strach z kriminality. Dalším příkladem práce věnující se tomuto tématu je výzkum Tseloni a Zarafonitou z roku 2008.

Tato práce na rozdíl od těchto dvou výzkumů pracuje s větším množstvím dat, konkrétně s daty z projektu s názvem *Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality* z roku 2020. Navíc tato data byla rozšířena o vzorek 10 respondentů, kteří se zúčastnili polostrukturovaných rozhovorů. Tímto způsobem mohly do analýzy být zařazena i kvalitativní data – nicméně vzhledem k velikosti tohoto vzorku se jednalo pouze o doplňkový zdroj informací, který není zcela reprezentativní.

Jedním z hlavních zjištění této práce je potvrzení vlivu viktimizace na vnímání strachu z kriminality. Tímto zjištěním se práce shodla s výzkumy, které provedli Skogan (1987), Gray, Jackson a Farrall (2006), Tseloni a Zarafonitou (2008), Roccato, Vieno a Russo (2013) nebo Janssen, Oberwittler a Koeber (2021). Bylo potvrzeno také to, že vliv nemá jen zkušenost s přímou, ale také tou nepřímou viktimizací. V tomto případě se jedná o zjištění, ke kterému došli také Box, Hale a Andrews (1988), Joseph (1997) a Tseloni a Zarafonitou (2008). Přidanou hodnotou této práce je zjištění, že minimálně v pětině případů se místo, kde se respondent přímo nebo nepřímo setkal s viktimizací, je lokalitou strachu z kriminality tohoto respondenta. Toto zjištění naznačuje, že osobní nebo zprostředkovaná negativní zkušenost má dopad na vnímání

bezpečnosti daného místa, což je důležitým faktorem pro účinné plánování prevence kriminality. V další pětině případů se ovšem tyto dvě místa neshodovaly.

Diplomová práce sleduje také vliv viktimizace na míru strachu z kriminality podle povahy trestného činu. Řada výzkumů z oblasti vlivu viktimizace na osobní pohodu se soustředí právě na diferenciaci ve vlivu různých typů trestných činů na psychiku jedince. Mezi tyto výzkumy patří například Staubli, Killias a Frey (2014), Kuroki (2013), Powdthavee (2005) nebo Norris a Kaniasty (1994). Výzkumů, které by řešili vliv viktimizace podle povahy trestného činu na strach z kriminality je méně a většinou nejsou nejaktuálnější. V nedávné době se na toto téma soustředil Noble a Jardin (2020).

V rámci této práce nebyl zjištěn významně rozdílný vliv viktimizace s ohledem na povahu trestného činu. Na rozdíl od výzkumu, který provedli Noble a Jardin (2020) se neprokázala spojitost strachu z kriminality s fyzickými nebo sexuálními následky. Respondenti se zkušenostmi s fyzickým násilím a ublížením nebo se znásilněním či sexuálním obtěžováním nevykazovaly výrazně vyšší míru strachu z kriminality než respondenti, kteří měli zkušenosti s jinými trestnými činy.

Výzkum, který provedl Noble a Jardin (2020) se této práci podobá i pozorností, kterou věnovali genderové diferenciaci ohledně vlivu viktimizace na vnímání strachu z kriminality. Nicméně se nejednalo o klíčové téma jejich práce. Do jisté míry se tématu genderových rozdílů ve vlivu viktimizace věnují i Stark a Meschik (2018). Opět se ale jednalo o vedlejší téma jejich výzkumu, kdy se tito autoři zaměřovali na sexuální zneužívání dětí a hledali rozdíly ve vlivu této zkušenosti na dívky a na chlapce. Tato práce si na rozdíl od těchto výzkumů klade přímo výzkumnou otázku, zda se liší vliv osobní nebo zprostředkované negativní zkušenosti na vnímání strachu z kriminality u žen a u mužů. Nejblíže se odpovědi na tuto otázku přiblížil výzkum, který provedli Sutton a Farrall (2004).

Noble a Jardin (2020) přisuzovali větší vliv viktimizace na strach z kriminality u žen tomu, že se častěji stávají oběťmi sexuálních útoků. Nicméně větší vliv viktimizace v případě sexuálních napadení v rámci této práce nebyl zjištěn. Stejně jako u výzkumu, který provedli Sutton a Farrall (2004), respondenti z řady mužů pravděpodobně upřednostňovali společensky žádoucí odpovědi a postoje. Nicméně

v rámci dotazníkového šetření bylo zjištěno, že na míru strachu z kriminality měla viktimizace o něco vyšší vliv u mužů.

Mezi hlavní limity této práce spadá zejména chybějící zakreslování lokalit strachu z kriminality respondenty do mapy. Přibližně u poloviny zakreslených míst, kde se respondenti přímo nebo nepřímo setkali s viktimizací, nešlo určit, zda se jedná i o místo strachu z kriminality. Nelze proto s jasností určit, zda se tyto lokality ve větší míře shodovali anebo naopak. Dalším limitem této práce je poměrně malý vzorek respondentů, kteří poskytli rozhovor. V rámci analýzy rozhovorů nelze mluvit o reprezentativnosti a informace získané z těchto rozhovorů tak mají jen doplňující charakter. Limitující bylo také využití dat z dotazníkového šetření, které nebylo vytvořeno primárně za účelem tohoto výzkumu. Tento dotazník tak neobsahoval otázky, které by mohly významně rozšířit získané výsledky a řada respondentů neodpověděla na všechny otázky týkající se jejich zkušenosti s trestnou činností. V mnoha případech tak chyběla informace o povaze trestného činu nebo kdy a kde k incidentu došlo. Tyto limity však nezpochybňují hlavní závěry práce, ale spíše naznačují směr pro další výzkum a zdůrazňují potřebu dalšího zkoumání této problematiky.

Práce má ovšem i řadu přínosů. V první řadě odhalila vliv viktimizace na pocit strachu z kriminality. K těmto závěrům došli i výzkumníci ze zahraničí, nicméně u nás byla tato problematika zkoumána pouze na výrazně menším vzorku respondentů. Analýza také nebyla provedena jen na základě slovních odpovědí, ale i formou práce s prostorovými daty. Informace získané z kvantitativních dat byly doplněny o informace kvalitativní, získané rozhovory s respondenty, kteří se přímo nebo nepřímo setkali s viktimizací. Vliv viktimizace na jedince tak mohl být zkoumán do větší hloubky. Práce se také výrazně zaměřila na genderové rozdíly ve vlivu viktimizace na strach z kriminality. Tento výzkum tak může představovat oporu pro hypotézy dalších autorů. V neposlední řadě tato práce rozšířila výzkum strachu z kriminality na území Olomouckého kraje a může sloužit jako základ pro praktické intervence v oblasti bezpečnosti veřejného prostoru.

7 Závěr

To, že naše předchozí zkušenosti ovlivňují naše myšlení, názory, emocionální reakce, vnímání a chování, dokázala řada výzkumů. Nelze tedy podceňovat roli, jakou hrají v našich životech negativní zkušenosti. Tato práce poskytla důležité poznatky o vlivu osobní nebo zprostředkované zkušenosti z kriminality a vnímáním strachu z ní. Analýza dat z dotazníkového šetření a rozhovorů poskytla ucelený obraz o tom, jak tato negativní zkušenost ovlivňuje strach z kriminality.

V rámci této diplomové práce bylo potvrzeno, že existuje spojitost mezi zkušeností s viktimizací a mírou vnímaného strachu z kriminality. Téměř polovina respondentů z dotazníkového šetření se setkala se přímo nebo nepřímo setkala s viktimizací. Častěji tito respondenti spadali do skupiny svědků těchto trestných činů. Obzvláště významným zjištěním je fakt, že více než tři čtvrtiny obětí pociťují ve svém městě strach z kriminality. Oběti pociťovali strach z kriminality o 25,6 procentních bodů častěji než skupina respondentů, kteří se s viktimizací nesetkali. Tento strach je ještě výraznější u svědků trestných činů, kteří ho pociťují o něco častěji než skupina obětí. Závislost mezi zkušenostmi s viktimizací a mírou pociťovaného strachu potvrdil i výsledek Cramérova koeficientu. Ten naznačil umírněný až středně silný vztah mezi těmito zkoumanými proměnnými. O něco větší spojitost mezi zkušeností s viktimizací a strachem z kriminality lze sledovat u skupiny svědků. V rámci rozhovorů 6 respondentů z 10 přímo potvrdilo vliv přímé a nepřímé viktimizace na strach z kriminality. Někteří respondenti přijali určitá preventivní opatření, změnili své chování nebo se u nich změnila percepce prostoru.

Větší strach z kriminality pociťovali respondenti, kteří v rámci dotazníkového šetření zakreslili více než jednu lokalitu, kde k trestnému činu došlo, a to o 38,5 procentních bodů častěji než skupina respondentů, kteří se s viktimizací nesetkali a o 11,1 procentních bodů častěji než skupina respondentů, kteří zakreslili jen jednu lokalitu, kde k trestnému činu došlo. V rámci analýzy prostorových dat bylo také zjištěno, že přibližně pětina zakreslených trestných činů se shoduje se zakreslenou lokalitou strachu z kriminality daných respondentů. Tato shoda znamená,

že respondent v místě, kde došlo k trestnému činu, pociťoval strach z kriminality. U další pětiny trestných činů se ale tyto lokality neshodovali. Čím větší podíl respondentů se v rámci daného města shodl na lokalitě strachu z kriminality, tím více incidentů na km² bylo v této lokalitě zaznamenáno. Toto pravidlo platí s výjimkou míst, na kterých se v daném místě shodlo 65 až 69 % respondentů, jelikož u této kategorie je počet incidentů na km² nižší než v několika předchozích intervalech.

Výše zmíněná zjištění odpovídají na hlavní výzkumnou otázku, tedy zda větší strach z kriminality mají jedinci se zkušenostmi s viktimizací než jedinci bez těchto zkušeností. S určitostí lze tvrdit, že vliv viktimizace na strach z kriminality je u tohoto výzkumu značný.

Dále byla v rámci této práce hledána odpověď na otázku, zda má povaha trestného činu, kterého se jedinci stali oběťmi nebo svědky, vliv na vnímání strachu z kriminality. V rámci tohoto výzkumu nebyly zaznamenány signifikantní rozdíly v odpovědích respondentů, kteří se přímo nebo nepřímo setkali s různými typy trestných činů. Nejvýraznější rozdíly v míře pociťovaného strachu jsou mezi skupinami respondentů, kteří se setkali s okradením a skupinou respondentů, kteří se setkali s obtěžováním. Z těchto dvou kategorií mělo obtěžování větší vliv na míru tohoto strachu. U všech kategorií respondenti strach z kriminality určitě pociťovali. Ani v rámci rozhovorů žádná kategorie trestných činů výrazně nedominovala ve vlivu na respondenta. Největší vliv v rámci těchto rozhovorů měla vliv osobní zkušenost se znásilněním. Ovšem u kategorií vražd, fyzického napadení a ublížení, verbálního napadení a přepadení, lze sledovat větší vliv viktimizace na oběti než na svědky. Místa, kde respondenti v rámci dotazníkového šetření zakreslili zkušenost s viktimizací, se nejčastěji shodovala s lokalitami strachu z kriminality těchto respondentů v případě verbálního napadení.

V rámci hledání odpovědi na třetí výzkumnou otázku byl zkoumán vliv osobní nebo zprostředkované negativní zkušenosti na vnímání strachu z kriminality u žen a u mužů. Muži se s viktimizací přímo nebo nepřímo setkávali častěji než ženy. Ženy ale pociťovaly větší strach z kriminality. Těmito zjištěními byl mimo jiné potvrzen gender fear paradox. U mužů byl vliv zkušenosti na míru pociťovaného

strachu z kriminality o něco málo větší než u žen. Přesto se ale v obou případech jednalo o umírněný až středně silný vztah. V rámci rozhovorů bylo zjištěno, že muži často prezentují společensky přijatelné odpovědi, zatímco ženy projevovaly větší vnímavost vůči těmto negativním zkušenostem. Na ženy v rámci rozhovorů měla zkušenost s viktimizací výraznější vliv než na muže. U 23,1 % incidentů, které zakreslili muži, byla nalezena shoda místa incidentu s lokalitou strachu daného respondenta. U žen byla tato shoda nalezena v 18,7 % případů. Na základě zjištěných z kvantitativního souboru dat má viktimizace větší vliv na muže, na druhou stranu podle dat kvalitativních na ženy.

Celkově lze říci, že výsledky této práce přispívají k hlubšímu porozumění vlivu negativní zkušenosti na vnímání strachu z kriminality, což bylo také hlavním cílem této práce. Tato práce může poskytnout cenné informace pro vývoj a implementaci preventivních opatření zaměřených na snížení strachu z kriminality – výsledky této práce mohou sloužit jako základ pro formulace efektivnějších strategií prevence a pomoci zvýšení pocitu bezpečnosti ve veřejném prostoru. Mohou být vyvinuty také programy na podporu obětí trestných činů. Tyto programy mohou být například více cílené na základě rozdílného vlivu viktimizace u mužů a u žen. Tento výzkum lze dále rozšířit o větší množství rozhovorů, které by mohly poskytnout více reprezentativní vzorek a dopomoci hlubšímu porozumění této problematice. Vhodné by bylo zařadit i respondenty z ostatních měst, které byly zapojené do dotazníkového šetření. Možností pro rozšíření tohoto výzkumu je také realizace dotazníkového šetření, které by se přímo věnovalo vlivu negativní zkušenosti na jedince. Toto dotazníkové šetření by mělo zahrnovat širší škálu otázek k tomuto tématu a poskytnout tak více možností pro analýzu dat.

Summary

The diploma thesis is focused on influence of negative experience on the perception of places of fear of crime. The primary aim of this study is to examine the impact of victimization experience on the perception of fear of crime. Additionally, the secondary objectives include investigating whether the type of the crime. Another goal of this work is also whether there are differences in the impact of direct and indirect negative experiences on the perception of fear of crime between men and women. To address these research questions, the study examines the relationship between experiences with criminal activities and the sense of fear of crime in the urban areas of the Olomouc Region. This work builds upon a literature review, integrating findings from previous studies.

The data analyzed in this study were derived from a questionnaire survey conducted as part of the project titled “Localization of Fearful Places in Major Cities of the Olomouc Region and Oiroisak for Their Elimination through Crime Prevention Tools“. The questionnaire survey was carried out between 2019 and 2020. Within this survey, respondents were asked to mark locations where they or their family or friends had encountered criminal activities. Additionally, respondents were queried about whether they felt fear of crime within their city’s territory. This fear was also spatially represented by respondents on a map.

Semi-structured interviews were also conducted as part of the research. They served as a supplementary source of information to acquire qualitative data. These interviews were conducted with ten participants who did not participate in the questionnaire survey. The focus of the interviews was on the participants’ fear of crime and their experiences with victimization. Additionally, the impact of experiences with victimization on the individuals was examined, including changes in behavior, adoption of preventive measures, and alterations in spatial perception. These interviews took place in March 2024.

The research sample consisted of 5,909 participants from 14 cities within the Olomouc Region who participated in the questionnaire survey. From this pool,

4,674 respondents were included in the analysis. Regarding the interviews, a total of 10 participants from 8 cities within the Olomouc Region took part, all of whom were included in the analysis.

The next section of the summary involved data processing. Initially, the statistical dataset underwent descriptive statistics analysis, where the results of the questionnaire survey were primarily expressed through numerical description, supplemented with tables and graphs. The statistical units were defined as respondents who had either directly or indirectly encountered victimization and those who had not encountered victimization at all. Subsequently, in further sections of the work, these statistical units were divided based on the nature of the criminal offense and the gender of the respondents. An essential aspect of the analysis was the measurement of the perceived level of fear of crime in the city where respondent lived. The strength of the dependencies between victimization experiences and fear of crime was assessed using Cramér's coefficient. Furthermore, the variation in the impact of victimization among respondents who had encountered victimization only once and those who had repeated experiences with victimization was investigated. In the analytical section, information obtained from interviews was also examined, with this part being complemented by direct citations referring to specific interviews. Another part of the work focused on the analysis of spatial data.

The findings of this study affirm that experiences of victimization indeed impact the fear of crime. Individuals who have experienced victimization displayed a higher level of fear of crime compared to those without such experiences. Interestingly, within the scope of this research, no significant differences were observed in the responses of individuals who had encountered different types of criminal activities. Moreover, the gender fear paradox was confirmed, indicating that women tend to exhibit a higher level of fear of crime despite men being more frequently exposed to victimization experiences according to the survey results. Additionally, while the questionnaire survey suggested a greater impact of victimization on men, qualitative interviews revealed that victimization experiences had a more pronounced effect on women.

Zdroje

Seznam použitých informačních zdrojů

AMBREY, L. Christopher, FLEMING, M. Christopher a Matthew MANNING. Perception or Reality, What Matters Most When it Comes to Crime in Your Neighbourhood? *Social Indicators Research*. 2014, **119**(2): 877-896. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0521-6>

AVERDIJK, Margit. Reciprocal Effects of Victimization and Routine Activities. *Journal of Quantitative Criminology*. 2011, **27**(2): 125-149. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10940-010-9106-6>

BANNISTER, Jon a Nick FYFE. Introduction: Fear and the City. *Urban Studies*. 2001, **38**(5-6): 807-813. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00420980123505>

BOX, Steven, HALE, Chris a Glen ANDREWS. Explaining fear of crime. *The British Journal of Criminology*. 1988, **28**(3): 340-356. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a047733>

BRAAKMANN, Nils. How do individuals deal with victimization and victimization risk? Longitudinal evidence from Mexico. *Journal of Economic Behavior & Organization*. 2012, **84**(1): 335-344. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2012.04.001>

BRISUDOVÁ, Lucia, ŠIMÁČEK, Petr a Miloslav ŠERÝ. Mapping topo-ambivalent places for the purposes of strategic planning of urban space. The case of Šternberk, the Czech Republic. *Journal of Maps*. 2020, **16**(1): 203-209. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17445647.2020.1844087>

BURIÁNEK, Jiří. *Bezpečnostní rizika: jejich percepce a normalizace*. In: Kabele, J., Potůček, M., Pražová, I., Veselý, A. (eds). *Rozvoj české společnosti v Evropské unii: 1. díl – Sociologie, Prognostika a správa*. Praha: Matfyzpress, 2004. ISBN 80-86732-35-5.

CECCATO, A. Vania. *Rural Crime and Community Safety*. Abington: Routledge, 2016. ISBN 9781138065918.

CECCATO, A. Vania a Folke SNICKARS. Adapting GIS Technology to the Needs of Local Planning. *Environment and Planning B*. 2000, **27**(6): 923-937. Dostupné z: <https://doi.org/10.1068/b26103>

CLEMENTE, Frank a Michael B. KLEIMAN. Fear of Crime Among the Aged. *The Gerontologist*. 1976, **16**(3): 207-210. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/geront/16.3.207>

COPS, Diederik a Stefaan PLEYSIER. 'Doing Gender' in Fear of Crime: The Impact of Gender Identity on Reported Levels of Fear of Crime in Adolescents and Young Adults. Online. *British Journal of Criminology*. 2011, **51**(1): 58-74. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/bjc/azq065>

COZENS, Paul a LOVE, Terence. A Review and Current Status of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED). *Journal of Planning Literature*. 2015, **30**(4): 393-412. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0885412215595440>

- CURTIS, W. Jacqueline. Integrating Sketch Maps with GIS to Explore Fear of Crime in the Urban Environment: A Review of the Past and Prospects for the Future. *Cartography and Geographic Information Science*. Londýn: Taylor and Francis, 2012, 39(4): 175–186. Dostupné z: <https://doi.org/10.1559/15230406394175>
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.
- ČSÚ: *Kriminalita v ČR a EU*. 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/kriminalita-v-cr-a-eu-2012-2022>
- DANĚK, Petr. *Geografické myšlení: úvod do teoretických přístupů*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6694-6.
- DAY, Kristen. Constructing Masculinity and Women's Fear in Public Space in Irvine, California. *Gender, Place & Culture*. 2001, 8(2): 109–127. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/09663690120050742>
- DENNIS, F. Samuel. Prospects for Qualitative GIS at the Intersection of Youth Development and Participatory Urban Planning. *Environment and Planning A: Economy and Space*. 2006, 38(11): 2039–2054. Dostupné z: <https://doi.org/10.1068/a3861>
- DENKERS, A. J. M a F. W. WINKEL. Crime victims' well-being and fear in a prospective and longitudinal study. *International Review of Victimology*. 1998, 5(2): 141–162.
- DOBBS, R. Rhonda, WAID, A. Courtney a Tara O. SHELLEY. Explaining Fear of Crime as Fear of Rape Among College Females: An Examination of Multiple Campuses in the United States. *International Journal of Social Inquiry*. 2009, 2(2): 105–122. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/241584509>
- DOLEŽAL, Daniel. *Geografická analýza lokalit strachu z kriminality na území města Přerov*. 2020. Bakalářská práce. Vedoucí práce: Petr Šimáček. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie.
- DORAN, J. Bruce a Brian G. LEES. Investigating the Spatiotemporal Links Between Disorder, Crime, and the Fear of Crime. *The Professional Geographer*. 2005, 57(1): 1–12. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.0033-0124.2005.00454.x>
- DOWD, J. J, R. P. SISSON a D. M. KERN. Socialization to violence among the aged. *Journal of Gerontology*, 1981, 36: 350–361.
- DOWNS, M. Roger a David STEA. *Theory*. In: R. M. Downs, D. Stea. a kol. *Image and Environment*. Chicago, 1973, IL: Aldine, 1–7.
- DRBOHLAV, Dušan. Mentální mapa ČSFR: Definice, aplikace, podmíněnost. *Geografie*. 1991, 96(3): 163–177.
- EVANS, J. David a Mike FLETCHER. Fear of crime: Testing alternative hypotheses. *Applied Geography*. 2000, 20(4): 395–411. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0143-6228\(00\)00011-4](https://doi.org/10.1016/S0143-6228(00)00011-4)
- FATTAH, E. A. Research on Fear of Crime: Some Common Conceptual and Measurement Problems. In: BILSKY, Wolfgang, PFEIFFER, Christian a Peter

- FERRARO, F. Kenneth. *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. Albany: State University of New York Press, 1995.
- FERRARO, F. Kenneth. Women's Fear of Victimization: Shadow of Sexual Assault? *Social Forces*. 1996, **75**(2): 667–690. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/sf/75.2.667>
- FISHER, S. Bonnie a John J. SLOAN. *Campus Crime: Legal, Social, and Policy Perspectives*. 3. vyd. Springfield: Charles C Thomas Pub Ltd, 2013. ISBN 978-0398088583.
- FISHER, S. Bonnie a John J. SLOAN. Unraveling the fear of victimization among college women: Is the “shadow of sexual assault hypothesis” supported? *Justice Quarterly*. 2003, **20**(3): 633–659. Dostupné z: <https://www.academia.edu/3140939>
- GOLLEDGE, G. Reginald. *Behavioral geography*. In: SMELSER, Neil J. a Paul B. BALTES (eds.): *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*. Pergamon, Oxford, 2001: 1105–1111.
- GOLLEDGE, G. Reginald a Robert J. STIMSON. *Spatial Behaviour: A Geographic Perspective*. New York: Guilford Press, 1997. ISBN 9781572300507.
- GOULD, Peter a Rodney WHITE. *Mental Maps*. 2. vyd. Londýn: Penguin Books, 1986. ISBN 0-203-16317-6.
- GOVER, R. Angela, TOMSICH, A. Elizabeth, JENNINGS, G. Wesley a George E. HIGGINS. An exploratory study on perceptions of safety, fear of crime, and victimization experiences among faculty and staff at an urban university: a focus on gender. *Criminal Justice Studies*. 2011, **24**(1): 37–55. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1478601X.2011.544193>
- GRAY, Emily, JACKSON, Jonathan a Steve FARRALL. Reassessing the Fear of Crime: Frequencies and Correlates of Old and New Measures. *SSRN Electronic Journal*. Dostupné z: <https://doi.org/10.2139/ssrn.996314>
- HERETIK, Anton. *Forezná psychológia pre psychologov, právnikov, lekárov a iné pomáhajúce profesie*. 2. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2004. ISBN 8010003417.
- JACKSON, Jonathan a Emily GRAY. Functional Fear and Public Insecurities About Crime. *British Journal of Criminology*. 2010, **50**(1): 1–22. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/bjc/azp059>
- JACKSON, Jonathan a Ioanna GOUSETI. *Fear of Crime: An Entry to the Encyclopedia of Theoretical Criminology*. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2012.
- JACOBSEN, K. Shannon. “More of a Girl Thing?” Examining the Role of Gender and Campus Context in Perceptions of Risk and the Shadow of Sexual Assault. *Journal of Interpersonal Violence*. 2022, **37**(15–16): NP13468–NP13496. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/08862605211005142>
- JANSSEN, J. Heleen, OBERWITTLER, Dietrich a Goeran KOEBER. Victimization and Its Consequences for Well-Being: A Between – and Within-Person Analysis. *Journal of*

- Quantitative Criminology*. 2021, **37**(1): 101–140. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10940-019-09445-6>
- JÍCHOVÁ, Jana a Jana TEMELOVÁ. Kriminalita a její percepce ve vnitřním městě: Případová studie pražského Žižkova a Jarova. *Geografie*. 2012, **117**(3): 329–348.
- JOSEPH, Janice. Fear of Crime Among Black Elderly. *Journal of Black Studies*. 1997, **27**(5): 698–717. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/002193479702700507>
- KOHM, A. Steven. Spatial Dimensions of Fear in a High-Crime Community: Fear of Crime or Fear of Disorder? *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*. 2009, **51**(1): 1–30. Dostupné z: <https://doi.org/10.3138/cjccj.51.1.1>
- KUBÁT, Ondřej. *Geografická analýza lokalit strachu z kriminality na území města Česká Třebová*. 2020, 49 s. Bakalářská práce. Vedoucí práce: Petr Šimáček. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie.
- KUROKI, Masanori. Crime Victimization and Subjective Well-Being: Evidence from Happiness Data. *Journal of Happiness Studies*. 2013, **14**(3): 783–794. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10902-012-9355-1>
- KWAN, Mei-Po. From oral histories to visual narratives: re-presenting the post-September 11 experiences of the Muslim women in the USA. *Social & Cultural Geography*. 2008, **9**(6): 653–669. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14649360802292462>
- LAND, C. Kenneth, MICHALOS, C. Alex a Joseph M. SIRGY (ed.). *Handbook of Social Indicators and Quality of Life Research*. Dordrecht: Springer Netherlands, 2012. ISBN 978-94-007-2420-4. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-94-007-2421-1>
- LANE, Jodi, RADER, E. Nicole, HENSON, Billy a Bonnie S. FISHER. *Fear of Crime in the United States: Causes, Consequences, and Contradictions*. Durham: Carolina Academic Press, 2014. ISBN 978-1-61163-066-4.
- LISOWSKI, Andrzej. *Koncepcje przestrzeni w geografii człowieka*. Warszawa: Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW, 2003. ISBN 9788389502056.
- LOPEZ, Natalie a LUKINBEAL, Chris. Comparing Police and Residents' Perceptions of Crime in a Phoenix Neighborhood using Mental Maps in GIS. Online. *Yearbook of the Association of Pacific Coast Geographers*. 2010, **72**(1): 33–55. Dostupné z: <https://doi.org/10.1353/pcg.2010.0013>
- LORENC, Theo, PETTICREW, Mark, WHITEHEAD, Margaret, NEARY, David, CLAYTON, Stephan a kol. Fear of crime and the environment: systematic review of UK qualitative evidence. *BMC Public Health*. 2013, **13**(1). Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-496>
- LYNCH, Kevin. *Obraz města*. Praha: Polygon, 2004. ISBN 80-7273-094-0.
- MAK, B. K. a C. Y. JIM. Examining fear-evoking factors in urban parks in Hong Kong. *Landscape and Urban Planning*. 2018, **171**: 42–56. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.11.012>
- MATEI, Sorin, BALL-ROKEACH, Sandra a Jack QIU. Fear and Misperception of Los Angeles Urban Space A Spatial-Statistical Study of Communication-Shaped Mental

- Maps. *Communication Research*. 2001, **28**(4): 429–463. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/009365001028004004>
- MAY, C. David, RADER, E. Nicole a Sarah GOODRUM. A Gendered Assessment of the “Threat of Victimization”: Examining Gender Differences in Fear of Crime, Perceived Risk, Avoidance, and Defensive Behaviors. *Criminal Justice Review*. 2010, **35**(2): 159–182. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0734016809349166>
- MICHÁLEK, Anton. Rizikové areály v Bratislave z aspektu vybraných druhov kriminality. *Geografický časopis*. Bratislava: Geografický ústav SAV, 1997, **49**(1): 48–62.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Emoce*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-614-2.
- NOBLE, Julien a Antoine JARDIN. From Victimization to Fear: Fear of Crime and its Variations Among Victims. *The British Journal of Criminology*. 2020, **60**(2): 468–489. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/bjc/azz051>
- NORRIS, H. Fran a Krysztof KANIASTY. Psychological distress following criminal victimization in the general population: Cross-sectional, longitudinal, and prospective analyses. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 1994, **62**(1): 111–123. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/0022-006X.62.1.111>
- OROZCO-RAMÍREZ, Luz Adriana. Direct and indirect victimization and post-traumatic stress symptoms in university students in Northeastern Mexico. *Acta Colombiana de Psicología*. 2020, **23**(1): 311–319. Dostupné z: <https://doi.org/10.14718/ACP.2020.23.1.14>
- OSMAN, Robert. Sémantická mapa: příklad Ústí nad Orlicí. *Geografie*. 2016, **121**(3): 463–492.
- OTEVŘENÁ SPOLEČNOST. *Mapa kriminality*. 2020. Dostupné z: <https://mapakriminality.cz/>
- PAIN, Rachel. Gender, Race, Age and Fear in the City. *Urban Studies*. 2001, **38**(5–6): 899–913. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00420980120046590>
- PIPKOVÁ, Kateřina. *Geografická analýza lokalit strachu z kriminality na území města Zábřeh*. 2020, 41 s. Bakalářská práce. Vedoucí práce: Petr Šimáček. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie.
- POWDTHAVEE, Nattavudh. Unhappiness and Crime: Evidence from South Africa. Online. *Economica*. 2005, **72**(287): 531–547. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.0013-0427.2005.00429.x>
- QUANN, Nathalie a Kwing HUNG. Victimization experience and the fear of crime. A cross-national study. In: NIEUWBEERTA, Paul. *Crime victimization in comparative perspective: results from the International Crime Victims Survey, 1989–2000*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2002. ISBN 978-9054541905.

- RELPH, C. Edward. *Place and placelessness*. 2. vyd. Londýn: Pion Limited, 1984. ISBN 9780850861112.
- RIEMANN, Fritz. *Základní formy strachu: typy lidské osobnosti, jejich vznik, charakteristiky a formy vztahů*. 4. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0400-8.
- RIŠOVÁ, Katarína a Veronika PÓCZOŠOVÁ. Gender differences in unsafety perception and precautionary behaviour among adolescents: Case study of a small peripheral town in Slovakia. *Moravian Geographical Reports*. 2023, **31**(2): 95–105. Dostupné z: <https://doi.org/10.2478/mgr-2023-0009>
- ROCCATO, Michele, VIENO, Alessio a Silvia RUSSO. Criminal victimisation fosters conservatism among people living in areas with high unemployment rates: A multilevel longitudinal study. *European Journal of Social Psychology*. 2013, **43**(6): 585–592. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/ejsp.1968>
- RUAN, Xing a Paul HOGBEN. *Topophilia and topophobia: reflections on twentieth-century human habitat*. New York: Routledge, 2007. ISBN 9780415403238.
- RUBACK, R. Barry a Martie THOMPSON. *Social and Psychological Consequences of Violent Victimization*. Oaks: SAGE Publications, 2001. ISBN 9780761910411. Dostupné z: <https://doi.org/10.4135/9781483345413>
- RÜHS, Farina, GREVE, Werner a Cathleen KAPPES. Coping with criminal victimization and fear of crime: The protective role of accommodative self-regulation. *Legal and Criminological Psychology*. 2017, **22**(2): 359–377. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/lcrp.12106>
- SIWEK, Tadeusz. *Percepce geografického prostoru*. Praha: Česká geografická společnost, 2011. Geographica. ISBN 978-80-904521-7-6.
- SKOGAN, G. Wesley. The Impact of Victimization on Fear. *Crime & Delinquency*. 1987, **33**(1): 135–154. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0011128787033001008>
- SOLMS, Mark a Oliver TURNBULL. *Mozek a vnitřní svět: úvod do neurovědy subjektivní zkušenosti*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0592-0.
- SOLOMON, C. Robert. *True to our feelings: what our emotions are really telling us*. New York: Oxford University Press, 2007. ISBN 9780195306729.
- SOTO, Joso, OROZCO-FONTALVO, Mauricio a Sergio A. USECHE. Public transportation and fear of crime at BRT Systems: Approaching to the case of Barranquilla (Colombia) through integrated choice and latent variable models. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*. 2022, **155**: 142–160. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.tra.2021.11.001>
- STARK, Juliane a Michael MESCHIK. Women's everyday mobility: Frightening situations and their impacts on travel behaviour. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*. 2018, **54**: 311–323. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.trf.2018.02.017>

- STASÍKOVÁ, Linda. Relevantnosť výskumu strachu z kriminality v urbánnej geografii. *Geografický časopis*. Bratislava: Geografický ústav SAV, 2011, **63**(4): 325–343.
- STAUBLI, Silvia, KILLIAS, Martin a Bruno S. FREY. Happiness and victimization: An empirical study for Switzerland. *European Journal of Criminology*. 2014, **11**(1): 57–72. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1477370813486866>
- SUTTON, R. M a Stephen FARRALL. Gender, Socially Desirable Responding and the Fear of Crime: Are Women Really More Anxious about Crime? *British Journal of Criminology*. 2004, **45**(2): 212–224. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/bjc/azh084>
- ŠERÝ, Miloslav a Petr ŠIMÁČEK. Vnímání hranic obyvatelstvem regionů s rozdílnou kontinuitou socio-historického vývoje jako dílčí aspekt jejich regionální identity. *Geografie*. Praha: Česká geografická společnost, 2013, **118**(4): 392–414.
- ŠIMÁČEK, Petr, ŠERÝ, Miloslav, FIEDOR, David, MINXOVÁ, Pavla, PÁNEK, Jiří, SMOLOVÁ, Irena a Zdeněk SZCZYRBA. *Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality*. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie, 2020a.
- ŠIMÁČEK, Petr, ŠERÝ, Miloslav, FIEDOR, David a Lucia BRISUDOVÁ. To fear or not to fear? Exploring the temporality of topophobia in urban environments. *Moravian Geographical Reports*. 2020b, **28**(4): 308–321. Dostupné z: <https://doi.org/10.2478/mgr-2020-0023>
- TOLMAN, C. Edward. Cognitive maps in rats and men. *Psychological Review*. 1948, **55**(4): 189–208. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/h0061626>
- TOMAN, Ivo. *Strach, tréma, obavy a návody, jak na ně*. Praha: TAXUS International, 2017. ISBN 978-80-87717-14-1.
- TSELONI, Andomachi a Chrisina ZARAFONITOU. Fear of Crime and Victimization. *European Journal of Criminology*. 2008, **5**(4): 387–409. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1477370808095123>
- TUAN, Yi-Fu. *Space and place: the perspective of experience*. Minneapolis: Minnesota University Press, 1977.
- TUAN, Yi-Fu. Images and mental maps. *Annals of the association of American geographers*. 1975, **65**(2): 205–213.
- VLACH, Jiří. Média v kriminologické perspektivě. *Kriminalistika*. 2013, **2**:130–138.
- VOŽENÍLEK, Vít. Mentální mapa a mentální prostorové představy. *Geodetický a kartografický obzor*. Praha: Vesmír, 1997, **43**(1): 9–14.
- VYMĚTAL, Jan. *Speciální psychoterapie*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1315-1.
- WEBB, Dave a Eduardo WILLS-HERRERA (ed.). *Subjective Well-Being and Security*. Social Indicators Research Series. Dordrecht: Springer Netherlands, 2012. ISBN 978-94-007-2277-4. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-94-007-2278-1>

ZÍTKOVÁ, Věra. *Kriminalita a místa strachu: časoprostorový pohled na příkladě velkého města*. 2013, 123 s. Diplomová práce. Vedoucí práce: Vladimír Ira. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie.

Zdroje dat

ARCDATA PRAHA (2016): *ArcČR 500 – Digitální geografická databáze 1 : 500 000*. Dostupné z: <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500>

ČSÚ (2024): *Městská a obecní statistika*. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/mos/>

ČSÚ (2020): *Městská a obecní statistika*. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/mos/>

OBCE V DATECH (2023): *Index kvality života*. Dostupné z: <https://www.obcevdtech.cz/>

OPENSTREETMAP FOUNDATION (2020): *OpenStreetMap*. Dostupné z: <https://www.openstreetmap.org/>

OTEVŘENÁ SPOLEČNOST (2020): *Mapa kriminality*. Dostupné z: <https://mapakriminality.cz/>

PIPKOVÁ, Kateřina (2020): *Geografická analýza lokalit strachu z kriminality na území města Zábřeh*. Bakalářská práce. Vedoucí práce: Petr Šimáček. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie.

POLICIE ČR (2024): *Mapa kriminality*. Dostupné z: <https://kriminalita.policie.cz/>

ŠIMÁČEK, Petr, Miloslav ŠERÝ, David FIEDOR, Pavla MINXOVÁ, Jiří PÁNEK, Irena SMOLOVÁ a Zdeněk SZCZYRBA (2020a): *Lokalizace míst strachu ve větších městech Olomouckého kraje a návrh jejich eliminace prostřednictvím nástrojů prevence kriminality*. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie.

Přílohy

Příloha 1: Papírová podoba dotazníku

MÍSTA STRACHU Z KRIMINALITY NA ÚZEMÍ MĚST OLOMOUCKÉHO KRAJE

Vážená paní, vážený pane,

dovolte, abychom Vám položili několik otázek, týkajících se Vašich osobních pocitů a názorů na téma vnímání strachu z kriminality ve Vašem městě. Dotazník je součástí projektu, který realizuje Katedra geografie Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s Krajským úřadem Olomouckého kraje. Předem děkujeme za Vaše názory.

Kontakt: Petr Šimáček, Katedra geografie PŘF UP v Olomouci, e-mail: petr.simacek@upol.cz, tel.: 585634595

1. Aktuální bydliště (vypište, prosím, název města i konkrétní místní část):
2. Uvedte (alespoň přibližně), od kterého roku bydlíte v tomto městě:
3. Nachází se na území Vašeho města místo, kde pociťujete strach z kriminality?
 určitě ano spíše ano spíše ne určitě ne
4. Zakreslete do mapy červenou barvou oblasti (max. 5) na území města, kde se v současnosti necítíte bezpečně.
Přímo do mapy ke každé zakreslené lokalitě dále uveďte:
 - stručně důvod zákresu
 - míru pociťovaného strachu mírná (1) střední (2) vysoká (3)
 - kdy strach pociťujete jen za bílého dne (D) jen po setmění (N) po celý den (C)
5. Zakreslete do mapy modrou barvou oblasti (max. 5) na území města, kde jste se před 10 roky necítil/a bezpečně (bez ohledu na vnímání současného stavu). Ke každé lokalitě uveďte výše uvedeným způsobem odůvodnění, míru strachu a denní dobu.
6. Stal/a jste se Vy či Vám blízká osoba někdy obětí nebo svědkem trestného činu či pokusu o trestný čin?
 ano, jako oběť ano, jako svědek ne

Pokud ano, uveďte níže (alespoň přibližně) rok události, o jaký čin se jednalo, a do mapy zaznačte křížkem přibližnou lokalitu. V případě více lokalit, prosím, označte komentáře a křížky v mapě písmeny abecedy.

7. Máte strach z některé skupiny obyvatel?

ano ne

Pokud ano, uveďte z jaké (možno uvést i více skupin) a stručně odůvodněte každou zmíněnou skupinu.

8. Jaká opatření v obecné rovině byste ve městě uvítal/a pro zvýšení pocitu Vaší bezpečnosti?

(1 = vůbec není potřeba; 2 = není potřeba; 3 = je mi to jedno; 4 = uvítal bych; 5 = velmi bych uvítal)

Opatření	1	2	3	4	5
Častější přítomnost policistů v ulicích					
Větší plošné pokrytí kamerovým systémem					
Systematičtější práce s tzv. rizikovou mládeží					
Systematičtější práce s bezdomovci					
Více školených terénních specialistů pro práci s narkomany					
Více školených terénních specialistů (tzv. asistentů prevence kriminality) pro práci s problematickými skupinami osob v sociálně vyloučených lokalitách					
Lepší veřejné osvětlení ulic, prostranství a parků					
Zřizování nových hřišť a sportovišť pro mládež					
Rozšíření nabídky jiných volnočasových aktivit pro mládež					
Omezení počtu ubytoven					
Omezení provozu hazardních her					
Regulace provozní doby tzv. non-stopů					
Zřízení sousedských hlídek v okolí bydlíšť					
Pravidelná školení občanů, případně veřejně přístupné kurzy sebeobrany					
Jiné (uveďte):					

9. Zajímáte se o dění ve vašem městě? (tj. sledujete web města, čtete lokální tisk atp.)

určitě ano spíše ano spíše ne vůbec

10. Pohlaví: muž žena

11. Věk: 15–19 20–29 30–39 40–49 50–64 65 a více

12. Vzdělání: ZŠ SŠ s vyučením SŠ s maturitou a VOŠ VŠ

13. Vyberte jeden pojem, který Vás nejmvístižněji charakterizuje.

Studující Na rodičovské či mateřské dovolené Pracující Nezaměstnaný Důchodce

14. Niže můžete uvést jakoukoliv poznámku k předmětné problematice.

Děkujeme za spolupráci!

Příloha 2: Otázky polostrukturovaného rozhovoru

Strach z kriminality

- Máte ve vašem městě strach z kriminality?
 - Kde se nachází tyto lokality strachu?
(*možnost zakreslit do připravené mapy na tabletu*)
 - Kdybyste měl(a) uvést míru strachu v tomto místě od mírného přes střední až po vysoký strach, jakou míru zvolíte?
 - V jakou denní dobu zde pocítujete strach?

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

- Setkal(a) jste se někdy s trestnou činností?
 - Stal(a) jste se obětí / svědkem této trestné činnosti vy osobně nebo někdo z blízkých?
 - Jaká konkrétní událost se stala?
 - Kdy k této události došlo?
 - Kde se tato událost stala?
(*možnost ukázat na připravené mapě na tabletu*)
- Ovlivnila Vás nějak tato zkušenost?
 - Ovlivnila tato zkušenost vaše vnímání prostoru?
 - Konkrétně místa, kde k incidentu došlo;
 - prostoru všeobecně.
 - Bojíte se v současnosti v místě, kde k incidentu došlo?
 - Bál(a) jste se v místě, kde k incidentu došlo i předtím?
 - Má nebo měla tato zkušenost vliv na vaše chování?
 - Přijal(a) jste nějaká preventivní opatření po této zkušenosti?

Závěr

- Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo k rozhovoru?

Příloha 3: Přepis rozhovorů

Rozhovor 1 (Jana): Nepřímá viktimizace: žena, 46 let, SŠ s vyučením, pracující, Přerov

Strach z kriminality

Máte v Přerově strach z kriminality?

Ano ve městě se občas bojím, zejména v určitých částech, které jsou tady v Přerově v tomhle směru známé – nádraží nebo některé ulice poblíž. Člověk tu narazí na spoustu zvláštních jedinců a skupinek. Stávají se tu nepříjemné situace.

Nádražím myslíte vlakové nádraží v Přerově?

Ano. Hlavně prostor před nádražím. Celou tu ulici (*respondentka na tabletu ukázala Husovu ulici*).

Kdybyste měla uvést míru strachu v tomto místě od mírného přes střední až po vysoký strach, jakou míru zvolíte?

Normální, asi mírný. Není to místo, kam bych za nic na světě nevkročila, ale na procházky sem jen tak nevyraším.

V jakou denní dobu zde pociťujete strach?

Celý den. Ta individua se tu pohybují pořád. I ráno narazíte na opilce, který vymáhá cigaretu. Možná večer je ten strach o něco vyšší, ale to je tak asi ve všech místech.

Jsou nějaká další místa v Přerově, kde pociťujete strach z kriminality?

Sem tam se někde necítím zcela bezpečně, ale to je spíš situací než tím místem. Když někdo někde pořvává, není mi to příjemné. Stejně tak, když vidím skupinku mužů jen tak postávat, tak znejistím. Není žádné místo, které by mě hned napadlo, jak to bylo s nádražím.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

Setkala jste se někdy s trestnou činností?

Ano, bohužel jsem se s trestnou činností setkala. Tedy ne přímo já, ale můj syn byl nedávno napaden skupinkou Romů, kteří ho nejdříve verbálně napadli, potom i fyzicky, a nakonec ho samozřejmě okradli. Naštěstí z toho nemá žádné trvalé následky. Myslím tím fyzické následky. Stalo se to právě tady v Přerově kousek od nádraží. Těm klukům, co ho přepadli, prý bylo něco kolem 20 let. Nejprve chtěli cigarety nebo trávu, potom peníze. Syn jim nic nedal a už v tu chvíli ho prý čapli a začali mu strhávat batoh. Syn se jim snažil vykroutit, oni ho pevně chytili, až z toho má modřiny. Pak ho ještě srazili na zem. Ten batoh mu samozřejmě sebrali. Měl v něm peněženku, kde bylo asi 500 korun a platební kartu, kterou měl jen pár měsíců. Tak tu jsme hned zablokovali. Nicméně tam měl i klíče od bytu. Nenechali jsme to náhodě a volali zámečníka, který přišel až druhý den. To znamenalo celou noc probdělou.

Kdy k tomuto trestnému činu došlo?

Začátkem prosince.

Konkrétně v roce 2023?

Ano, prosinec 2023.

Věděla byste, kde přesně před nádražím se to stalo?

Pár metrů od nádraží (*respondentka na mapě ukázala místo asi 70 m od budovy nádraží na Husově ulici*).

Máte nějakou další zkušenost s trestnou činností?

Nemyslím si. V blízkém okolí nejspíš už také ne. Možná manžel byl v mládí svědkem řady rvaček, ale nevím o tom nic podrobněji. Nic jiného mě teď nenapadá.

Ovlivnili vás nějak synova zkušenost s trestnou činností?

Samozřejmě. Vždy jsem se obávala, že se mému synovi může něco stát a teď mám strach o to větší. Stát se může cokoliv. Naštěstí teď syn nechodí moc sám, ale častěji teď chodí v doprovodu kamarádů, jestli to takhle můžu říct, a když je potřeba, tak pro něj manžel nebo já jezdíme. Dlouho jsme řešili, jestli jít k doktorovi nebo na Policii. Taky jsme museli zařizovat novou kartu do školy, zablokovat platební kartu, požádat o novou platební kartu. Měnili jsme zámek, vyřizovali nové klíče. Mnoho starostí kvůli jednomu incidentu.

Přijala jste ještě nějaká další preventivní opatření po tomto incidentu?

Jezdíme víc pro syna. První dny jsem ho chtěla doprovázet do školy, ale to se mu nezamlouvalo.

A vy osobně?

Až na nový zámek asi ne.

Ovlivnila tato zkušenost nějak vaše vnímání prostoru?

Okolo nádraží jsem se už před tím mnohokrát necítila dobře. Myslím, že teď je to ale o něco horší. Možná také více přemýšlím nad případnými únikovými cestami.

Únikovými cestami před nádražím nebo kdekoliv zrovna jste?

Kdekoliv. Jakmile jdu nějakou ulicí, všímám si, kde je více lidí. Tam se cítím o něco bezpečněji. Když vidím, že je někde postávající člověk, dvojice nebo i skupinka, tak přemýšlím, kam jít, jestli nepřejít na druhou stranu ulice a podobně.

Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo rozhovoru?

Možná bych ráda o Přerovu řekla, že je to pěkné město. Škoda jen, že když do něj člověk přijede vlakem, často se bohužel setká s jeho temnou stránkou.

Rozhovor 2 (Michal): Nepřímá viktimizace: muž, 32 let, SŠ s vyučením, pracující, Šumperk

Strach z kriminality

Máte v Šumperku strach z kriminality?

Strach z kriminality? No možná někdy večer, když je venku tma, ale ne že bych se tím nějak extra trápil. Myslím, že všichni občas cítíme takový ten zdravý respekt.

A nachází se v Šumperku nějaké konkrétní místo, kde byste tento strach pociťoval?
Ne, to ne.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

Setkal jste se někdy s trestnou činností?

Jasně, že jsem viděl trestnou činnost. Kdo by to taky neviděl? Například u klubu Disco. Ale ničeho jsem nebyl přímo součástí.

Co přesně těmi věcmi máte na mysli?

Fú, no kolikrát jsem tam viděl prodej drog. A taky pár rvaček. Ale to si teď nejsem jistý, jestli nebylo někde jinde.

Ty rvačky nebo i prodej drog?

Ty rvačky. Prodej drog jsem viděl u Disca. Možná i v něm, když nad tím tak přemýšlím.

A kdy se tohle stalo?

Opakovaně. Byl jsem tam víckrát, takže úplně přesně to neřeknu.

Máte nějakou další zkušenost s trestnou činností?

Maximálně to, že si někdo sem tam něco v práci vezme domů, ale tak to není úplně trestná činnost. Při nejhorším nám šéf může ty toaleťáky strhnout z platu.

Ovlivnila vás nějak zkušenost s trestnou činností?

Ta v Discu? No já ani parta jsme nic nekupovali. Takže asi ne.

Bojíte se v současnosti v místě, kde k incidentu došlo?

Ne, to vůbec. Ať bych šel večer kamkoliv, tak šance setkat se s tímhle je dost vysoká. Chodíme tam rádi. Nenecháme si kazit večer něčím, co se nás netýká.

Má nějak tato zkušenost vliv na vaše chování?

Hledím si vlastních věcí.

Přijal jste nějaká preventivní opatření po této zkušenosti?

Ne.

Ovlivnila tato zkušenost vaše vnímání prostoru?

Ne, to určitě ne. Disco má atmosféru.

A vnímání prostoru všeobecně?

Nepřijde mi.

Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo k rozhovoru?

Ne, děkuji.

Strach z kriminality

Máte v Jeseníku strach z kriminality?

Ano. Není to ale nijak velký strach. Nerada chodím sama po tmě, někdy se necítím dobře, když jsem najednou někde úplně sama. Občas mi dělají problém parky a podobná místa. Znejistím.

Jsou nějaká konkrétní místa v Jeseníku, kde cítíte strach z kriminality?

Ty jo, takhle na první dobrou mě nic nenapadá. Například v Olomouci se bojím po setmění v parcích, ale tady park takového rozsahu jako jsou v Olomouci není. Jednou se mi stalo, že jsem šla po setmění Parkem Vincenze Priessnitze, a to jsem trochu strach měla. Ale asi ne tak z kriminality, jako ze tmy. I když jsem se vlastně trochu bála, že na mě někdo vyskočí z křoví a okrade mě nebo něco horšího.

Kdybyste měla uvést míru strachu v tomto místě od mírného přes střední až po vysoký strach, jakou míru zvolíte?

Určitě mírný. Kdybych mohla dát méně, tak dám i míň. Protože přes den jsem tam moc ráda. Tohle byla výjimka v kontextu, že jsem tam byla po tmě úplně sama.

Je večer nebo v noci vaše míra strachu z kriminality v tomto místě větší než přes den?

No to už potom jo. Ale pořád ne vysoká, takže střední míra strachu.

Jsou nějaká další místa v Jeseníku, kde pociťujete strach z kriminality?

Konkrétně vážně nedokážu říct. Takže přímo konkrétní místa ne.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

Setkala jste se někdy s trestnou činností?

Ano, byla jsem okradena v Kauflandu v Jeseníku.

Můžete to detailně popsat?

Šla jsem na nákup pro pár věcí. Předpokládám, že není důležitý, pro co to bylo, ale byl to chleba, mléko, džus a balík minerálek. Pamatuju si to, protože jsem se kvůli těm minerálkám rozhodla brát si velký košík. Jsem si jistá, že když jsem šla dovnitř, tak jsem peněženku měla, protože jsem dávala žeton do toho košíku. Potom jsem si jí dala do kabelky, kterou jsem si zavěsila za takový to poutko v tom košíku. Já vím, moje blbost. Nicméně jsem až u pokladny zjistila, že peněženka chybí. Samozřejmě nákup už na páse. Naštěstí toho nebylo moc. Potom podle kamerového záznamu byl nakonec pan zlodějíček dopaden. A docela rychle, protože policie věděla, o koho jde. Naštěstí měl pořád tu peněženku, takže se mi vrátila. Už jen kvůli dokladům jsem moc ráda.

Kdy k tomuto trestnému činu došlo?

V roce 2016.

Máte nějakou další zkušenost s trestnou činností?

Naštěstí nemám. Ani moji kamarádi se se mnou o nic takového nepodělili. Přemýšlím, jestli rodiče něco zažili. Je to možné, ale asi o tom nevím nebo jsem to zapoměla.

Ovlivnila vás nějak zkušenost s touto krádeží?

Jo! Nenechávám si hloupě někde odložené věci. V obchodech, v tramvaji a tak. Nejhorší byla ta panika, když jsem ji nemohla najít. Ta chvíle, kdy jsem přemýšlela, jestli jsem ji nechala doma nebo mi ji někdo ukradl. Když mi došlo, že ji asi někdo ukradl, vlastně jsem spíš šla řešit situaci. Nebyla jsem našťvaná nebo otřesená. Když se to pak vyřešilo, cítila jsem úlevu. To se prostě stane. Chybami se člověk učí.

Přijala jste ještě nějaká další preventivní opatření, kromě větší obezřetnosti?

Jen si dávám pozor na věci. Co se týče strachu z kriminality, tak už předtím jsem se po setmění a vlastně i přes den radši pohybovala s přáteli. Když někam jdu sama, tak si volám buď s kamarády nebo s mamkou, pro větší pocit bezpečí.

Ovlivnila tato zkušenost nějak vaše vnímání prostoru?

Asi si víc všímám lidí, kteří se pohybují blízko mých věcí.

Bojíte se v současnosti v Kauflandu v Jeseníku?

Určitě to tak jde říct. Strach z kriminality mám tím pádem téměř ve všech větších obchodech. Ale jen trochu. Jak říkám, spíš si dávám větší pozor na věci.

Do té doby jste tento strach ve větších obchodech necítila?

Necítila.

Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo rozhovoru?

Nic mě nenapadá.

Rozhovor 4 (Andrea): Přímá viktimizace: žena, 26 let, VŠ, pracující, Olomouc

Strach z kriminality**Máte ve vašem městě strach z kriminality?**

Ano. Občas na nádraží a v jeho okolí. Prostě se tu zdržuje docela dost bezdomovců. Často chtějí drobné, někdy jsou prostě neodbytní. Dokonce jsem před nádražím viděla, že se bezdomovci naháněli s nožem. Několikrát jsem tu byla svědkem příjezdu řady policejních aut, ale to nevím, o co šlo. Někdy mám také strach v parcích. Ale to spíš okolo večera a v noci.

Nádražím myslíte vlakové nádraží v Olomouci?

Ano.

A parky myslíte všechny nebo nějaký konkrétní?

Asi ty velké okolo centra. Bezručovy a Smetanovy sady. Moc jinými parky nechodím.

V parcích tedy jen strach ve večerních hodinách a v noci a na nádraží celý den?

Přesně tak. Na nádraží mám možná přes den větší strach než v noci, tím že je tam pak daleko méně lidí.

Kdybyste měla uvést míru strachu v těchto místech od mírného přes střední až po vysoký strach, jakou míru zvolíte?

Na nádraží něco mezi středním a vysokým. Takže říkám vysoký, protože mám pocit, že tam se stává pořád něco. A v parcích bych řekla mírný.

Jsou nějaká další místa v Olomouci, kde pocítujete strach z kriminality?

Ne.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

Setkala jste se někdy s trestnou činností?

Ano, byla jsem okradena, pravděpodobně bezdomovcem, právě na nádraží v Olmíku. Když jsem byla ještě na vysoké, myslím, že v roce 2019, tak když jsem přijela vlakem a čekala v té hlavní hale prostě na kamarádku, proběhl bezdomovec, teda asi bezdomovec, a sebral mi tašku s notebookem, kterou jsem měla opřenou o nohu společně s cestovní taškou. Byla jsem tak v šoku, že jsem vůbec nevěděla, jak zareagovat. Hlavně tam bylo tolik lidí, že se mi hned ztratil. Ani policie tohle bohužel nevyřešila. Takže super zážitek.

Řeknete mi něco i k té zkušenosti s bezdomovci s nožem před nádražím?

To se stalo tak před 4 lety. Na lavičce před nádražím seděla skupinka bezdomovců a o něčem se hádali. Byli opilí. Potom prostě chlap vylítnul a začal honit jednu ženskou kolem té lavičky s nožem. Vůbec nevím, jak to dopadlo, protože mi přijel autobus, ale jak byl opilý, tak ji nemohl vůbec chytit. Tak snad dobrý.

Ovlivnila vás nějak zkušenost s těmito trestnými činy?

Ano. Tohle nahánění bezdomovců mě jen utvrdilo v mých obavách z nádraží. Po té krádeži jsem si prohlížela každého bezdomovce, kterého jsem v Olomouci potkala a snažila se vzpomenout, jestli to náhodou není onen zloděj. Ale ani jsem nevěděla s jistotou, jestli to byl bezdomovec. Stalo se to vážně rychle. Když jsem si koupila nový notebook, tak jsem ho dávala prostě do batohu, a ještě jsem často ten batoh nosila na břicho, a ne na zádech. Přítel mi taky koupil pepřák. Sice nevím, jak by mi tehdy na nádraží pomohl, ale nosím ho s sebou doteď. Pro jistotu. Naštěstí jsem ho použít nikdy nemusela. A to vykradení chaty spíš ovlivnilo tátu. Dal tam nejprve falešné kamery, pak i skutečný. Já si možná dávám pozor na zamykání, ale za to může prostě tátovo neustále poučování o tom.

Ovlivnily tyto zkušenosti nějak vaše vnímání prostoru?

Jo. Sleduju, jestli jsou v prostorech kamery nebo ochranka. Taky když je někde víc lidí, tak automaticky si hlídám víc věci. Takže batoh si dávám prostě na břicho. Když jsem byla v Paříži, tak na spouště fotek mám batoh na břicho. Tam jsem ho více méně jinak ani nenesla. Jo a ta chata asi ne. Jak jsem byla dítě, tak jsem asi nejvíc vnímala tátu,

a ne tu skutečnost, že se nám někdo vloupal do chaty, něco ukradl a sahal na naše věci. Až teď v rámci tohoto rozhovoru si vlastně říkám, že to je hrozný.

Cítíte strach na nádraží v Olomouci už před touto krádeží?

Ano, docela. Možná jsem si tu krádež těmi myšlenkami na to prostě přivolala.

A po tomto incidentu je míra vašeho strachu na nádraží vyšší?

Rozhodně.

Bojíte se na vaší chatě?

Ne. Máme tam ty kamery. Ale i kdyby tam nebyly, tak asi pořád nemám. Hlavně tehdy tam bylo vykradeno víc chat, takže nikdo necílil přímo na nás.

Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo rozhovoru?

Určitě by to situaci na nádraží chtělo více řešit. Vím, že je tam ochranka, ale nějak mi nepříjde, že by to zvládala. U strachu v parcích by mi pomohli snad jen silné halogeny. Nebo tamtudy nemusím vůbec chodit a je po problému.

Rozhovor 5 (Štěpán): Přímá i nepřímá viktimizace: muž, 22 let, SŠ s maturitou, pracující, Zábřeh

Strach z kriminality

Máte ve městě Zábřeh někde strach z kriminality?

Ano, ale pouze v určitou denní dobu a v určitých místech.

V jakých konkrétních místech?

Například na Sídlišti Severovýchod u Alberta nebo v dolním parku u kasáren. Ve Wolkerových sadech.

A v jakou denní dobu?

Večer. Drogově závislý vycházejí až po setmění.

V obou případech jen večer?

Ano.

Kdybyste měl uvést míru strachu v těchto místech od mírného přes střední až po vysoký strach, jakou míru zvolíte?

To záleží, jestli se právě v mé kapse nachází teleskopický obušek. Úroveň strachu je pak náhle menší. U Alberta bych ale řekl málo a ve Wolkerovy sady střed. No ne, taky mírně. No, střed. Občas tam lítal borec se sekyrou, takže střed. O tom byl na internetu i článek – Zábřežané řeší bezpečnost v parku, lítal borec se sekyrou.

Jsou nějaká další místa v Zábřeze, kde pociťujete strach z kriminality?

Ne.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

Setkal jste se někdy s trestnou činností?

Ano setkal. Byl jsem jednou obětí trestné činnosti dokonce. Byl jsem přepaden partičkou cikánů. Nejprve chtěli peníze, potom, co jsem jim je nevydal jsem byl chycen zezadu. To jsem se začal bránit, začal jsem nadávat. Pak jsem byl udeřen pěstí do břicha a byl jsem okraden.

Kdy k této trestné činnosti došlo?

Před pěti rokama. Tak 2019.

Kde k této trestné činnosti došlo?

Vedle Alberta na Sídlišti Severovýchod.

Ovlivnila vás nějak zkušenost s tímto trestným činem?

No byl jsem hodně naštvanej. Ještě pár dní a pak ani ne.

Ovlivnila tato zkušenost nějak vaše vnímání prostoru?

Ne, u Alberta to bylo vždycky hrozný. U Alberta jsem vlastně neměl strach z kriminality a ani nemám. Raději bych dal Wolkerovy sady mírný strach a u Alberta žádný. Všeobecně mě to taky nijak neovlivnilo ve vnímání prostoru. Ale do té doby bych si neřekl, že takový napadení je možný.

Má nebo měla tato zkušenost vliv na vaše chování?

Jo. Koupil jsem si teleskopický obušek. Hned potom a nosil jsem ho. Jinak nic.

Měl si zkušenost s nějakou další trestnou činností?

Kamarád dostal na držku, a to jsem i viděl. Nějakej borec ho zmlátil. Přitom on nic neudělal, on tam jenom stál s pivem. To se stalo u bowlingu El Paso, kterej už tam dneska není (*na mapě ukázána ulice Československé armády v Zábřezě*).

Kdy k tomuto činu došlo?

V pozdních nočních hodinách. Asi v roce 2020.

A ovlivnila vás nějak zkušenost s tímto trestným činem?

Ne. To se tak děje prostě. Ani jsem v tom místě nikdy neměl strach. Za týden jsme tam byli znovu.

Přijal jste nějaká preventivní opatření po tomto trestném činu?

Ne.

Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo rozhovoru?

Ne.

Rozhovor 6 (Eva): přímá i nepřímá viktimizace: žena, 33 let, VŠ, na mateřské dovolené, Olomouc

Strach z kriminality

Máte v Olomouci strach z kriminality?

Ano. Ve všech parcích v centru, na nádraží, v tramvajích a podél řeky Moravy v určitých místech.

V jakých místech podél řeky Moravy?

Tam, kde není světlo nebo lidé. V odlehlých místech.

Kdybyste měla uvést míru strachu v těchto místech od mírného přes střední až po vysoký strach, jakou míru zvolíte?

Vysoký.

Ve všech místech?

To zase ne. V parcích střední a ve zbytku asi ten vysoký. V tramvajích a na nádraží je podle mě vysoké riziko, že tam někdo někoho okrade. Neříkám, že přímo mě, já jsem na svoje věci velice opatrná, ale ke krádeži tam podle mě dochází často. Podél Moravy také vysoký.

V jakou denní dobu v těchto místech pociťujete strach?

Tramvaje a nádraží celý den, parky a cesta podél Moravy jen v noci.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

Setkala jste se někdy s trestnou činností?

Ano. Když mi bylo 19 let, tak jsem byla znásilněna. Šla jsem v noci z vlaku směrem k tržnici a docela dlouhou dobu za mnou šel muž. Celou dobu jsem o něm věděla, šla jsem rychleji, ale on taky. No a pak mě u mostu přes Moravu dohonil a zatáhl mě pod něj, kde mě znásilnil. Potom utekl. Byla jsem hloupá a ani jsem to nenahlásila na Policii. Do dnes mám výčitky, že mohl znásilnit i někoho dalšího.

Kdy k tomuto trestnému činu došlo?

Když mi bylo 19 let.

V jakém roce to tak bylo?

2009.

Ovlivnila vás nějak tato zkušenost?

Samozřejmě. To snad ani nejde být bez následků. Dávám si velký pozor na to, abych se nevracela po setmění. Když se to náhodou stane, někdo mi musí přijít naproti. Mám pepřový sprej. Ale nenosím ho. Naštěstí když jdu na procházku, tak mám s sebou našeho psa. Je to lidumil, ale dodává mi sebevědomí. Dlouho jsem potom nechodila ven. Radši jsem byla zavřená doma v bezpečí. Před pěti roky jsem také začala chodit na terapii. Z více důvodů, ale tenhle incident byl velké téma.

Ovlivnila vás tato zkušenost ve vnímání prostoru?

Určitě. Jakmile je někde temný kout, nejdu tam. Radši půjdu o 10 minut delší cestou než tudy projít.

A vnímáte jinak i místo, kde k tomu došlo?

Často si tam na to vzpomenu. Naštěstí to není úplně místo, kde bych byla každý den. A díky terapii už z toho nejsem tolik traumatizovaná, ale samozřejmě, že si tam na to vzpomenu.

Cítíte v tom místě strach?

Ano.

A cítila jste ho tam i před touto zkušeností s trestnou činností?

To si úplně nevzpomínám. Ale vzhledem k tomu, kolik mi bylo, tak hádám, že ne.

Přijala jste nějaká další preventivní opatření po této zkušenosti?

Většinou nechodím sama po tmě. Buď jdu s manželem nebo naším psem. A mám ten pepřový sprej.

Máte nějakou další zkušenost s trestnými činy?

Naštěstí ne!

Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo k rozhovoru?

Nemám.

Rozhovor 7 (Jiří): přímá i nepřímá viktimizace: muž, 78 let, SŠ s vyučením, důchodce, Prostějov

Strach z kriminality

Máte v Prostějově strach z kriminality?

To víte že mám. Stejně jako v dalších městech. Dnes se toho děje opravdu moc. Stačí si zapnout zprávy. To je samá vražda, znásilnění, podvodníci. Tomu se člověk v dnešní době nevyhne.

A jsou v Prostějově nějaká konkrétní místa, kde strach z kriminality pociťujete?

Takhle ne. Spíš jde o lidi. Místa přeci zločiny nepáchají. Daleko víc se obávám, že mě okrade partička cikánů nebo kapsář. Nebo, že mi zavolá podvodník. Kdybych to měl brát podle místa, tak tam, kde chybí pouliční osvětlení nebo jsou posprejované stěny a odpadky po zemi. V těchto místech vám musí být jasné, že vás nečeká nic pěkného.

A věděli byste o takových konkrétních místech v Prostějově?

No jéje. Tady jsou posprejovaná místa. Mosty, vlaky, pochod v Olomoucké. Některý jsou ale asi pěkný. Nevím, já tomu nerozumím. Většinou jsou to jen čmáranice a vandalismus.

Kdybyste měl uvést míru strachu z kriminality v těchto místech od mírného přes střední až po vysoký strach, jakou míru zvolíte?

Mírný. Zas nemůžu být strašpytel.

A v jakou denní dobu zde pociťujete strach z kriminality?

V neosvětlených místech logicky jen po setmění a v těch zbylých celý den. Po setmění víc.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

Setkal jste se někdy s trestnou činností?

No jéje. Osobně i spousta mých známých.

O jakou trestnou činnost šlo?

Náš dům v devadesátých letech vyloupili. Neříkám, že to souvisí s revolucí, ale možná jo. Zdá se mi, že tehdy ta kriminalita vzrostla. Ukradli nám například šperky, hodinky, dva obrazy, televizi, mixér, a dokonce si vzali i jídlo. Některé věci jsme dohledali o pár let později v zastavárně. Další krádež jsem zažil, když jsem byl s rodinnou v Praze na Matějské. Tehdy tam kapsář nebožce ukradl peněženku z kabelky. Taky devadesátky. Jednou jsem zažil i vyhrožování. To jsem ale neřešil na policii, protože to se jednalo jen o chlapský řeči a moc dobře jsem to věděl. Sousedovi se nelíbilo, že mu padá listí z našich stromů na zahradu a já je odmítal pokácet. Tak mi vyhrožoval, že je v noci pokácí, a když jsem mu na to něco pěkného řekl, tak začal vyhrožovat mně. Ale jak říkám, to jsou chlupácký řeči. Pak byl zase klid, než si našel nový problém. Nikdy už ale nevyhrožoval mně. No a pak jsem se taky setkal s žebráním. To hlavně ve větších městech, ale i tady v Prostějově. U Kauflandu často klečí jedna bezdomovkyně a žebrá. Nebo když jsem byl na vojně, tak mě kamarád omylem postřelil do ruky. Ale to byla nehoda a nemůžu to brát jako trestnou činnost. Jo a taky mi mockrát volalo falešné číslo. Jednou se dokonce vydávali za policii. Ale před tím mě naštěstí varoval syn. Jinak bych jim to i věřil.

Věděl byste přibližně roky, kdy k těmto trestným událostem došlo?

Ty hovory tak poslední rok. Vloupání 1997, vyhrožování 2015 asi, žebrání víckrát, to nemůžu říct přesně rok. Jo a ta krádež peněženky v roce 1992.

Ovlivnily vás nějak tyto zkušenosti s trestnou činností?

Na baráku máme bezpečnostní dveře. Ty jsme teda pořídili až v roce 2012, ale máme je. Samozřejmě to s sebou neslo také finanční ztrátu. Poměrně značnou. To samý u té ukradené peněženky. Jinak to žebrání asi ani ne. To se prostě děje. To volání je nepříjemné. Vždycky jsem zvedal cizí čísla a teď se teda necítím úplně nejlíp, když mi volá někdo cizí.

Ovlivnily tyto zkušenosti vaše vnímání prostoru?

To ne.

Bojíte se v současnosti v místech, kde k incidentům došlo?

Jako že bych se bál doma? To určitě ne. Spíš jsem se bál o ten dům. Na Matějské jsme pak byly ještě dvakrát a neměl jsem tam strach. U Kauflandu se určitě nebojím. Maximálně, že mi někdo odře na parkovišti auto.

Mají nebo měly tyto zkušenosti vliv na vaše chování?

Na Matějské jsem možná trochu více hlídal svou rodinu, zda se k nim nikdo moc netiskne. To, aby se k nim nikdo nepřiblížil zajistit nejde, když tam je tolik lidí. A kvůli tomu volání pozorněji sleduji zprávy, co nového vymýšlí.

Přijal jste po těchto zkušenostech nějaká další preventivní opatření?

Ne, vyjmenoval jsem to všechno.

Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo rozhovoru?

Zloději tu vždy byli a budou. Větší strach bych měl z podvodníků na telefonu. Ta umělá inteligence může být zrádná.

Rozhovor 8 (Veronika): přímá viktimizace: žena, 39 let, SŠ s maturitou, pracující, Lipník nad Bečvou

Strach z kriminality

Máte ve vašem městě strach z kriminality?

Spíš ne. Určitě se občas dostávám do situací, kdy ten strach mám, ale víc se bojím v jiných městech. Samozřejmě riziko, že dojde v Lipníku ke kriminalitě je vysoké. To je realita. Ale že by mě to přivádělo k velkému strachu, to ne. Takže neříkám jasné ne, ale ani ano.

Takže není žádné místo v Lipníku, kde byste přímo cítila strach z kriminality?

Asi ne. Jsou to jen místa, kde riziko kriminality je určitě větší. Ale jak říkám, strach ne.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

Setkala jste se někdy s trestnou činností?

Nejsem si teda úplně jistá, že šlo o trestnou činnost, ale asi jo. Jednou když jsem šla městem, tak mě začala pronásledovat skupina Romů. Šli za mnou docela dlouho a byla jsem si dost jistá, že nejde o náhodu. Tak divně si mezi sebou něco šeptali, pořád se drželi stejně daleko a nespouštěli ze mě oči. Zavolala jsem své sestře, která bydlela kousek ode mě a ta mi vyšla se svými psy naproti. Když se ke mně přidala, tak skupinka změnila směr a už nás nepronásledovali.

Kdy k této události došlo?

V roce 2014.

A kde?

Když jsem šla městským hřbitovem ze směru od autobusového nádraží směrem na ulici Mlýnecká. V té ulici už jsem se potkala se sestrou a tam šli jinam.

Ovlivnila vás nějak tato zkušenost?

Samozřejmě. Mám teď větší strach chodit městem, když k tomuhle došlo za bílého dne. Představa, že je to po setmění, tak se snad zblázním. S manželem si také sdílím polohu přes Google maps.

Přijala jste nějaká další preventivní opatření po této události?

Google maps jsme si začali sdílet až daleko později. Myslím, že v roce 2018. Takže to asi nebylo následkem toho. I když teď jsem si trochu jistější. Svou nejistotu jsem ale následně podpořila posloucháním podcastu Opravdové zločiny. Vážně výborný, bojím se teď všeho.

Takže strach z kriminality máte?

No jo, mám! Ale všeobecně, ne strach týkající se Lipníku.

A máte strach v místě, kde k tomuto incidentu došlo?

Nemám tu větší strach než jinde.

Ovlivnila tato zkušenost vaše vnímání prostoru?

Jako té cesty, kterou jsem šla, když mě pronásledovali? To asi ne.

A prostoru všeobecně?

Nejsem si jistá. Je to docela dávno, takže už nedokážu říct.

Má nebo měla tato zkušenost vliv na vaše chování?

Možná mám o něco rychlejší chůzi.

Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo rozhovoru?

Asi ne, děkuji.

Rozhovor 9 (Alena): přímá viktimizace: žena, 50 let, SŠ s maturitou, Šternberk

Strach z kriminality

Cítíte ve Šternberku strach z kriminality?

Ano. Po nešťastném případě, kdy se mě pokusili odcizit kabelku jsem se stala opatrnější.

Kde přesně se ve Šternberku nachází tyto lokality strachu z kriminality?

Nad tím se musím chvíli zamyslet. Určitě mám strach v místě, kde se to stalo. Vedle pošty na Čechově. Myslela jsem si, že za bílého dne v centru jsem mimo riziko. Ale asi čekal, že si nesu z pošty nějaké peníze. Dalo by se říct, že v centru města jsem od té doby daleko opatrnější.

Takže pociťujete strach z kriminality v celém centru?

Ano.

Kdybyste měla uvést míru strachu v tomto místě od mírného přes střední až po vysoký strach, jakou míru zvolíte?

Střední.

V jakou denní dobu zde pociťujete strach?

Celý den.

Jsou nějaká další místa ve Šternberku, kde pociťujete strach z kriminality?

Když se může stát něco v centru, může se to stát kdekoliv. Žádné konkrétní místa nevymyslím. Ale to bych označila už jen za mírný strach z kriminality.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací

Můžete mi více popsat vaši zkušenost s trestnou činností?

Samozřejmě. Stalo se to 2 roky zpátky, takže v roce 2022, konkrétně v červnu. Šla jsem na poštu pro doporučený dopis. Nebylo tam úplně rušno, ale lidé tam byli. I před poštou, i na náměstí. Normální pohyb lidí ve všední den dopoledne. Když jsem vyšla z pošty a šla směrem na Hlavní náměstí, zaslechla jsem, že za mnou někdo běží. Vůbec mě nenapadlo, že by se jednalo o zloděje. Spíš mě napadlo, že běží nějaký běžec. No a najednou jsem ucítila, že se mi někdo snaží strhnout kabelku z ramene. Byl to muž mezi 30 a 35 lety, hnědé vlasy, poměrně hubený a snažil se mi tu kabelku vzít. Naštěstí jsem si jí už na začátku trochu přidržovala – to já dělám vždycky za každých okolností. No a když mu nešla sundat jednoduše, zkusil ještě trochu zabrat, ale to už jsem ji držela velmi pevně. Tak utekl. Na městskou policii jsem to měla doslova pár metrů. A ti ho velice rychle chytili. Nic moc cenného jsem v té kabelce neměla, ale byl to teda příšerný zážitek.

Setkala jste se s nějakou další trestnou činností?

Jen v televizních zprávách naštěstí.

Ovlivnila vás nějak tato zkušenost?

Samozřejmě. Jak jsem říkala, od té doby si dávám větší pozor. Když zaslechnu za sebou jen kroky, hned se otáčím a ukládám si toho člověka do paměti, abych ho na policii mohla co nejlépe popsat. Naštěstí na poštu pro peníze nechodím, ale když jdu do svého bankomatu, to si nejraději беру s sebou manžela. Ale naštěstí teď hodně platím kartou.

Ovlivnila tato zkušenost vaše vnímání prostoru?

Co se týče náměstí, tak určitě. Vážně jsem byla překvapená, že v místě, kde se pohybuje více lidí, přes den, kousek od policie si někdo tohle dovolí.

A prostoru všeobecně?

To platí všeobecně. Necítím se přehnaně bezpečně. Jsem obezřetnější, i když zdánlivě mě nikdo neohrožuje.

Bála jste se v místě, kde k incidentu došlo i předtím?

Rozhodně ne.

Má nebo měla tato zkušenost vliv na vaše chování?

Ano. Sleduji lidi, ještě pevněji si držím kabelku, беру si manžela k bankomatu anebo kamkoliv, kde bych se nemusela cítit nejlépe.

Přijala jste nějaká další preventivní opatření?

Nic dalšího už asi ne.

Strach z kriminality

Máte ve vašem městě strach z kriminality?

Ano. Mám strach z nevyzpytatelných zfetovaných děcek, který se to poflakujou. Samozřejmě nejde jen o děcka, ale i někteří starší jedinci, kteří by měli mít dost rozumu si tu dost ujíždějí. Jinak ale ne. Je to město jako každý jiný, v mnohem lepší.

Kde konkrétně se nachází lokality vašeho strachu z kriminality?

No kde jsou ty děcka. Cesta podél oborníku, parky.

Jaké parky konkrétně?

Všechny.

Kdybyste měl uvést místu strachu v těchto místech od mírného přes střední až po vysoký strach, jakou míru zvolíte?

Vysoký. Nevím, co se jim honí hlavou a kdy jim přepne.

V jakou denní dobu zde pocítujete strach?

Večer, v noci.

Zkušenost s přímou či nepřímou viktimizací?

Setkal jste se někdy s trestnou činností?

Ano. Zhruba před rokem, když jsem byl na pivu, tak jsme se s jedním štamgastem trochu chytli. Došlo i na pěsti a já si odnesl zlomeninu horní čelisti a on měl pak taky zafačovanou ruku. Měli jsme už upito, takže mu to nevyčítám. Taky ode mě schytl pěknou ránu do břicha.

Kde se tato událost stala?

V hospodě. Teda před hospodou, abych byl přesný. Místo nebudu specifikovat.

Ovlivnila vás nějak tato zkušenost?

No docela dlouho jsem se léčil. Nebylo to nic příjemného.

Ovlivnila vás nějak tato zkušenost ve vnímání prostoru?

Ne.

Bojíte se v současnosti v místě, kde k incidentu došlo?

Samozřejmě že ne. To místo s tím nemá nic společného. Kdybych byl na tom pivku někde jinde, stát se to může úplně stejně.

Má nebo měla tato zkušenost vliv na vaše chování?

Dlouho jsem po tom incidentu nebyl v hospodě. Ale za to může ta zlomená čelist.

Přijal jste nějaká preventivní opatření po této zkušenosti?

Ne.

Setkal jste se s nějakou další trestnou činností?

S krádeží v Lidlu. Ochránka chytla partu děcek, co si něco odnášeli v batohu.

Kdy k tomuto incidentu došlo?

To už nevím. 4 měsíce zpátky?

Ovlivnila vás nějak tato zkušenost?

Ne.

Máte nějaké další poznámky k tomuto výzkumu nebo k rozhovoru?

Ne, děkuji.